

972

B. Kalm active
1763-79

(Grays & de Wolf)

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30497796>

Gedenkwaardige Beschryving,

Van de Achtjarige en zeer Avontuurlyke Reife van

WILLEM YSBRANTSZ BONTEKOE VAN HOORN,

Gedaan na

O O S T - I N D I E N,

Bevattende vele wonderlyke en gevaarlyke Zaken, my
op dezelve REISE wedervaren.

Ook is hier bygevoegt een VERHAAL van

DIRK ALBERTZ. RAVEN,

Kommandeur op 't Schip SPITSBERGEN, gedestineert na GROENLAND.

Te AMSTERDAM,

By B. KOENE, Boekdrukker in de Boomstraat.

VOORBERIGT.

Waarde Lezer! daar wy door de ervaring leeren zien, dat alle menschen niet een en dezefde spyze smaakt: alzoo is het ook met het Lezen van onderscheidene Boeken. Maar Gy dan, die genoeg schept in gedenkwaardige beschryvingen en wonderbaarlyke geschiedenissen: zoo leest dan deze myne Reife, dewelke ik begonnen heb in den Jare 1618, en ik twyfel geenzins, dat Gy uwen tyd niet te vergeefs zult verspilt achten, (en wel voornamentlyk dengenen die gewoon zyn, de Zeeën te beploegen) want, hebt gy u ooit bewondert over het lezen eener Schipbreuk-leiding, deze zal U boven alle anderen die gy moogt gelezen hebben, uwe verwondering en denkbeelden ten hoogsten top voeren, en te meer om dat het niet is van hooren zeggen, of van te hooren vertellen; neen, maar het is by eigen ondervinding, en ik heb het daarom zelve beschreven, (hoewel het maar in eene eenvoudige styl geschreven is) omdat wanneer ik het door een ander had laten beschryven, mogelyk gevaar had gelopen, dat er iets bygedaan of afgelaten zou worden; En dus kan men daarin zien en lezen welke wonderen dat de Heeren God aan my, als ook aan het Scheepsvolk bewezen heeft. Want hadde ik het zelve niet by ondervinding, ik zoude het byna niet kunnen geloven hoedat een mensch door zoovele gevaren en tegenspoeden het leven heeft kunnen behouden. Maar ik en de myne heb het (door Gods genade) leeren kennen, dat Hy behouden en verderven kan.

UE. Dienaar,

WILLEM YSBRANTSZ BONTEKOE.

Gedenkwaardige Beschryving,

Van de Achtjarige en zeer Avontuurlyke Reife,

Gedaan door

WILLEM YSBRANTSZ BONTEKOE VAN HOORN,

Na Oost-INDIEN, uit TEXEL gevaren den 18 December,
des Jaars 1618, en weder thuis gekomen 16 November 1625.

In 't Jaer onzes Heeren 1618. den 18
December / ben ik Willem Ysbrandtz
Bontekoe van Hoorn, uit Texel geva-
ren voor Schipper / met het Schip ge-
naemt Nieuw Hoorn / bemant met 206
Koppen / groot omtrent 350 Lasten / met
een Oosten wind. Den 29 dito / zijn wy
de Hoofden gepasseert. Den 30 dito des
avonds Pooztland gesien / de Wind nog
al Oostelyk. Den 31 dito / Pleimulden
gepasseert.

Den 1 Januarj 1619 passeerden wy
Engelands Eind / de wind nog als
vooren / stelden onze kours Zuidwest
ten Zuiden in Zee. Den 2 dito /
liep de wind Zuid Oost / stelden onze
kours Z. Z. W. met styve koelte. Den
3 dito / liep de wind Zuiden / met
styven koelte / liepen West Z. West aan.
Den 4 dito / liep de wind Z. W.
met een aennemende harde wind / zoo
dat wy de Marszeilen moesten inne-
men. 's Nachts begon het zoo styf te
wajen / Dat wy de Fok innamen / en
liepen al Westwaerts over met een zeil.
Den 5 dito / des nachts kregen wy drie
woyden waters in / dat het bodenste boe-
venet / bykans half vol water was ;
waes door het Volk begon te roepen ; Wy

zinken / wy zinken / de boegpoozten zijn
op. Ik dat hoorende liep met der haast
na vooren in 't Galsoen / en bevont dat
de boegpoozten nog toe waren ; riep der-
halven : wy hebben geen nood / en zon-
de knaphandig een Man na de Arck /
en beziet of er geen water in 't Ruum is /
het welk dadelijk geschiede ; doch bevonden
geen water in het Ruum / stelden daer-
om order om het water uit te baken /
met ledere Emmers. Maer het Volk haer
kisten door het rumoer van het water schob-
belde en dreeven heen en weder / dat men
kwaalijk schrap konde komen om te banen /
waren derhalven genoodzaekt de kisten /
met koevoeten / in stukken te smyten / kze-
gen als doen ruimte om te baken / en
raekten toen het water kwoyt / dreeven
zonder doen zeilen / doch het Schip slijn-
gerde zoo geweldig / dat wy genootzaekt
waren / het zeil weder by te zetten om
het slijngeren van het Schip wat te stui-
ten / leidden het al Westwaerts over / het
weer was heel onstuimig met regen /
dat het scheen of de Lucht en de Zee
aen malkander vast / en de gantsche
Zee brandende was. Den 6 / 7 en 8
dito / was 't noch al kwaed weder /
vermengt met regen / zagen dien dag een

grootte menigte meeuwen/ daer door ons vermaeden was dat wy by Brazyl waren/ (zoo er zulk een eiland is) doch zagen het niet/ halsden den zelfde dag om/ en legden de sieven Oostwaerds over/ de wind was omtrent W. Z. W. al met onstuimig weder/ die nog niet op en hield/ zoo is eindelyk door het geweldig slingeren van het schip/ en door het reiken van ons grootte wand/ (alhoewel wy het tot twee plaetzen gezwigt hadden) onze grootte mast gebroken omtrent byf bademen boven het boevenet/ door deze breeuk of kizak/ breeuden wy/ dat wy de mast geheel zoude verloren hebben/ rezolueerden daerom onze steng door te schieten/ om waer 't mogelyk de mast nog staende te houden/ terwyl onze reis daer aen gelegen was/ want indien de mast over boord geraekt hadden/ zoude wy genoodzaekt geweest hebben/ weder na het Vaderland te lopen/ kregen met grootte moeite en ongelegenheid de steng door/ en lieten het onderste einde van de steng door 't bovenste boevenet schieten/ en woelden de steng alzo tegen de mast aen/ waer door wy (tot onzer alle blydschap) als doe vast stond/ deze storm duurde tot den 19 dito toe/ leidden 't dan westwaers dan zuidwaers over/ na dat de wind schakelde. Den 20 dito/ werd het mooi silt weder/ en terwyl wy in siltte dreeben/ woelden wy onze mast wel vast/ en talliden ons grootte wand styf aen/ en haelden het grootte marszeil uit de mars met de marsse-ree/ en stelden dat in de plaets van ons grootte zeil/ en zetten de bramsteng op in plaets van onze grootte steng/ voerden het bramzeil daer aen/ zoo dat wy doen alle ding weder klaer maekte om te zeilen/ en onze reis te verbordesten/ stelden de kours na de Canarische eilanden Z. Z. W. aen/ hadden de wind omtrent Z. O. met mooi weer/ raekten door de bekwaemheid van het weer/ te meer weder op ons stel. Den 21 dito/ zagen wy (achter uit/) een zeil dat zyn best deed om by ons te komen/ worpen het op de sp/ en wachten hem in. By ons komende/ was 't een Oost Indischvaerder/ die den 2 December 1618 uit Zeeland was gezeld/ daegs na dat wy uit Texel lie-

pen; het schip was genaemd *Aleuw-Zee-land*/ des Schippers naem was *Pieter Chysz*. van Amsterdam/ hadden doen goede compagnie aen malkander. Den 23 dito/ zagen wy nog een zeil aen stuurboord uit/ liepen daer na toe/ en vernamen dat 't het schip *Enkhuizen* was/ dat met ons was uitgelopen/ mede gedefineert om na Oost Indien te gaen/ de schipper was genaemd *Jan Jansz*. van Enkhuizen/ waren als doen met ons drie scheepen in compagnie voeren malkander aen boord te gast/ en vertelden ieder zyn wederbaren/ hielden de kours nog al na de Kararische eilanden/ die wy in het gezicht kreegen en passeerden/ hadden de wind Zuid-oost met mooi weer/ voerden onze marszeils in top/ zochten het eiland *St. Anthonie* aen te treffen/ om verberzinge te bekomen/ doch konden het niet in het gezicht krygen/ door de grootte mist en regen/ stelden derhalven om de zekerheid/ onze kours na 't eiland *Alje de Mai* of *Alje del Foeg* toe. Daer omtrent gekomen zynde wierd het siltetjes met variable winden/ en moesten laveren eer wy daer aen kwamen/ raekten doe van onze twee makkers af/ alzo zy aen *Alje* en *Mai*/ en wy aen *Alje del Foeg* raekten/ welk eilanden niet verre van malkander leggen; by het eiland komende/ konden geen anker-grond vinden/ liepen dicht onder het land in de kalmte/ wy hadden ettelpke kleine masten en spazren uit *Holland* mede genomen/ haelden die voor den dag/ maekten van een twee wangen/ leidden die (benevens nog twee andere wangen) op onze mast/ 't welk dezelve zoo sterk maekten als zy te voren geweest hadden/ ondertusschen zonden wy onze sloep na land/ om te visschen/ dicht onder het land komende/ kwamen de *Spanjaerden* met geladen musketten op strand en schoten na onzen sloep toe/ te kennen gevende/ dat zy ons volk niet aen land begerde te hebben/ kwamen alzo met de sloep wederom aen boord/ mede brengende weinig vis/ die zy nog gebangen hadden/ waren ondertusschen nog al bezig met woelen en wangen van onze mast/ de mast klaer zynde/ zetten onze steng daer weder op/ en kregen alle ding we-

weder klaer / daer ober wy al te zamen zeer verbljd waren / want onze mast stond weder zoo fraal dat het een lust was. Wy was by na zoo dik als een pilaer van een kerck / raekten dien avond wederom uit de kalmitte van het voorz. eiland / stelden onze kours om de Linie Equinoctiael te passzeeren.

't Gebeurde terwyl wy onder dit eiland lagen / dat zulken stof van 't land kwam eben gelyk of 't as van 't vuur geweest waer / en stooft zoo dicht en dik van 't wand van 't schip / dat het wand zoo wit was of het met witte as bestoben was. 's Anderdaegs smorgens doen de kolk broeg de kost had opgeschapt / zagen wy twee zeilen aen lei achter uit / lieten onze marszellen lopen / en hielden daar na toe / daer by komende / waren 't onze twee makkers / voeren malkander weder aen boord / en vertelden ons hun wederbaren. Zy verhaelde dat zy aen land hadde geweest op Isle de Mai / om te herverschen / doch hadde niets kunnen bekomen / en hadde twee man verloren die van de Spanjaerds dood geslagen waren / hadden de Z. O. wind / hielden noch al kours na de Linie Equinoctiaal. Onder de Linie komende / wierd het stil / hadde zomtyds ook harde trabaden / met regen en wind / hadden de wind al te met uit alle boegen / zoo dat wy drie weken zoek bragten eer wy de Linie Equinoctael konden passzeeren. Het was by nacht al te met of de gantsche Zee vuur was / zoo bruisende Zee / en schenen vonken vuurs te zyn / die voor van den boeg van 't schip affstieten / en by dag hield het op / waren ober dat (meer als gemeene) vuur der Zee / al te zamen zeer verwondert / stelden onze kours om boven de Abzoliths te zellen / hadden een Z. O. wind / by de Abzoliths komende / stilde de wind / breesde derhalven wy daer niet boven zoude mogen / doch te dicht naderende / ruimde de wind hand overhand / liepen eventwel daer zoo dicht by langs / dat wy de uiterste eilanden zagen / raekten alzo daer boven / waren daer ober verbljd / want hadden wy het moeten wenden / zoude een lange reis gevallen hebben / en met gebaar om veel ziek volk te kypgen. Wy

gaven het volk dien dag dubbeld rantzoen van eeten / aen ieder hakt een flap-kan Spaensche wjn / zetten doe onze kours na de eilanden van Tlistan de Conde. En na dat wy ettelpeke dagen gezeld hadden / kregen wy de hoogte van dezelve eilanden / doch en zagen ze niet / kregen een N. O. wind / liepen doe Oostelyk aen / om Cabo de Bone Esperanse aen te doen. En na dat wy een tyd lang die kours hadden gehouden / zagen wy zwarte gesprenkelde meeuwen / vingen er zomtyds een met houtjes / die wy met een velletje van reuzel oer-togen / met haken daer aan / en haaldenze in het schip tot tydkortinge.

Het zien van deze meeuwen / is een teken dat men de Caep de Bonne Esperance is nakende / want zy volgde ons tot de Caep toe. Maer dit is een onfeilbaer teken om de Caep te zien / om te weten of gy daer omtrend zyt / namelyk : als gy met de peilinge van 't compas regt Zuiden en Noorden houd / ziet dan uit na land. Wy dit beproebende zagen 't land / te weten de Caep de Bonne Esperance / doch wa den zoo styf uit den Westen / dat wy met een gehouden fok liepen / dorsten het land niet aen doen / vergaderde derhalven de scheeppraed / en resolbeerden dat wy de Caep voorby zoude zeilen door dien dat wy altemet noch gezond volk hadden / en geen water gebrek / lieten het daerom door staen en voortloopen. Dit was in 't laetste van Mai / wezende by maenden na dat wy uit Holland zelden.

Wy hielden onze kours omtrend by de wal langs / tot het land van Terre de Natal toe. Daar voorby zellende / was het heel mooi weer / voeren malkander aen boord en maekten goede ciere. En alzo het schip Enkhulzen gedestineerd was / om na de Kust van Coromandel te gaen / begeerden ons te verlaten / en een ander kours te stellen / om binnen het eiland St. Laurentius / of anders genaamd Madagascar / door te lopen / en voort naer de Malottes om aldaer te herverschen / namen afscheid van malkanderen / behouden reis wenschende / wy en het schip Nieuw Zeeland / stelden onze kours om buiten St.

Laurentius om te loven / en terwyl wy met het schip Nieuw Zeeland in compagnie zeilden / kwamen malkander al te niet aen boord / en voerden nacht om nacht het vuur / doch kregen achterna differentie om de cours te stellen / konde niet accoorderden / ja liep zoo verre dat wy van malkander afscheiden / en liepen elk die cours die hem best docht; Nieuw Zeeland liep 2 strecken Zuidelyk als wy / zy hadden op die tyd al veel ziek volk.

Na dat wy een langen tyd alleen gezeld hadden / hebbende de hoogte van 23 graden bezuiden de Linie Equinoctiaal / kregen alle dagen veel zieken / uit welke oorzaak de officiers / (uit last van 't gemeene volk in de kajuit kwamen) verzoekende dat wy na het eiland Madagascar zoude loopen om te verberfchen / waren bevroest dat al het volk nog ziek zoude worden; want daer laggen er omtrent 40 in de kooi / en veel andere van het volk klaegden van niet wel te pas te zyn / besloten daerom met de gantsche scheepsraad dragende te houden na het eiland Madagascar / na een bael genaemd St. Rosie. By het land komende konden geen plaats bekennen / om het schip te bergen / zetten onze boot uit / en ik ben met de boot wel bemand na 't land gebaren / 't schip hield af en aen by 't land. Met de boot by 't land komende / slozte de zee zoo tegen 't land dat er geen kans was aen te komen / zagen ettelyke personen op strand komen / en een van onze maets sprong ober boord en kwam by het volk op land / maer hy konde haer niet verstaen / zy wezen met de handen nederwaerds aen als of zy zeggen wilde dat daer wel plaats was om aen te komen. Zy lieden hadden geen verberfing by haer / dat wy zien konden / moesten derhalven vrugtelooß wederom na boord. Als wy nu zonder verberfinge aen boord kwamen / hoe wel het ons al te zamen heel moeijelyk was / zoo waren de zieken daer in boven masten bedroefd / resolueerde wederom zee te kiezen / en liepen om de Zuid / tot de hoogte van 29 graden / en wende het doe weder ober / en liepen O. ten Z. aen / tot dat wy ons bonden op 12 graden Z. bycedte van

de Equinoctiael. Doe verzocht het volk wederom / om het land aen te doen / om te zien of wy geen verberfing konde bekomen / het wellt wy goed vonden / want wy zagen dat er alle dagen nog meer in vielen van ons volk / en eenige storven; resolueerden daerom het eiland Mauritius of 't eiland de Mascarinas aen te doen / en stelden de cours tusfchen beide in / want deze eilanden leggen niet verre van malkander / kwamen op 't oost-einde van 't eiland de Mascarinas te land / liepen dicht by de hoek aen / by de wal langs / vonden 40 vadem diepte dicht aen het land / lieten het anker vallen / doch was een onbekwame plaats voor het schip te leggen / door dien het zoo dicht aen het land was / daer leggende / kwamen de zieken uit haer kopen kruipen en woude gaern aen land wezen / maer alzo de zee by wat aen liep / waren wy schroomagtig / niet de zieken aen land te varen / stuurde de boot aen land om te zien hoe 't daer gesteld was / kwamen aen land en vonden veel soorten van land-Schildpadden / kwamen wederom schep / en de zieken hiewen al dat men er aen land fouden brengen want zy de lugt in de neus hadden; zeggende: Waren wy aen Land / wy waren half gezond: maer de koopman Heni Sol / wilde het in geenderlei maniere consenteren / gaf voor reden / dat het daer schuld was / dat wy licht mogten van het Land afdruben / en van al ons volk ver sieken worden / doch het volk hield zoo aen dat ik het consenteerde / ging by de koopman Heni Sol / en vragde of hy het wilde toestaen / gaf voor antwoord neen / in geenderlei manieren. Doe zeide ik tegen hem / zoo neem ik het ober my / ik zalze aen land brengen. Liep boven by 't volk / en zeide: Kom za maanen / helpt malkanderen in de Boot / ik zal u aen land brengen. Doen holpen de maets de zieken in de Boot / ik liet hem een zeil geven / om een Tent van te maken / ook Oly en Azyn / Potten om in te koken / nevens andere eetbare waren / ook Koks die de sieken fouden waer nemen en bekoken; en voer dadelijk met haer aen land. Van land wesende / kroopen sy by malkander in het gras / en selden wy

voelend: alreeds beterschap / en soo wy toesagen vonden in de boomen groote menigte van Duiven / van die blaenwe Deld vliegers / lieten haer met de handen grypen en niet stoksjes en rietjens doodslaen / sonder dat sy besef hadden van weg te vliegen / sloegen op dien dag wel omzient by de tweehonderd / trokken daer mede te buur / aen te sieden en aen 't braden voer de sieken / en ook voer de gesonden. Vonden ook menigte van Land Schildpadden / kooktense met Pruimen van Damast / die wy uit Holland geseeg hadden mede gebragt. Ik voer eindelyk weder aen boort / iarende aen sieken omtrent 40 met de kokis aen Land blyben. Scheep komende / vonden goet (alsoo het schip op een kinade gebaerlyke plaats lag) dat ik met bemande Boot des nagts van boort soude varen / en zeilen by de wal langs / om te besien of wy geen beter See konden bekomen / het welk ik dede / en vout een fraise Sand-bai om het Schip in te leggen / omzient by myle van de plaats daer het schip lag / voerende in de bai aen Land / bevonden dat aldaer een groote binnenwater was / doch niet heel vers / en ontsont hier uit soo wy oordeelen om dat het boven dyle schepen lengte / niet van de stant was / waer door het soute seawater door 't zand heen lekte in het binnenwater / en maekte dat alzoo brak.

Op het Land komende / vonden wy een menigte van Gansen / Duiven / grauwe Papegajen en ander gevogelte / ook menigte van Land-Schildpadden / sagender wel 20 a 24 onder de schaduw van een boom sittende / konden er soo veel van kypgen als wy begeerden. De Gansen waren soo wps niet datse opblogen / als wy haer na liepen / wy snietense met stokken dood.

Daer waren ook eenige dood-eerssen / die kleine vleugels hadden / maer konden niet vliegen / waren soo vet datse kwalik gaen konden / want als sy liepen / snerpten haer de neers byna langs de Warde. Maer dat meest te verwonderen was / de Papegajen en andere gevogelte / als wy daer een af hadden en dat wat meulden / dat het kreet / soo kwamen alle de andere die daar omtrent waren / daer na toe / of sy haer wilden ont-

setten / en lieten haer mede grypen / kregen derhalven genoeg van dat goed om te eten. Dit alsoo gesien hebbende / keerde wederom met de Boot na het Schip. Van boort komende / vertelden hoe wy aldaer gevaren waren / en hoe dat wy daer een goede See in een zandbai gebonden hadden / en daer by goede Anker-gzont / om het schip in versekerheid te leggen. Hier over waren sy al te samen seer verblyd / boeren met de boot / en voodschaptten ons Volk die wy tegen het schip over aen Land hadden gezet / dat wy met 't Schip verzeilen souden / by myle van daer / en souden weder by haer komen die daer wel in te vreden waren. Van boort komende / ligten ons Anker op / en liepen daer na toe / en schieten het in de boortnoemde zandbai op 35 vadem / en vertuigden het wel vast / lieten al het volk meest aen land loopen / om te bescharen wat sy kypgen konden / sielden ook order dat er acht mannen met den Zegen souden gaen visschen in het binnenwater / (daer van verhaeld is) om te sien of zy voer het Volk de Zoode souden kunnen vangen. Sy trokken te werk / en vingen schoone Visschen / te weten harder als een ander Vis / ook mede Visschen van groote gelik de Salmon / die delicaet en vet waren. Vonden mede vers water / zpnde een klein Kiebertje dat van de bergen kwam afloopen na de strand toe / welk Kiebertje aen beiden syden / heel cierslyk niet kleine Bonnyjes bewassen was / daer het water tusschen door liep soo klacc als een Kystal / bragten daarom al onze lege Leggers aen Land en vuldense uit dat Kiebertje / en lietense staen / ter tyd dat wyse tegen ons vertrek souden Scheep halen / of als ons goed dachte. Hier by dit water vonden wy ook een seker Bort / daer in niet gehouden of gesneden Letters geschreven stoude / dat den Commandeur Adriaen Marisz Blok / daer hadde geweest met een Vloot van dertien Zeilen / had aldaer ettelyke sloepen in 't landen door de harde barning verloren / waer door eenige Maets verdronken.

Hier sagen wy ook een ding / waerover wy alle verwondert waren: te weten hoe dat de Zee-Schildpadden / 's morgens uit

uit de Zee, op stant kwamen loopen / en graefden eene kuil in het sand / en lyden hare Eijeren daer in / in groot getal / wel tot 100 ja 200 toe / schrapten het sand dan weder over de eijeren welk eijeren door de Son als sy heel heet schmit / worden uitgebroelt dat er jonge Schildpadden uit kwamen / sagse met verwondering aen / want sy waren niet grooter als dat haer schenkes waren als groote Neutekoppen / vonden daer ook eenig Regenwater en Palmmeide Boomen / daer wy drank uit tapten soo soet van de smaek als soete Mai. Sagen daer ook eenige Bokken loopen / maer door haer groote wildigheid / konden wy daer geen bekomen / als alleen een / die soo oud was / dat syu hoornen hem van de woymen wierden opgegeeten / was onbekwaem om van menschen gegeten te worde.

En terwyl dat wy daer lagen / lieper de Zee nocht sterck aen. Op dit Eiland de Mascariuas woont geen Volk / ons Volk liep meest het geheele Eiland door en door / en Baschschaerden overal / geneerden haer al met het gevogelte en visschen / sy wisten de Vogelen seer goed te braden aen houten speeten / en namen het sineer uit de Schildpadden en bedropten in het braden de Vogels daer mede / waer door sy soo delicaet worden / dat het een lust was om daer van te eten. Vonden ook mede een aflopend water daer groote Alen in waren. 't Volk trokken haer hembden uit / en hielden die soo open in 't aflopend water / en hingense alsoo in haer hembden / waren heel lekker van smaek. En dewyle wy alle dagen daer dus doende waren / kwamen veele van die geene die wy siek aen 't Land hadden geset wederom by ons / gesond en fris zynde / uitgenomen seven / die noch siek bleven leggen / die wy noch daer na / doen wy klaer waren / met de Boot wederom te scheep haelden. Wy treeden het schip van binnen en buiten / en sette de Doorten al temael wylt op / om dat er de lucht in en door soude waaijen / en besprengden het Schip op ettelike plaetsen met Azyn / om een goed gesonde lucht in het Schip te krygen. Wy hadden tot ons geyf een sonne-wyfer aen Land geordmeert / daer wy altyd

konden sien / hoe laet het op den dag was. En nadien wy alle dagen het gevogelten soo nallepen / wierden sy eindelyk soo schichtig en schuw van ons / dat sy weg vloegen als wy omtrent haer kwamen / waer door dat het gebeurde / dat onse Opperstuerman Jan Piet van Hoozn, met een Vogel-roer aen Land ging / om noch ettelike Gansen en andere Vogels te schieten / en na veel of eenige schoten borst in het schieten de looy uit de laede van 't roer / dat de broekt schoef / recht boven syu oog / in het hoofd syong / waer door sy syu oog verloor. Eindelyk / maekten wy ons Schip weder klaer om te vertrekken; sloegen onse seilen aen / haelden ons Water te Scheep / souden een Trommelslager aen Land / die sloeg en riep het Volk altemael by malkander / wy namen omtrent hondert Schildpadden mede in de Boot / die wy te scheep bragten / hadden ons van alles wel versien / van Schildpadden / Gevogelte / gedroogde Vis / die het volk gevangen en gedroogt hadden. Wy in de Kajuit hadden een heel vat vol Gansen ingeleid met Azyn / half gaer gekookt weseude / hadden ook mede een party Vis ingeleid met Azyn / om goet te blyven.

En na dat wy aldaer 21 dagen hadden gelegen / en gereed waren / syu wy te seik gegaen / staken by de wind over / hoopten het Eiland Mauritijs te bezellen / maer kwamen te laeg; konde het van beneden moot sien / doch niet aenkomen. Want al schoon wy aen 't Eiland Mascariuas soo lang gelegen hadde / en van alles wat op het Eiland was / genoeg bekomen hadden / soo was evenwel ons volk noch altemael niet gesunt geworden / want daer warendr eenige die nog klaegden. Dit gaf de Officiers oorsaeke / om uit de naem van het volk in de Kajuit te komen / en te brengen of het niet geraadsaem was / dat wy noch een ander verberschplaets souden aendoen / dewyl het Volk noch niet altemael gesond was / en wy noch lang om de zuld moesten loopen / al eer wy in de trahande Winden souden komen / om alzoo onse reis na Batavia / of Bantem te verborderen / dat het ons konde ontschieten / en het

(9)
 het Volk wederom inballen. Waer op wy na lange deliberatie met de Scheep-raed goed vonden / dragende te houden na het Eiland St. Maria / leggende dicht aen het Eiland van Madagascar / regt vooz de groote Bai van Antongiel: stelden daer

onze kours na toe / kregen 't in 't gesigt: en liepen boven het West einde van het Eiland om / op 6 / 7 / a 8 badem waters mogten de grond soo klaer sien als den dag / liepen dan aen de binnelant van 't Eiland / en setten het op 12 a 13 badem / goede grond.

De Inwoonders van 't Land ons siende / zyn dadelyk met een Prauwtyen aen ons boord gekomen / en bragten eenige Appelen / Lemoerien / wat Ryst en Hoenderen met haer / betwysen ons dat sy sulck goed weer aen Land hadden / brachten dit tot een monster. Bewysen ons vooz kenne-lyke teekenen met de mu d dat sy ook noch Koeijen / Schapen / Kalveren / Hoenderen / en ander goed hadden / riepen hoe / hoe / knokeloe loe / dat waren Koeijen / Schapen / en Hoenderen. Wy sagen dit Volk met verwondering aen / en wy gaben haer Wyn te drinken uit een silbers schael / zy waren soo wys niet dat sy daer ter degen uit konden drinken / maer staken het hoost of het aengesicht in de schael / en dronken gelyk de Bersten uit een Emmer drinken:

En doen zy de Wyn in het lpf hadden / tierden zy daer of zy gek waren.

Dit volk was gantsch naecht uitgesondert dat zy een kiertjen om de middel hadden / vooz de schamelheid: waren geelachtig swart van kleur. Wy voeren alle dagen aen Land / en ruilden Kalveren / Schapen / Ryst en Melk / vooz Bellen / Lepsels / Geelhechte / Messen en Kzalen. De Melk bragten zy te Markt in bladeren / die in malkanderen geblogten waren: van satsoen als buisse koolen. Aan boord komende / sneden wy de bladen aen stukken / en soek kwam de Melk daer uit loopen: Kuilden ook Appelen en Lemoerien doch we-ning. Besolbeerden derhalven met het Schip een myl 2 a 3 te verzylen / lichten ons Anker / en zelden op een ander plaats.

Van Land komende / vonden daer ook welnig Appelen; hier waren ook Waterlemmen en Spaens Spelt. Wy vonden raedsaem dat ik met de bemande boot soude overvaren / aen 't Land van Madagascar / om na wat koopmanschap te sien / en of ik aldaer niet een party Appelen en Lemmen konden bekomen / het welk ik dede / en boer over / kwamen hooz een Fiebier / die wy wel een myl of anderhalf oproefde / souden hem verder opgeroept hebben / maer de boomen die aen beide zyden van de Fiebier stonden / hingen soo na makander toe / dat wy eindelyk te eng moesten keeren / vernamen gansch geen volk noch vuchten / moesten alsoo vuchteloos wederom / sliepen een nacht op het Land / kwamen na dat wy drie dagen uit geweest hadden / weder behouden aen het Schip. Doeren des anderen daegs weder aen het Eiland daer het schip onder lag: kreegen doen / noch een deel Lemmen / Appelen / Melk / Rys en Banmanessen; al ons volk wierd in die tyd dat wy daer lagen weder soo fris en gesond / of wy eerst uit Holland gezeld waren. Wy namen veeltids als wy aen land boeren een Speelman mede / die op de Fiool speelde / waer in het volk van het land haer seer verwonderde / ja waren daer soo nieuwt toe / dat sy niet wisten hoe sy het hadden / gingen daer contom sitten en staen / knipten op de duimen / dansen en sprongen / en waren verheugt en vrolyk. Wy en konden aen haer geen teken van kennisse Gods of Godsdienst bespeuren / maer hadde aen sommige plaetsen buitens huis Offerhoofden op staken opgerecht / daer boz sy wederbleven en aanbadden / schenen heel vzeemd te wesen en sonder geboel van den waren God: Den gden dag dat wy daer gelegen hadden / het volk fris en gesond wesende / kreegen wy ons schip op sy / soo veel als wy konden / en maekten het onder schoon met schyapen en schyobben / en gingen te zeil / liepen om de Z. tot op de hoogte van 33 graden / wonden als doen weder Oostwaerd over; stelden onse kours doen na de Straet van Sunda toe / gekomen zynde op de hoogte

van wyf en een halve graed / fynde de hoogte van de Straet van Sunda / wesende den 19 dag van November 1619 / soo is dooz het pompen van Brandewyn / de brand in de Brandewyn gekomen / want de Botteliers maet ging na ouder gewoonte / met zyn vaetjen des achtermiddags in het ruim / en soude dat vol pompen / om alsoo des anderen daegs smorgens aen de gasten ieder een half mussen uit te deelen. Hy nam een kaers mede / stak de stecker in de bom van een Vat dat een laeg hoger lag / als dat daer hy uit pompte. Syn vaetje vol gepompt hebbende / soude hy de stecker daer de kaers op stond uithalen / en alsoo hy die wat vast hadde gestoken / haeld hyse er niet een force uit / daer was een dief aen de kaers / die vlieder doe af en viel juist in de spons van het vat / daer hy uit gepompt hadde. Hier dooz branden de Brandewyn / en vloeg terstond op / het vat uit / de booms bozsten uit het vat / en de brandende Brandewyn liep beneden in het schip daer smits koolen lagen; stahs wierd er geroepen / brand! brand! * Ik lag doen ter tyd op het Boevenet en keek dooz de tralien: dat gerugt hoorende / liep ik dadelyk beneden in het ruim / daer komende sag ik geen brand / vzaegde waz is de brand? sy seide: Schipper! sie daer in dat vat / ik stak myn arm in het vat / en konde geen brand voelen.

De Botteliers maet daer de brand dooz kwam / was van Haorn / en was genaemd Keemeln / hy hadde twee kittern met water by hem gehad / die had hy daer op gegooten / waer dooz het schip dat de brand uit was / doch ik riep om water van boven / het welk dadelyk kwam met leeren emmers / goot soo lang dat wy geen meer gewag van brand sagen / gingen uit het ruim / maer omtrent een half uur daer na begonnen sy weder te roepen brand! brand! waer dooz wy al te samen seer verbaest waren / trokken na het ruim / en sagen dat de brand van onderen opwaerts sloeg / want de Water stonden drie en vier hoog / en de brand was dooz de Brandewyn beneden in de smits koolen geraekt /

trok-

* Het Schip geraekt in Brand.

trokken wederom te werck met leere Cim-
mers / en goten so veel water dat het te ver-
wonderen was. Maer al weder een nieuwe
swarigheid / want door het watergieten
in de smits kolen / gaf sulck een stinkende
swabelligen rook op in het ruim van ban-
gigheid. Ik was meest in het ruim om
order te stellen / en vermoede dat er al veel
in 't ruim verstikt bleven leggen / die de
Luiken niet hebben kunnen vlieden / ik self
was menigmael het soeken schier byster /
ging met mijn hoofd altemet op de vaten
leggen om adem te scheppen / het aenge-
sigt na het Luik toe keerende / dog liep er
eindelyk uit / ging altemet by de koop-
man / en seide ; Maer het is best dat wy
het kruid over boord werpen / maer de
koopman Hendrick Hol / konde hier toe
niet resolveren / gaf tot antwoord : wer-
pen wy het kruid over boord / wy mogten
de brand uit krijgen / en daar na in 't gevegt
tegen onse vanden komen / en als wy dan
geen kruid en hadden / genomen worden /
hoe soude wy 't verantwoorden. De brand
en wilden niet uitgaen / niemand konde in
het Ruim schier langer harden / door den
stinkenden rook ; wy hakte doen gaten
in den Overloop / en goten geweldig met
water daer voor / en door de Luiken / 't
mocht evenwel niet helpen. Onse groote
Boot hadden wy wel 3 weken te vooren
uitgeset / en sleepten hem agter aen / en
de sloep die voor op 't Boevenet stond was
ook uitgeset om dat hy ons in de weeg
stond om het water te mannen ; En alsoo
daer groote verbaesheid in 't Schip was /
gelyk men wel denken kan / want het
huur en water was voor ooge en geen out-
set van iemand op Merden / door dien wy
alleen waren / sonder eenig Land / Schip
of schepen te sien / so liepen er veel van
het volck te meer over boord / en kropen
ter sluip met het hoofd onder de ruste / op
dat men haer niet sien soude / en lieten haer
dan in het water vallen / en swommen alsoo
aen de schuit en Boot / klommen er in
en verborgen haer onder de Dosten en
Plinten / tot er tijd toe dat haer dagte dat
sy Volcks genoeg in hadden. Hendrick Hol /

Koopman / kwam by gebal in de Galderp /
was verwonderd dat er so veel Volcks in
de Boot en Schuit was / het Volk riep
Hendrick Hol toe / en seide dat sy wilde afste-
ken / en soo hy mede wilden / soo mogt hy
hem by de Valreep neder laten ; Hendrick Hol /
liet hem overreden / en klom by de valreep
neer / en kwam also by haer in de boot.
Hendrick Hol seide : Mannen laet ons wagten
tot dat de Schipper komt / maer hy hadde
daer geen commandement ; want doen sy
Hendrick Hol hadden / sneden sy de touwen aen
stukken / en roeide van het Schip af. *

En also ik doende was mit het Volk
in order te stellen / om de brand / waer het
mogelyk te sulten / kwamen er andere van
het Volk by my geloopt / en seide niet
groote verbaesheid : Och lieve Schipper !
wat raed / wat sullen wy doen ? De
Schuit en Boot sijn van het Schip en de
riemen weg / ik seide tegen hen / is de
schuit en boot weg / so sijnse op sulken con-
dicien weggebaren / datse niet weer sul-
len komen. Doen liep ik met er haest na
boven toe / en sag dat sy weg roelden / de
Zeilen van 't schip lagen doen ter tijd op
de mast / het Groot seil was opgehesen /
ik riep tegen het Volk knaphandig / hael
de Zeilen om / wy sullen sien of wyse
kunnen bezeilen / en stroopen se onder de
Kiel door / dat haer dit en dat haeld. Wy
fersen de Zeilen schrap en zeilden daer na
toe. By haer komende roeiden sy omtrent
drie Schepen lengte voor het Schip over ;
want sy wilden by ons niet wesen / maer
roeiden in de wind op / van 't schip af.
Doen seide ik : Mannen wy hebben naest
God onse hulpe nu by ons / gelyk gy
siet / een iegelyk steekt nu syn handen uit
de mou / om so veel als gy kund / de
brand te bluschen / en gaet dadelijk na de
Kruidkamer / en werpt het kruid over
boord / dat ons de brand in het kruid niet
en beloopt / het welck gedaen wierde. Ik
met alle de Cimmerlieden straks over
boord met Dopguisen en Nabegaers ont-
gaten in 't schip te boren / soude van voer-
nemen 't Water een Vadem of anderhalf
in 't schip te laten loopen / om den brand

* De Koopman met 96 Maats vluchten met Schuit en Boot van 't Schip.

alsof van onder te uiten; maer konnen niet door 't schip komen / mits dat er so heel IJserwerk in de weg was. Hoe de benaendwtheid die in 't schip was / kan ik niet uitspreken; het gekerm en gekryt was boven maten groot / vielen doen wederom dapper aen 't water gieten / waer door het leek dat de brand minderden / dog een weinig tyds daer na / kwam de brand in de Oly. Doen was de moed gansch verloren; want hoemeer men water goot / hoemeer de brand scheen grooter te worden / so vloog de

brand op door den Oly: hier door ontstond sulken gehuil / gekerm en gekryt in het schip / dat een mensch de haeren te berge stonden / ja de bangigheid en benaendwtheid was soo groot? dat het klamine sweet de menschen afliep; waren evenwel noch besig met water te gieten / en kruit over boord te werpen / tot het einde toe dat de brand ons in het kruit beliep / omtrent 60 half haten kruit hadden wy over boord / doch hadden er noch wel omtrent 300 in / daer wy met alle man mede opbloogen;

't schip sprong aan honderd duysend stukken / 119 personen waren wy noch in het schip doen 't sprong. Ik stond doen het aenging / by de groote hals boven op het schip / en omtrent 63 personen stonden recht voor de groote Mast / die het Water overnamen / die wierden al te samen weggenomen en aen hutsput geslagen / dat men niet en wist waer een stuk bleef / als ook alle anderen.

En ik Willem IJshantz Bontekoe / docter tyd Schipper / vloog mede in de Lucht /

wist niet beter of ik moest daer mede sterbe: ik stak myn handen en armen na den Hemel / en riep: daer vaer ik heen / o Heer! weest myn armen sondaer genadig. Meende daermede myn einde te hebben; doch had eventmel in 't opbliegen myn verstand / en bemerkte een licht in myn herte / dat noch met eenige byolphheid vermengt was / sod 't scheen / en kwam alsoo wederom neer in het water / tusschen de stukken en borden van 't schip / dat heel aen stukken was. In het water leggende / kreeg ik sulke nieuwe

we couragte / gelijck of ik een ander mensch hadde geweest / toevliende soo lag de groote Mast aen myn eene syde / en de Fok iemast aen myn andere syde ; ik klom op de groote Mast en ging daer op leggen / en sag het werk eens ober / en seide : o God ! hoe is dit schoone schip vergaen / gelijck Sodoma en Gomorra. Hier dus leggende sag geen levendig mensch / waer dat ik heen sag ; en terwyl ik hier in gedagten lag soo komt er een Jongman by myn syde opbozlen / en smeet met handen en met voeten / hy raekte aen de knoop van de steeben (die weder was komen op dypben) seggende / Ik ben al klaer : doe keek ik om en seide : o God ! leeft er nog iemand. Dese Jongman was genaemt Harmian van Kniphuisen / uit der Eider van daen. Ik sag by desen een Spiertjen of klein Mastjen dypben / en alsoo de groote Mast (daer ik op lag) vast om en wederom wartelde / dat ik daer niet wel op blyven kon / seide ik tegen hem / schuift my dat spiertjen toe / ik sal daer op gaen leggen / en helpt my dan na u toe / so sullen wy niet malkander gaan sitten / het welk hy dede en kwam alsoo by hem. Daer ik anders niet wel by soude gekomen hebben / om dat ik in 't opblygen soo geslagen was. Myn rug was heel beschadigt / had ook twee gaten in 't hoofd / want het kwam soo aen dat ik dochte o Heere ! nog een beetje / soo ben ik dood ; ja het schein dat my het hooren en sien verging. Wy saten hier by malkander / elk aen een Inhoudt van de Boeg in den arm hebbende / gingen staen en keken uit na de Schuit en Boot / worden se eindelijck gewaer / dog waren soo verre henen dat wy kwalijck sien konde of de voorsteven of de agtersteven na ons toe lag. De Son was aen het water om onder te gaen ; seide toen tegen myn maet : Harmian het schijnt dat onse hoop hier verloren is ; want het is laet de Son gaet onder / de Schuit en Boot sijn so verre dat men haer kwalijck sien kon / het schip aen stukken en wy kunnen 't hier op 't Wrak niet lang harden ; daerom laet ons God almachtig bidden om een goede uitkomst. Wy deden soo en baden God seer ernstelijck aen om een goede uitkomst /

het welke wy kregen / want als wy weder op sagen / soo was de schuit en de boot dicht by ons / om het welk wy seer verbljyd waren : hy riep dadelijck / berg de Schipper / berg de Schipper. Sy dat hoorende waren seer verbljyd / en riepen de schipper leeft nog / de schipper leeft nog ; en roet de daer op dicht by het Wrak / en bleven daer soo leggen met schuit en boot / * dorste niet by ons komen / daer sy vreesden dat een stuk van het Wrak door de schuit of boot soude stooten. De Jongman Herman van Kniphuisen was nog soo moedig / dat hy hem van het Wrak af begaf en swom aen de boot. Hy hadde weinig letsel gekregen van het opblygen / maer ik riep : wild gy my hebben soo moet gy my halen / want ik ben soo geslagen dat ik niet swimmen kan. Doe sprong de Competter uit de boot ober boord met een loodlyn die sy nog hadden / en brage my het end : ik maekte dat om myn middel vast en sy haelden my na de boot toe / en kwam alsoo in de boot. In de boot wesende kwam agter by Hendrick Hol / Willem van Galen / en de Onder-stuurman genaemt Myndert Kypusz. van Hoozn / die seer verwonderd waren dat ik nog in 't leven was. Ik hadde in de boot agter een roefje laten maken daer wel een paer man in kon / dwars ober de boot / daer kroop ik in / en dacht ik mag het overleggen / want ik sal niet lang meer leven. Doer seide ik eventwel tegen Hendrick Hol / de anderen / blyft te nacht by 't Wrak / wy sullen morgen als 't dag is / wel eenige Ductualie bergen / en mogelijck wel een Compas vinden om het Land te vinden : want daer was in de schuit en boot nog Compas / nog kaert / nog boog : en geen of weinig te zeten en dzinken ; met sulken haesigheid waren sy van 't schip gevaren / seide ook dat de Opper-stuurman / Jan Piet van Hoozn / de Compassen uit het nagthuis hadde genomen ; het schein dat hy al vreesde datse 't schip soude verlaten / 't wolt eventwel nog niet geschiede. † Du terwyl ik al hier in dit gat of roefje lag / soo liet de Koopman het Volk de riemen uitleggen /

* Bergen de Schipper met noch een. † Roefjen van 't Wrak

en stelden het volk aen 't roeisen gelyk als by. Als 't dag was Land meende te hebben: maer als 't dag wierd waren wy van het Wrak verstenen / en ook mede van het land / waren heel mismoedig / kwamen en kee-
 len agter in 't gat aldaer ik lag / of ik nog leefde; en sende dat ik nog leefde / sei-
 de: Och lieben Schipper / wat sullen wy doen / wy sijn van 't Wrak verstenen / en wy sien geen land / hebben eten nog drin-
 ken / nog Boog nog Raert / nog Com-
 pas / wat raed gaet ons aen? Daer op ik seide: mannen men moest my gehoord heb-
 ben / als ik gister avond seide / dat gy te nacht by het Wrak soude blyben / dat we wel Victualle soude krygen / want het vlees en spek en kaes / dreef my om de beenen dat ik er kwalijk dooz konde komen: Sy sei-
 den liebe Schipper kom uit daer uit / ik sei-
 de ik ben soo lam dat ik my kwalijk kan reppen / wild gy my helpen. Doen kwamen sy en holpen my daer uit / en ik ging sit-
 ten / keek het volk over / en sy roedden. Ik vragde duidelyk: mannen wat eten hebt gy in de Boot; en sy brogten omtrent 7 a 8 pond brood uit met alle man; wy hadden twee leege vaetjes daer leide wy dat brood in: Ik seide weder: Mannen leg de riemen in; het moet anders komen / want gy sult laf worden en wy hebben geen eten te geven / leg in de riemen. Doen seiden sy: Schipper wat sullen wy dan doen? ik seide / trekt uwe hembden uit en maakt daer sellen van * / sy seide wy hebben geen sellgaren; ik seide neemt de willen van de Boot / en pluist die aen weck / en draect daer sellgaren af / van de rest legt plat-
 ting tot schooten / en geerden. Hier op trok een ieder syn hembd uit en stanstese aen malkander tot seilen / het selfde deden sy in de schuit mede / telden als doen ons volk / en bebonden in de Boot 46 en in de Schuit 25 personen / maekt 72 in het ge-
 heel. Daer was een blaewwe bolvanger met een kussen in de Boot: die wierd my gegeven / die bolvanger trok ik aen / en het kussen sette ik op myn hoofd / dooz dien ik twee gaten in het hoofd hadden; De bar-
 blier hadden wy wel mede in de Boot / maer

by en hadde geen medkamenten / dog kous-
 de eventwel wat brood / en liden de kous-
 wen alsoo op de wonde / waar mede ik ge-
 nesen wierd. Ik presenteerde myn hembd mede uit te trekken / maer sy wilden 't niet hebben / broegen nog soze boe my / om in het leven te houden. Wy lieten 't den geheelen dag voortdruyben / waren ondertusschen besig met Zeilen te maken; des avonds warense klaer / setten die der by / en trokken aen 't seilen. Dit was den 23 dag van November 1619. begonnen kours te stellen aen de Sterren / want wy wisten goelyk waer de Sterren behoorden op en onder te gaen / stelden alsoo onse kours. Het was by nacht so koud / dat het volk klappertan-
 den / en by dag so heet / dat men dagt te vergaen van hitte; want de son was meest boven het hoofd.

Den 21 / 22 / en 23 dito practiseerden wy een Graedboog om hoogte te neemen / sloegen een Quadant op de pligt / teken-
 den een stok met een kous daer uit. Wy hadden de Kistemaker Ceunis Spbrandsz. van Hoorn in / die hadde een passer: Wy hadde ook ten deele eenige wetenschap om een stok te teekenen; soo dat wy met mal-
 kanderen alsoo een Graedboog maekten en formeerden daer wy mede schoten. Ik sneede ook een Pas raert agter op het boord / en seide het Eiland van Sumatra daer in / met het Eiland van Java met de Straet van Sunda / die tusschen by de Eilanden in loopt; en die selfde dag dat wy 't schip verloren / des middags hadde ik nog hoogte genomen aen de son / en bebonden by en een halve Graed Zuider-
 breete van de Equinoctiael / en het bestek in de Raert stont omtrent 90 Mylen van Land. Ik sneede ook een Compas daer in / paste doen alle dagen met de passer by gissing af / en seide de kours 70 mylen besyden af boven 't gat / om als wy land kregen / te beter te weten waer heen dat wy moesten / seiden alsoo op 't schieten met onse boog en het passen aen. Ik gaf van de 7 a 8 pond brood / elk alle dagen syn rant-
 soen / so lang als 't duuren mocht / dog was wel haast op; elk kreeg des daegs
 omtrent

* Maken Zeilen van haar hembden.

omtrent een stukken so groot als een lid van een vinger / wy hadden geen drinken: Daerom als 't regende / namen onse Zetelen neer / schoordense dwars over de Boot heen / en vinghen water op het zell en gaerden in onse twee baetjes / en als die vol waren setten die uit de weeg / tot dat 't een heete drooge dag was dat het niet en regende. Ik sneed een neusje van een schoen en een pder kwam by het baetje / en schepte 't neusje vol en dronken 't uit / en ging weder aen syn plaets daer hy geseten had. En alhoewel wy in sulken benauttheid waren / seiden 't volk: Schipper neemt soo veel als het u lust / want het mag ons dog allegader niet helpen. Doen ik haer beleeftheid sag / wilde niet meer hebben als sy. Aldus sellende met schuit en boot / en dewyl de boot harder sellde als de schuit / en dat er niemand in de schuit was die hem op de Navigatie bestond / soo baden die gene die in de schuit waren / als sy dicht by ons kwamen / of sy by ons in de boot mochten overkomen; en seide: Hebe Schipper neemt ons dog over / op dat wy by malkaer moege wesen / vreesden van ons af te dwalen; maer het volk in de boot die waren daer tegen / en seiden Schipper neem wy haer over / soo syn wy altemael om hals: want de boot kan het volk niet voeren / moesten derhalven van wederom af houden. De elende was onder ons seer groot; wy hadden geen meer brood / en konde geen land sien. Ik maekten het volk altd wys dat wy dicht aen land waren / dat sy goede moed soude houwe; maer sy murmereerden onder malkander daer tegen en seiden: de Schipper mag seggen dat wy na land toe zellen / maer wy sellen mogelyk van land af. Op een dag / alsoo het leek dat wy 't niet langer konden harden sonder eeten / gaf God Almachtig dat er Meeuwen over de boot kwamen vliegen / a gelyk of se gebangen wilde wesen / want sy vloegen ons byna in de handen en lieten haer grypen. Wy plukten haer de beeren af en sneedense aen stukjes gaben elk wat / atense soo rauw op / 't smaekte wy so wel

als ik myn leven kon gegeten hebben; ja smaekte soo soet als of ik honing in myn mond en keel stak / hadden wy maer wat meer gehad / wy hadden pas of te nauwer noot so veel dat wy konde leven / meer niet. En dewyl het land hem nog niet op en deed / soo wierden wy soo dwee gemackt dat het volk resolveerden / doen die van de schuit ons weder bade datse mogten overkomen / haer over te nemen; want daer en kwam geen uitkomst met het land / vreesden dat wy van dorst en honger souden moeten sterven / en als wy moesten sterven soo resolveerden wy nog liever mee en by malkanderen te sterven.

h Namen daer op al het Volk uit de schuit over in de boot / ende namen al de riemen uit de schuit / met de seilen / die setten wy mede op de boot. Hadden doen op de boot een Blind / Fok / Groot sell en Besaen. Wy hadden doen omtrent dertig Riemen / die leiden wy over de doften heen als een overloop. De boot was soo hol dat het volk onder de riemen op haer neers neer mogten sitten / setten alsoo de eene helst var. het volk onder de Riemen en de andere helst boven de Riemen / waren doe mede het Volk moot bergen / konden doe met ons 72 Personen in de boot / sagen malkander met bedjoefde oogen aen / hebende eeten nog drinken; daer en was geen meer brood / nog de Meeuwen kwamen niet meer en het regende niet meer tot onse drank.

c Twee 't nu weer op het ongesienste was om 't leven te behouden / soo kwamen onversien uit de Zee opbarsten een party vliegende Visschen / sende soo groot als groote Spierings / in maniere als van School Muffche / en vloegen in de boot. Daer was 't doe aen 't grabbelen / elk deed syn best om wat te krygen. Wy deelden die om en aten die rauw op / en smaekte als honing; dog het mocht al weinig helpen: eben versterkten het min of meer / en dee so veel dat er niemand en stierf / het welst te verwonderen was / want het Volk begon al sout water te drinken te

a Krygen eenige Meeuwen. b Nemen 't volk uit de Schuit in de Boot over, en laten de Schuit dryven. c De Visschen vliegen in han Boot.

gen myn waerschouwing aen. Ik seide tegen haer: Mannen en dinkt geen sout water / want het en sal u geen dorst verslaen / gij sult den looy daer van krygen en daer van sterben. Andere kactwde Boffeklooten en Musketten - kogels ; andere dronken haer eigen water: Ik dronk myn eigen water so lang als 't goed was: want het worden daerna onbekwaem om gedronken te worden. De benautotheid wierde hoe langer hoe zwaerder en grooter / en het Volk begon so wanhopig / mistrosig en wreet op elkander te sien / dat het geleck datse elkander bykans sou den aengetast hebben om te eten? Ja spraken daer van onder elkander / * en vanden goet de Jongens eerst op te eten: die op spynde / wilden sy daerom werpen / wie men dan aentasten sou; waer over ik in myn geest seer ontroert wierde / en uit groote benautotheid had ik God Almagtig / dat hy syne Vaderlyke ontfermhertigheid daer toe dog niet soude laten komen / en was niet versochten haben 't vermogen /

* Slaan voor om de Jongens te dooden.

wetende wat maeksel dat wy waren. Ik kan niet seggen hoe bang dat het my was / om dese voorslag / te meer om dat ik er (my dagt) wel cenige sagen die 't begonnen soude hebben / om de jongens te dooden; Dog ik versogt haer en bad voor de jongens / en seide: Mannen! laet ons dat niet doen / God sal wel een uitkomst geeven! want wy kunnen niet verre van Land sijn / uitropfende ons dagelyks aspaffen en schieten. Sy gaben voor antwoord: Dat hebt gij al lang geseid / en wy krygen toch geen Land: sellen mogelyk van 't Land af / wesende geheel te onbreden. Sy stelden my doe de tyd van drie dagen / om so wy in die tyd geen Land besellen / de Jongmans soudent eten. Voorwaer een desperaet voornemen; Bad daer over met een pberige ernst aen God / dat hy syne genadige oogen op soude slaen / en geleiden ons binne die tyd te Lande / op dat wy geen grouwelen soude bedryven voor syne oogen. Hier ghing de tyd in / en de nood was groot / dat wy hen niet wel lan-

get

ger harden konden. Wy dagten dikwyls waren wy aen Land dat wy maer gras mogten eten / wat nood was het. Ik troosten het Volk soo veel als ik op die tyd konde by brengen / seide datse dog goeds moeds soude wesen / dat de Heere het dog versien soude / dog was self kleinmoedig / soude een ander troosten / en behoefde selfs wel getroost te worden / sprak meening woord boven het hert; verzoegen en leden alsoo met elkander / dat wy soo moe wierden dat wy kwalijk de magt hadden op te staen. Hendrick Brol / Koopman was soo slap / daer hy sat / daer sat hy / konde niet verder komen / ik was soo moedig dat ik niet van agteren tot vooz in de Boot konde komen / dwalden alsoo op Gods genade tot den 2 December 1619 / spnde de 13 dag dat wy het schip verloren / doen was 't een grauwe lucht met regen en stillerjes / maekten de seilen los / schoren die dwars over de boot / en klopen altesamen onder de seilen en gaerden onse vaetes vol water. Het Volk hadde weinig kleederen / dooz dien sy so haestig waren niet de boven lyden naekt / klopen alsoo om warmte te scheppen / onder de seilen by elkander; En ik stond op die tyd aen het Roer / en myn gissing was digt by Land / hoopte dat het soude op klaren: terwyl ik aen 't Roer stond / maer bleef eben mistig. Ik werd dooz de donkerige lucht en regen so kout / dat ik 't niet langer aen 't Roer konde harden / riep daerom een van de Kwartiermeesters / en selde: komt en verlost my eens van 't Roer / want ik kan het niet langer harden. Doe kwam de Kwartiermeester en verlostte my / ik kloop mede tusschen het Volk / om de warmte weder te kypgen. De Kwartiermeester hadde geen uur aen 't Roer gestaan of het begon op te klaren / en hy siet toe en siet terstond Land. Hy riep met groot verheugen: Mannen komt uit / het Land leid digt vooz ons / Land / Land: had gy gesien hoe daz wy onder het Zell van daen waren / en hoor den dag kwamen; sitten der de seilen weder by / en seilden na het Land toe / kwamen dien selfden dag nog aen Land. De Heer almachtig sy geloost

en gepresen / die ons bidden en smeken heeft verhoord: Want wy deden des morgens en 's avonds het Gebed / met vurigen aendagt tot God / en songen ook een Psalm vooz en na het Gebed / want wy hadden nog eenige Psalmboekjes by ons. De meeste tyd was ik hier een Doozlefer / dog daer na doe de Doozlefer uit de Schuit in onse Boot kwam deed hy het selber: Nu by 't Land komende / liep de Zee so aen 't Land / dat wy niet landen dozien; dog bonden aen de binnekant van 't Eiland / (want het een Eiland was / een inwylsen) daer lieten wy de Dreg in Zee vallen / * en hadden nog een Dregien dat setten we aen land so dat dee de Boot vertuid lag en sprongen so goed als wy konden met alle Man aen Land / en trokken elk syns weeg / aen 't Boskaren; Maer soo dza ik op 'e land kwam / viel ik op myn knien en kuste de Harde van blydschap / en dankte God vooz syn genade en barmhertigheid / dat hy ons niet en hadde versogt / of had tot nog toe uitkomst in de sack gegeven: want dese dag was de laetste / na welke het volk geresolveerd waren / de Jongens aen te tasten en op te eeten. Wy bonden op dit Eiland veel Kocosnoten / maer konden wat wy sogten / geen versch Water bekomen / bog geneerden ons niet het sap uit de jonge Kocosnoten / dat een goede drank was / van de oude Noten die 't pit hart was / aten wy maer wat te veel en onvoorsigtig; want werden dien selfden nacht al te samen heel siek / met sulke elendige pijn en snyding in 't Lys en in de buik / dat het scheen of wy varsten moesten / klopen by elkander in 't sant / elk klaegde meer als anders; en agter na begon 't purgatie te baren / waer door wy dadelyft verlichting voelde / waren 's anderen daegs weder szis / en liepen dit Eiland bykans rondom / wy bonden daer geen Volk / maer sagen wel teken dat er Volk op geweest hadde. Hier was anders niet te eten als Kocosnoten.

Ons Volk selde dat sy daer een Boomdzaek gesien hadde / die al by dik was / maer ik heb hem niet gesien. Was van lys gelyk een Hagadis / ook omteut van die

groosten / maer had een seer langen staert /
spinde vol knoopskens boven op / die vloegen
ookt regt over den rug tot aen de schou-
deren toe / het is grauwwachtig van verwe /
hadde seer lange slappe nagelen aen de voe-
ren / waer mede het op de boomen klimt.
Tusschen de twee regte / en tusschen de
twee slinker voeten / had het aen elke syde
een vleugeltje met dunne ribben / vol oog-
jes gespriklielt ; de vleugels syn vast aen de
sijde van 't lyp van 't eene been tot aen 't an-
der. Het vloog in de boomen heen en weder.

Dit Eiland leid omtrent 14 a 15 mylen
van 't Land van Sumatra. Wy haelden
so veel Kokosnoten in de Boot / als wy
konde voeren tot Dictualle ; de oude Ko-
kossen om te eten / en de jongen om uit te
drinken / staken 's avonds wederom van 't
Eiland af na het land Sumatra / kregen
het 's anderendaegs in 't gesigt / kwamen
daer by / liepen by het Land langs met
een booz de Wind Gostelyk aen / of om de
Oost / so lang tot dat de Nooten weder op
waren. Doen wilde het volk weder aen
Land / maer vonden geen gelegenheid /
dooz dien de Zee geweldig so aenliep. Doe
resolveerden wy dat er 4 a 5 mannen over
boord soude springen / en siet of sy dooz de
barning aen 't Land konden zwemmen /
en loopen dan by strand langs om te sien
om met de boot in te komen / het welk ge-
schiede / sprongen over boord / raekten
dooz de barning aen land / en liepen by
het strand langs / en wy selde ook met
de boot by de Wal heenen. Ten lesien
vonden sy een Hebler / doen trokken sy haer
broeken uit / en wilden dat wy daer na
toe soude komen. Wy dat siende selde er
dadelyk na toe / daer by komende / lag
daer een bankt regt booz de mond van de
Hebler / daer de Zee so geweldig op stoz-
te / dat ik seide : Mannen ik sieck hier
niet in / of gy moet het altemael kousent-
teeren / want so de Boot omraekte / dat
hy het my dan niet te wyten hebt : en
vraegde by de rei om wat elk daer toe
seide : gaven booz antwoord / ja ; en dat sy
het wilde avonturen. Doe seide ik :
ik avontuur myn lyp by het uwe. Ik selde

dadelyk order datse agter aen beide syden
een Riem soude uitvorren / en aen ieder
Riem twee man / ik stond aen het Roer om
de boot also regt voor de Zee te houden.
Doe staken wy also met de boot in de bar-
ning. De eerste Zee die er kwam / vul-
de de boot wel half vol water. Ik riep :
Mannen / hoog uit ! hoog uit ! en sy hoog-
den uit / met hoeden / schoenen en met
leege vaetjes / en kregen 't water meest uit.
Doe kwam de tweede see / die wierp de boot
bijkans tot de doften toe vol water / waer
door de boot so ranc lag of sy sinken
wilde. En ik riep al / Mannen hou regt /
hoog uit ! hoog uit ! of wy syn altemael
lybeloos. Wy hielden het nog regt voor
Zee / en hoosden het water uit so veel wy
konden. Doe kwam de derde Zee / en die
stozte te kort / so dat wy daer weinig wa-
ter van in kregen ; en doe was het dadelyk
slegt water / ractender also dooz. * Wy
proefde het water en was dadelyk versch /
waer over wy al te samen seer verblind
waren / en leide de boot aen de regter-
hand van de Hebler / aen de Wal. Op het
Land komende was het met lang gras be-
wassen / toessende so lagender boonen in
het gras / gelyk of 't Eidersche boontjes
waren / doe met alle man aen het soeken en
eten / ik selfs deede myn best / dogte
ik sal myn part mede sien te krygen / en
ons Volk liep een weinig na de hoek toe /
vonden daer vuur met eenige Tabak leg-
gen / waer door wy geheel verblind waren.
Het scheen dat er Volk van het Land had
gewest die daer vuur aen geleid hadden / en
Tabak gedronken hebbende / enige Ta-
bakt vergeten hadden of ook wel leggen la-
ten. Wy hadden in de boot twee bylen /
daer hakten wy eenige boomen mede om /
en takken af / en leiden wel op 5 a 6 plaet-
sen vuur aen / daer ging ons volk by tie-
ren en twaelven om staen en sitten / en
dronken Tabak. Doen het avond was
leiden wy lustige vuren aen / en stelden tot
3 plaetsen wachten / uit vrees van de In-
woonders van het Land ; want het was
donkere maen. Nu dien selfden nacht wier-
den wy so sieck van de boonen die wy gege-
ten

* Komen aan Sumatra.

ten hadden / dat 't was of wy varsten sou-
den van ym en sydinge in den buik. En
terwyle dat elk vast klacgden / soo kwame-
men de Inwoonders van het land / a en
meende ons daer al te samen dood te slaen:
onse uitgestelde Wachten wordende juist
wys; sy kwamen na ons toe / seiden man-
nen wat sullen wy doen; daer komen sy aen /
wy hadden geen geweer als twee bylen met
nog een roestige degen / en waren daer toe
nog siek van de boonen. Besolbeerden
evenwel dat wy ons soo niet wilde laten
dood smyten / namen derhalven gebraude
houten in de hand / en trokken tegen haer
aen in het donker; de vonken vuurs vlo-
gen over het Land / 't welk by duister een
vreeslyk aensien gaf / dog sy wisten niet
of wy geweer by ons hadden of niet sy na-
men de blugt van ons af / agter het bosch /
en wy keerden weder te rug na onse va-
ren / bleven alsoo de gansche nacht in sor-
ge en vreesse by 't vuur sitten en staen;
Maer ik en de koopman Hendrik Stol liepen
in de boot / vertzouwen ons niet op 't
Land.

's Morgens doen het dag was / en de
Zon ontkwam of was / kwamen drie van
de Inwoonders uit het bosch loopen op
strand / wy stuurden drie van onse Maets
na haer toe die wat Maets konden. Die
by haer komende / vragden die drie In-
woonders haer / b wat volk dat wy wa-
ren; Zeiden wy syn Hollanders / en heb-
ben door ongeluk van brand ons Schip
verloren / en syn hier gekomen om eenige
Verversinge te ruken soo gy het hebt.
Op antwoorden dat sy Hoenderen en ryst
hadden / daer wy heel gzaeg na waren:
Doen kwamen sy alsoo by ons omtrent de
boot / en vragde of wy ook Geweer
hadden; Wy gaben tot antwoord: ja / Ge-
weers genseg / Musketten en byrid en
Kogels. Ik hadde de seilen over de boot
laten halen / so datse in de boot niet konden
sien wat er was. Doen vragten sy ons
ryst die gekookt was / met ettelike Hoen-
deren. Wy examineerden ons onder
kanderen wat geld dat wy by ons hadden /
en bygten 5. de andere 6. dese 12. de een

min / de andere meer Realen van agten te
voorzchn / soo dat wy in 't geheel omtrent
30 Realen van agten by een vragten /
van welk geld wy de Hoenderen en ryst die
sy gebragt hadden betaelden. Dit hebben-
de / seide tegen ons Volk: Nu Man-
nen / set u nu by elkander / en laet ons
nu de buik voor eerst vol eten / en sien hoe
het dan is. De maelyd gedaen synde /
maekten wy overleg wat ons nu te doen
stond / om ons beter te voorzien / van het
geen ons noodig was. En also wy niet
bekend waren / vragden haer hoe dat
Land heete; maer konde het niet wel ver-
staen; dog konden anders niet verstaen of
noemden het Sumatra / sy wesen met de
hande neerwaerts aen dat Java daer lag /
en noemden Jan Koen / dat die onse Over-
ste aldaer op Java was / 't welk waer
was / want Jan Pietersz. Koen van Hoorn
was doen ter tyd Generael / c soo dat wy
doen ten deese bekend wierden / en vast gin-
gen dat wy boven wind van Java waren:
want wy hadden geen Compas / waren al-
tyd twyffelmoedig geweest / of onse din-
gen wel vast gingen / seiden ons in die saak
doe wat by geruster: d aldaer also wy
meer bictalle van doen hadden om onse
reis te bevoorden / soo resolbeerden wy
dat ik met vier van de Maets / met een
Praeuwtjen de Rebler op soude varen naer
het dorp dat een stult weegs op lag /
met het geld dat wy doen nog hadden / om
aldaer bictalle te koopen so veel wy kyp-
gen konden / het welk ik dede / en voeten
op. In het Dorp komende / kogten wy
Ryst en Hoenderen / en stuurden het na de
Boot / by Hendrik Stol order stellende dat elk
syn part soude kypgen / op datse niet lipden
souden / en ik met de vier Maets lieten in 't
Dorp 2 a 4 Hoenderen koken met wat
Ryst / gingen by elkander sitten / en
aten so veel wy lusten. Daer was ook
drank / die sy uit Boomen tapten / die
soo sterk was / dat men daer wel dronken
van konde worden / dronken daer van niet
elkander mede eens om / doen wy ge-
ten hadden en terwoyl wy aten: satende In-
woon-

a De Inwoonders willen haer by nacht overvallen. b Spraken met haer. c Raakten
een deele bekenr. d Bontekoe trekt met vier Maets na een Dorp.

woondt's van 't Doorp rondom ons / en keken ons aen / als of sy ons de beten uit de mond wilden kypken. Na de Maeltijd hooft ik een Buffel voor vpf en een halve Bezel van agten en betaelden hem / maer de Buffel betaeld wesende / hielden wy hem door de groote wildigheid niet kypgen / spilden daer veel tyd mede / ende also het laet wierd: wilde ik niet de vier Maets weder na de boot / soude so my dogte / de Buffel des anderen daegs wel kypgen. * Hier over baden wy de vier voorzchreven Maets / of ik wilde toestaen dat sy die nacht daer mogten blyven / inhengende dat sy des nagts als het beest soude sitten / het wel soude kypgen. Hoewel ik haer dit of raden / so consenteerden ik het ten langen lesten / door haer lang aenhouden / nam ik myn afscheid: en seiden of wensten mal-kander goede nacht. Aan de kant van de Rivier komende daer de Praeuw lag / stond daer een hoop Inwoonders; en haerden geweldig tegen elkander; het scheen dat de cene wilde hebben dat ik voer en de ander niet. Ik greep een of twee uit den hoop by den arm / en studefse na de Praeuw toe / om te varen gelyk of ik noch Meester was / en ik was boven half knechte niet. Zy sagen er so vreeslyk uit als Dollemannen / doch lieten haer geseggen: en twee gingen met my in de Praeuw / de eene ging agter sitten / en de ander voor: elk met een scheppertjen in de hand / en staken af; sy hadden elk een Krys op haer syde steken / synde een geweer of het een Pontfaerd was / niet vlammen. Doen wy wat gebaren hadden / kwam de agterste na my toe / want ik sat midden in de Praeuw / en wees dat hy geld wilde hebben. Ik taste in myn dief sak / haelde er een kwartjen uit / en gaf het hem. Hy stond en bekeek het / en wiste niet wat hy doen wilde; doch nam het ten lesten / en wond het in syn kleedjen dat hy om syn middel hadde / de voorste siende dat syn Maet wat gekygen had / kwam mede na my toe / en wees my dat hy ook wat hebben wilde / ik dat siende / haelde weder een kwartjen uit myn diefsak: en gaf het hem. Hy stond en bekeek het mede / 't leek

dat hy in tynffel was of hy het geld wilde nemen / dan of hy my wilde aentasten / 't welk sy ligt souden hebben kunnen doen / want ik hadde geen geweer / en sy hadden elk een Krys op syde. Daer sat ik als een schaep tusschen twee Wolven / met duisend vreesen; God weet hoe ik te moede was: hoeren also voor stroom af; omtrent ten halber weeg aen de boot synde / begonnen sy te rieren en te parlementen / het scheen aen alle tekenen dat sy my om den hals wilde brengen. Ik dit siende / was soo benauwt dat my het hert in myn lyp rzilde en beefde van vrees / keerden my derhalven tot God: bad hem om genade en dat hy my verstand wilde geven / wat my best in die gelegenheid stond te doen: en het scheen of my inwendig geseld wierd / dat ik singen soude / het welk ik dede: hoewel ik in sullie benauwdheid was / en song dat het door de boomen en Bosshagie klonk / want de Rivier was aen beide syden met hooge boomen bewassen. En als sy dit sagen / begonnen te lagchen / gaepden dat men haer in de keel sicu kon / soo dat het leek dat sy meenden dat ik geen swarigheid van haer maekte; doch ik was heel anders in myn herte geseld; als ik vertouwde dat sy meenden / wy rackten te met soo verre voort dat ik de boot sag leggen. Doe ging ik staen en wulfdon ons volk toe: die my siende dadelijk na my toe kwamen / by de kant de rivier langs: en ik wees tegen de twee die my afbrachten / dat sy met de Praeuw aen land souden sturen: 't welk sy deden; en wees haer dat sy voor heen loopen souden / want ik dagt: soo sult gy my van achteren niet doorsteken / en wy kwamen also by ons volk.

Dit gevaer en benauwtheid onthomen synde / by de Boot komende: vragde de twee Inwoonders waer ons volk sloop? wy seiden onder de Centjes: want ons Volk hadde Centjes van bladeren gemaakt daer sy in kroopen. Zy vragden ook waer ik en Hendrik Gol de koopman slieden? seiden by de Boot onder het seil: Doe gingen sy weder weg na het Doorp. Doe vertelde ik Hendrik Gol en het ander volk: hoe ik gevaren was / dat ik een Buffel in 't don

* De vier Maets blyven daar.

gekocht hadde / die wy op dien avond niet wel konde klyngen / dat de 4 Maets die ik mede genomen had / my gebeden hadden of sy aldaer de nacht mogten blyben / dat sy het beest als 't lag souden vangen en aen boord bryngen / het welk ik dooz lang aenhouden konstanteerde / met konditie / dat sy morgen ogtend by tyds aen boord moesten komen met het beest. Dit en wat ons meer was ontmoet / vertelt hebbende / gingen wy te samen leggen slapen die nacht oher / des smorgens doen 't dag was / ja de son al een groot stuk geresen was / hernamen wy nog geen volk nog geen Beest. Toen begonnen wy twyffelmordig te worden / dat het niet de 4 Maets niet wel moest staen / en nog na een wyl wachtings / so sagen wy 2 van de Inwoonders komen / die een beest voor haer heen voortdreeven na ons toe / by ons komende / en ik het beest siende / seide dat 't hetselfde beest niet en was / dat ik gekocht en betaeld hadde ; onse Botteller konde haer ten deele verstaen / die vragde waerom dat sy dat selfde beest niet en vragten dat ik gekocht hadde / als ook waer ons volk bleef ? gaven tot antwoord dat sy dat beest niet en hadden kunnen klyngen / en dat ons volk niet nog een beest aen kwamen / so dat wy doen ten deele te vreden waren. En dewyle dat dit beest / dat dese 2 Zwartten gebragt hadden so geweldig sprong en steigende / seide ik tegen Willem van Galen de Serjant : Neemt de byl in de hand / en hak het beest in de hakken / op dat 't ons niet ontloopt : want wy mogen tegen geen schaden ; het welk hy dede. Toen begonnen die 2 Zwartten te roepen en te schreeuwen dat het wonder was / en op dat schreeuwen kwamen er wel 2 à 300 man / (die het weten mocht) agter het Bosch uitgelopen : en meende ons also de boot af te snyden / en ons al te samen dood te slaen : maer wierden haer in tyds gewaer : dooz vyle van onse Maets die een klein buurtjen hadden aengelegd een weinig van ons af ; want die kwamen na ons toe gelopen : en seiden dat sy kwamen. * Ik stapte een weinig buiten 't Bosch / en sag er daer omtrent 40 uit het Bosch komen : seide tegen ons volk / sta vast : want wy hebben van dat

volk geen nood / want wy sijn ook sterck van volk ; maer sy vlieten so sterck uit / ende duurde so lang / dat het scheen dat er geen einde van komen sou / niet schilden en swaerden en sagen vreeslyk ; waer dooz ik verbaest begon te roepen : Mannen elck sijn best na de boot toe / want snyden sy ons de boot af : so sijn wy lybeloos. Doe stelden wy het op een lopen / met alle man na de boot toe / die de boot niet klyngen kon / die koos de Rebler / en stroom daer in / sy vervolgden ons tot de boot toe / en als wy in de boot kwamen was de boot heel reddeloos / om daer met so grotten haest mede van de Wal te komen / want de seilen waren over de boot heen gehaald tot een tent / sy waren ons opronse hakken aen de boot : terwyl wy overklommen / en staken ons volk met Asgajen in 't lyp / sose overklommen / dat haer de darmen 't lyp uit liepen ; met ons 2 bylen deden wy so veel weer als wy konden / en onse roestige Begeen dede mee sijn proft ; want agter in de boot stond een groot Man / sijnde een bakker die hem daer mede dapper weerde. Wy hadden een dreg agter uit leggen en een Dreg ter see / ik omtrent de Mast overgekomen wesende / riep tegen den Bakker : Hak het tou / hak het dregge tou af / en hy hakte / hy hakte / maer het wilde niet af / ik dat siende raekte na agteren toe / nam het tou en leide het op de steven / doe seide ik hak nu / en hy hakte het ten eersten af. Toen stonden er van ons volk voor in de boot by 't Dregge tou / en haelden de boot ter Zee / de Zwartten liepen ons in het water wel na / maer also het schoz aen land was / waren sy dadelik de grond af / moeste hier dooz onse boot verlaten / en wy visten ons volk op / die in de Rebler stromen / en haeldense in de boot ; met dat het volk in de boot was / gaf God dat de wind met een barst dadelik uit het Land kwam / die tot die tyd toe uit Zee gewaeld had ; setten onse seilen by / † en seiden eenklaps het gat uit tegen de hooge Zee aen / en over de bank / daer op wy sulck een perphel in 't inkomen hadden uitgestaen / als verhaeld is / kwamen wy

* De Wilden overvallen haar, en slaan eenige dood. † Zeilen weder ter Zee.

nu uit dat er weinig Water in de boot kwam / de Inwoonders van 't land meenden dat wy daer niet uit konden komen / en sy liepen op de hoek van het Land / en dachten ons daer aen waer te nemen en ons dood te smyten / maer de boot voer hoog syong tegen de Zee op / raekten also met Gods hulpe het gat uit / buiten wesende / wierd de Bakker / die agter in de boot hem so wel hadde getweerd met de degen / geheel blau op het hoofd / want hy was recht boven syn navel in de buik gekwest / en haer geweer was sennig geweest / waer door de woude met een blauwghed omsinght was / het welk ik uitsnee / om het sennyn van verder voorslopinge te sluiten / maer mogte niet helpen / sturf ebentwel voer onse ogen / dood synde / sette hem over boord / en lieten hem ik de Zee drijven.

Doe telde wy ons Volk / en hebonden dat wy 16 man verloren hadden / te weten elf diese aen Land hadden dood gesmeeten /

en de Bakker die wy over boord setten / met nog de andere vier Maets die in het doorp waren gebleven / waer over wy al te samen hertelyk bedroeft waren. Ik voer myn part liet my voorsien dat de vier maets die in het Doorp bleven / naest God de behoudenis van myn leven waren / hadden sy mede na de Boot gewild doen ik weg voer / so souden sy te weten de Swarten / ons alle byf dood geslagen hebben / so ik bastelyk gelobe : want doe ik op de kant van de Rivier by al dat volk stend / twisten sy als gesegt is / onder elkanderen / over myn weg varen / dog ik maekte haer wys en wees het haer / dat ik des andendaegs niet al het volk by haer soude komen / doe scheen het datse dachten / laet ons nu geen spel maken / wy sullen haer dan met de minste zwartghed kunnen houden en doodden.

Wy stelde onse kours voer de wind langs de Wal heuen / hadden nog 8 Hoenderen / met een weinig cryst by ons in de Boot /

en dat vooz 56 personen die wy doen nog sterck waren. Wy deelden hier van yder syn portie toe / dat op wesende / spraken met elkaer dat het best was dat wy weder land kosen / want wy hadden een grote honger / en in see was niet vooz ons op die tyd te kypgen om van te leven; a Keerden daerom weder na 't land / en sagen een Bas / daer wy in seilden / en sagen aen Land veel Volk by elkander staen / daer wy na toe liepen; dog sy en verwagten ons niet / maer liepen van ons af / konden doen aldaer geen victalie kypgen / maer vonden vers water / daer dronken wy so veel af als ons luste / en haelden onse twee vaetsjes vol / en boeren by de klippen om / daer vonden wy kleine Oesterskens en Wikkzinken / plukten daer van elk syn dieffakken vol. Ik hadde op die plaets daer wy het volk verloren / omtrent een hoed vol Peper gekogt / die ons hier seer wel te pas kwam / met de rauwe Oesters te eten / want het gloeide lustig in de Maeg.

b Zeilde doe weder de Bas uit / en kosen see / om onse Reis te verborderen. Een stukz weeg buiten 't Land komende / begon het een heele storm te waeljen / so dat wy onse seilen moesten innemen / dien haelden wy doen over de boot heen / en kypen met alle man onder de seilen / en lieten 't op Gods Genade dypben tot omtrent 2 uren vooz den dag / setten toen onse Zeilen weder by / doe kregen wy in de wind / seilden van de wal af: het seheen of God ons vooz groter ongeluk wilden bevyden / want hadde wy dese storm en dese contrarie wind niet gekregen / soude by de Wal langs gevaren / en wel ligt op de waterplaets die daer dicht by lag / op Sumatra opgelopen hebben / daer de onse veel plagten aen te varen / en die waren nu blitere vanden van de Hollanders: want kort vooz dese tyd / waren daer nog veel Hollanders dood geslagen / die daer gekomen waren / om water te halen. c En doen het dag werd sagen wy vooz drie Eilanden vooz ons uit leggen / resolueerden dadelijk daer na toe te seilen / vermoeden daer geen

a Keeren weder na 't Land, b Zeilen voort. c Komen aan de Princen Eilanden. d Bontekoe bid God om zyn bystand.

Volk op / ende hoopten aldaer wel iets te kypgen tot ons onderhoud: kwamen daer dien dag nog aen. Wy vonden daer dadelijk vers Water / en daer wiesfen ook grote rieten / so dik als een man syn been / die hakten wy met onse bylen om. Dese rieten worden genaemd Bamboesen / wy stieten de knokkel met een stok vooz / behalven de onderste knokkel / daer gaten wy Water in / en staken er stoppen op / en hier mede kregen wy wel een last vers water in de boot. Vonden daer ook Palmmeed bomen / die boven in den Top so muf syn als of 't Sietspieren waren / die hakten wy mede om / en namen de bovenste einden die goed waren tot victalie / 't volk liep het Eiland vooz en vooz de Bassagien / dog konde anders niet vinden dat waer was / ik liep eens van al ons Volk af / en siende een Berg / spude de hoogste van het Eiland / ging daer op / en sag om en wederom / wesende heel bezweet en moeljk in myn geest / vooz dien dat het so my dogte / meest op my aen kwam om de weg te vinden / en dewyl ik nooit in Oost-Indien geweest was / nog geen Stuurmans gereedschap hebbende / principael geen Kompas / so wist ik niet wat my beter te doen stond / als my op den Heere te verlaten. Want myn raed was ik dikwils ten einde / als ook doe / d viel daerom op myn kint neder en bad den Heere / hem sinekende / dewyl hy my tot hier toe hadde gered en bewaerd onder syn genadige vleugelen / en verlost uit vuur en water / van honger en dorst / en van de kwade menschen dat het syn Vaderlyke goedheid dog soude gelieven my verder te bewaren / en my de ogen des verstands open te doen / om den regten weg te vinden / op dat wy wederom by onse Matie en vrienden mogten komen / ja niet seer diepe zuchten bad ik / o Heere! wist ons de weg en geleid my: Dog of 't uwe wysheid vooz goed en best in sag / my niet in salvo by onse Matie te brengen / so laet dog eenige van 't Volk te recht komen / op dat men weten mag / hoe dat 't met ons en het Schip gegaan is.

En

En aldus met God gesproken hebbende / stond ik om weder af te gaen / sloeg mijn ogen als boven / om en wederom / aen alle oorden uit / en siet ik sag aen mijn rechterhand uit / dat de Wolken van het land dreeven / waar door het in de kinnmen klaer wierd / en sag doe straks 2 hoge blautwe Bergen leggen / en my sehoot dadelyk in den sin / dat ik tot Hoorn van Willem Cornelisz. Schouten / wel hadde horen seggen (die wel 2 a 3 mael in Oost-Indien geweest was) dat op de hoek van Java twee hoge Bergen lagen / en wy waren by Sumatra langs gekomen 't welk aen de linkerhand lag / en dese sag ik aen de rechterhand / en in 't midden was een gloy / daar ik geen land sien konde / en ik wiste dat de Straet van Sunda tusschen Java en Sumatra in liep / beelde my derhalven vastelyk in / dat wy wel te weeg waren / en liep doe also verblyd weder van den Berg af na de Koopman / en vertelden hem / dat ik sulke 2 Bergen ge-

• Zeilen weder in Zee.

sien hadde. Doen ik hem dit vertelde / waren de Wolken daer weder over gedreeven dat mensche doe niet weder sien kon. Vertelde hem ook dat ik vastelyk vertrouwde dat wy recht voor de stract van Sunda waren. Doen seide de Koopman / wel Schipper hebt sulke moed / so laet ons het Volk te hoop roemen / en varen daer na toe / want u gissing en reden / hebben mijn goydeels seer veel grond.

Doen riepen wy al het volk by een / en sy droegen ons water in de Bamboesen / tops ende van de Palmmedbomen tot victalie / die wy vergaderd hadden in de Boot / * en staken af / kregen de goede wind / stelden de hours regt het gloy in / des nagts op de Sterren aen / omtrent de middernacht sagen wy een vuur / dat wy in 't eerst meenden dat het een Schip was / machten daer een Vrach af / maar daar by komende / was 't een klein Eilandjen / † dat in de Straet van Sunda leid / genaemt Dwars in de weg /

† Komen in de Straet Sunda.

weg en passeerden dat Eilandjen. Een
 wyl tyds daer na sagen wy nog een vuur
 aen de andere syde / te weten aen stuur-
 boord / passeerden dat ook / dogten my al
 goede teekens te wesen van Disschers /
 Smorgens den dag opgekommende / wierd
 't stil: waren doen aen de binnekant van het
 Eiland Java / wy lieten een man aen de
 mast klimmen / die sag uit / en riep: Ik
 sie Schepen leggen / teldeuder tot 23 toe.
 Doen sprongen wy bykans op van blyd-
 schap. Wy straks met de riemen te boord /
 en roelden daar na toe / want het was stil.

Hadden wy dese schepen hier niet gebon-
 den daer wy aen voeren / wy souden tot
 Bantem gevaren hebben: daer wy in de
 val soude gelopen hebben / want die wa-
 ren doen met ons volk in oorlog. a Dit
 waren altemael Hollandsche schepen / die
 daer ober Kommandeerde was van Alk-
 maer / genaemt Frederik Houtman / hy
 stond doen ter tyd en keek met de kyker
 of byl in de galderp na ons toe / verwon-
 derd wesende over onse miraculeuse seilen /
 niet wetende wie het was / hy sond syn
 Sloep uit / die ons te gemoed roeide / om
 te besien wat booz volk dat wy waren / by
 elkaander komende / sagen ons en kenden
 elkaander terstond / want wy waren met
 haer uit Texel geseild / en waren in de
 spaensche see / buiten de Canael van el-
 kaander geraekt; de koopman en ik stap-
 ten ober in de Sloep en voeren aen Hout-
 mans Schip / genaemt de Maegt van
 Dordrecht. De Kommandeur Houtman
 riep ons agter in de Kajuit / heet ons wel-
 lekom / liet ons de Tafel dekken / om met
 hem te ceten. Maer als ik het Brood en
 Eten sag / sloot myn hart en het lpf toe;
 en de tranen schote my van blydschap ober
 de wangen / so dat ik niet eten kon. b Ons
 ander volk aen boord komende / wierden
 dadelyk op de Schepen verdeeld.

Houtman ordinerde terstond een Jacht
 dat wy met de koopman na Batabia sou-
 de varen. En na dat wy hem alle gelegen-
 heid hadden verteld van onse armoede / en
 wedervaren / traden wy in 't Jacht / en
 gingen te seil / kwamen 's morgens voor de

Stad van Batabia. Het Volk van onse
 kennisse op de schepen / hadden ons so
 van de Indlaensche klederen by geset / al
 dat wy al in den dos waren / eer wy in de
 stad kwamen.

Wy gingen in de stad / kwamen voor het
 Hof daer de Generael Jan Pietersz Koen
 van Hoorn syn residentie hield / en braegde
 de Hellebardiers / of sy wilden vragen
 c of wy eens by de Generael mogten ko-
 men om hem te spreken: Sy liepen heen /
 en doe sy weer kwamen wierden wy binnen
 gelaten / en gingen by hem. Hy wist van
 onse komst niet / maer ons bekend maken-
 de heete ons weltekome. d Doen moest er
 het grote woord uit met ons / en seiden:
 Heer Generael! wy syn op sulken tyd met
 het Schip Neutohoorn uit Texel gevaren /
 en op sulken tyd omtrent de Straet Sunda
 gekomen op sulck een hoogte: daer heb-
 ben wy het ongeluk gehad / dat ons Schip
 in den brand is geraekt / en weg gesprong-
 gen / en verhaelden hem al van stuk tot
 stuk: hoe en waer door het geschied was /
 wat volk dat wy verloren hadden / en dat
 ik selfs met het schip opgeblogen was /
 dog door Gods genade met nog een Jong-
 man gezalverd / en ben tot heden toe be-
 waerd; de Generael dit horende / seide:
 Wat helpt het? dat is een groot ongeluk.
 Hy braegde na alle omstandigheden / en wy
 syden 't hem al gelyk als het geschiet was.
 En hy seide: wat helpt het? dat is een
 groot ongeluk. Ten laetsten seide hy:
 Jongen brenge my de Goude Kap hier /
 hy liet daar spaensche wyn in schenken /
 en seide: Geluk Schipper / ik brenge u
 eens / gy meugt denken dat u leven ver-
 loren is geweest: en dat het u van God
 Almachtig weer geschonken is; blyft hier
 en eet aen myn Tafel / want ik ben van
 meening van nacht te vertrekken na Bantem
 na de schepen / om eenige order te stellen /
 blyft hier so lang tot dat ik hier weder
 kom: Doe brogt hy 't de koopman ook
 eens / hadden nog verscheide discoursen:
 Eindelyk vertrok hy / en bleven aen syn
 Tafel / de tyd van 8 dagen; doen onthoud
 hy

a Kommen by drie en twintig hollandsche schepen. b 't volk wort op de schepen verdeeld.
 c Bontekoeen de koopman by de Generaal op Batavia. d vertelle hem wedervaren.

hy ons weder by hem voor Bantem: in 't Schip de Maegt van Doordrecht / daer wy te voren in geweest waren; en hy ontbood my eerst by hem / en seide: Schipper Bontekoe / a gy meugt by provisie tot nader order gaen op 't Schip de Bergerboot / en nemen aldaer 't Schipperschap waer / als gy te voren gedaen hebt. Ik seide: Ik bedank myn Heer Generael voor die gunst.

Twee of drie dagen daer na / ontbood hy de koopman Hendrik Kol / seide koopman gy moogt by provisie tot nader order gaen op 't Schip de Bergerboot / en nemen aldaer de koopmanschap waer / als gy te voren gedaen hebt. Doen waren wy weder by elkaanderen / en hadden weder te kommandeeren.

De Bergerboot was een kort Schip: met 32 stukken / en leek of 't vol Geschut lag / meest twee lagen hoog. Wy voeren in 't voorste van 't jaer 1620 de Cernaten / hadden ons Schip met Biersch / Spek en Rys geladen / als ook veel Ammonitie van Oorlog: om de Forten aldaer te voorszien / waren met ons drie Schepen / te westen / b de Bergerboot daer ik op was / de Neptunis en de Morgenstar deden hi passant Gresse aen. Den Opperkoopman Wolter Huggen van Riga in Lysland die daer lag / scheepten ons in meenigte van Koebessten / Hoenderen / Gansen / Arak / zwarte Sulker. Het eten voor de beesten was Rys die nog in den dop was / gelph sy van 't Land afgesneden was / genaemd Paedje. Staken doen weder van Gresse af / voeren al by 't land langs / voor by de Straet van Baly / om de hoogte te krygen tot 't land van Solooz toe / want het Mouson was verlopen / hoopte daer door te beter Amboot aen te seilen / maer voor 't gat van Solooz komende / kwam de koopman van het Fort aen ons boord: genaemd Raemburg van Enkhuisen / seide dat daer een Bleken omtrent lag / genaemd Laritokken / waer uit de Speken en Mustiesen / daer wonende / groot afbreuk dede in onse handel / het boornoemde blek af te lopen. Waer over wy resolbeer-

den het selfde te onderleggen / voeren daer na toe / vergeselschapt met eenige Cozrakkozte en een grote menigte van vaertuige daer die van 't land mede voeren / om te sien hoe 't soude aflopen / dog kwamen niet om te helpen. c Wy liepen onder 't Fort en het Bleke / schoten daer dapper in / en sweer op ons; onder 't schiete landen wy met ons volk / maer die van de Stad deden 2 a 3 uitballen / en dyden de onse te rug / so dat er omtrent 20 a 25 van ons Volk bleven leggen en nog veel gekwest / moesten daerom vertrekken / sonder iets uitgeregt te hebben / haelden ons water en namen ons afscheid van den Opperkoopman Raemburg: en stelden onse kours N. O. aen / om boven 't Eiland Batamboet te seilen / kregen het in 't gesigt / lieten 't aen bakboord van ons leggen / stelden doen kours N. O. ten N. om de Eilanden van Boero en Blau te bespien / dewelke wy mede aen bakboord lieten leggen. Liepen doe na 't Eiland Ambony / dog konden het door verleidung van de stroom niet bespien / raekten daer beneden om / tusschen twee klepue Eilanden door in een Amphi genaemd Vieto / en Kombello lag daer tegen over / al waer veel Nagelen vallen; van Vieto kan men met een Paerd in korte tyd in Ambony ryden. Wy vonden aldaer 3 Kommandeurs / te weten den Gouverneur Houtman van Alinaer / den Gouverneur 't Lam van Hoozi / met den Gouverneur Speult. Het Lam hadde syn residentie op Malpen: de Gouverneur Speult op Ambony / en Houtman word gedefineerd met ons te gaen na Baetslan / alwaer wy by kwamen. En na dat wy aldaer 4 a 5 dagen gelegen hadden namen wy ons afscheid / den Opperkoopman wierd van het Fort geligt / also syn tyd gexpireerd was / en onse koopman Hendrik Kol wierd in syn plaets gesteld. Voeren voort aen alle Forten in de Moluckwes: en versagense met Bies / Spek / Rys / Wijn / en andere behoefstigheden. Lagen aen 't Eiland Malepe / daer de Gouverneur Jan Dirckz. 't Lam syn residentie had: om

a Wort Schipper gestelt op de Berger-Boot. Zeiken na de Molockwes.

b. Toch op Laritokken.

omtreut dze weeken; namen ons afscheid van 't land / voeren weder aen Baets-Jan daer wy onse koopman Hendrik Hol gelaten hadden: die het kommando van 't Fort hadde. Hy gaf ons omtrent 100 lasten Nagelen in; a doen namen wy afscheid van elkanderen / dat ons beide so leet was / dat de tranen ons de wangen afstiepen: meest om dat wy so veel elenden en zwaarigheden te samen hadden uitgestaen. Sedert dese tyd heb ik hem nooit weder gesien; dan heb verstaen dat hy eenige tyd hier na op het Eiland Maleijen gestorven en begraven is. Staken toen dwars over na de Boggeronis of de Straet van Bonton toe. Liepen de Baggeronis deur al dwars over / om boven de gronden te seilen: recht op kilpu Jaba aen en voorby 't Land langs na Gresse. Wy hadden den Gouverneur Houtman in 't Schip by ons; op Gresse komende: laden wy so veel Roebesten en Hoenderen als wy bergen konden / in getal omtrent 90 Beesten en 1600 Hoenderen: met eenige Ganzen en Ende / gavense paedje tot voer. Men kocht alhier 16 Hoenderen voor een Reel van agten / namen weder ons afscheid van onse koopman Walter Hudden / en stelden onse kours langs Jaba / seilden dicht by Japara langs: doch en waren daer niet aen; b verborderden onse reis en kwamen gelukkig voor Batavia / spraken daer wederom den Generael Koen: losten daer ons Schip; los weseude wierd ik met het selve Schip gesonden na Jambal / om daer een Schip Peper vol van daen te hale. Dedem in passant Palembang aen / brogten een Schip met peper op Batavia. Doe sond den Generaal my aen de Eilanden die tuschen Bantem en Batavia dwars afleggen / om steen te halen die daer op de grond leid; men gaf my 40 Lasthaes mede / diese dulken en op de grond vast maken souden / 't welk gedaen sponde: hysdense also in de boot; 't syn grote steenen diese op Batavia weten vlieckant te houtwe / en maekten daer de punten van 't Fort af. Die steen is heel wit / veel witter als hardsteenen in Holland. Het Fort is meest van sulke steen gebouwd / heel uit het water;

tot boven toe / een lust om te sien; dedem sulke dze togten om steen. Doen kwam het Schip Bzeningen uit het Vaderland / daer Schipper Tobias Embden op was / en koopman Sr. van Dek / die Schout op Texel hadde geweest; en door dien dat de Schipper en koopman niet en hadde konnen ahkorderen / wierde sy beide door order van de Generael Koen en de Raden van dien: op de Berger boot gesteld / en ik op 't Schip Bzeningen / met den Onderkoopman by my / genaemd Jan Klaesz. van Amsterdam. Ik dede geen kwade rulling / want op de Berger boot was te eten nog te breken / en het Schip Groentagen was eerst uit het Vaderland gekomen / hadde van alles genoeg. Ik wierd gedschneerd daer mede te gaen na Jambal / weder om Peper met kisten Geld; souden Palembang weder in passant aendoen / het welk wy dede / en vonden aldaer een koopman van Alkmaer / genaemd Hoogland / sette hem een kist met Geld by / vertrokken voort na Jambal; daer lag een koopman van Delft / genaemd Abraham van der Dussen / dewelke wy mede een kist met geld bragten. Lagen daer lang op de reede / de last wierd ons met kleine Jachten aen boort gebrogt; nevens dat wy ook met onse boot alle dagen af en aen voeren: om Peper uit de Sibier te halen. Onse Opperstuurman Sipke van Enkhuisen / voer met de sloep heel op by de koopman / en bond het Jacht de Bruinvis by het Doorp leggen / daer Schipper op was Jaep Martensz van Hoon / en na dat hy daer in 's abonds goede cter gemaekt hadde / ging 's nagts op de hut leggen slapen / en rolde met de deeken om syn lyp van de hut af in het water en verdronk: op welke tyd ding ik seer droevig was. Doen wy de Last in hadden: namen ons afscheid van Sr. van der Dussen / en vertrokken wederom na Batavia / losten daer dadelyk ons Schip / voer weder twee togten om steen aen de voornoemde Eilanden. Dat gedaen sponde: voer wederom na Jambal om Peper / op welke tocht onse koopman Jan

a Groote Hartsroering van twee Vrienden in 's van een scheiden. b Komen weder voor Batavia.

Klaas / sturf: kwamen also weder voor Batabia.

Met dese reis / so met de Berger boot als met het Schip Groeningen: bragt ik omtrent twee Jaren door / * doen wierd er goed gebonden dat ik met hetzelfde Schip na China soude gaen / in Koumpagne van nog seven Schepen / onder de Kommandeur Kornelis Keinersz. van Gouda: om so het mogeljk ware / Mocou te inkorporeren / of na de Pichadoris te gaen: en door alle bekwaame middelen / indien het mogeljk waer den handel met die van China te stabileren: gelyk dat breeder in de instructie was uitgedrukt / die den Generael Koen ons mede gaf. De Generael hadde tot dien einde op heele plaetsen geschreven: dat de Schepen haer al by ons souden verhoegen / op sulke en sulke plaetsen daer wy voorby passeeren moeten. Onder andere ook na Mantella / na de Kommandeur Willem Jansz. die nevens eenige Engelschen / daer op de togt was. Dat eenige van syn Schepen haer by ons souden verborgen / gelyk onderwegen ook geschiede.

Den 10 April 1623 / na dat wy eenige tyd voor Batabia gelegen hadden: syn wy met ons agt Schepen t' zeil gegaen / stelden onse kours om de Straet van Ballimbam door te lopen. Den 11 dito sagen wy het Land van Sumatra. Wy verhielen hier stadeljk als wy gisten / waer over wy oordeelden dat de stroom de straet van Sunda uitliep. Den 12 / 13 / 14 / en 15 / hadden wy variabel weer en wind / passeerden het Eiland Luchpera. Den 18 ontmoeten ons het Schip Nieuw Zeeland: komende uit Japan met twee Portugesche Jachten by hem / die van onse Schepen / voor Mallakka genomen waren / wissende na Batabia.

Van den 19 tot den 20 dito bonden wy weinig avansereren / door dien wy meest de wind en stroom tegen hadden / so dat wy dikwoyls moesten setten. Den 29 dito waren wy des middags aen de Noord-einde van de Straet van Ballimbam / en het Eiland Bankad was Z. O. omtrent een myl van ons / liepen Noorden aen na

het Eiland Polepa. Den 30 dito kwamen wy aen het Z. O. einde van Polepanten / t' anker op 12 badem sandgrond. Het is hoog land.

Den 1 Mei lagen wy aen de westsyde van het voornoemde Eiland ten Anker / op 19 badem steekgrond / tegen over de Noordelykste Pambai / alwaer t' vers water of waterplaets een weing in het Bosch is / in een vlakke put of dal van het Noord einde van het Eiland Banka tot dit voornoemde Eiland / is de kours Noorden 10 mylen. Den 4 dito / namen wy hoogte / en bevonden 1 graed 48 minuten: beoornden de Lientie Equinoctiael / des agtermiddags sagen wy het Eiland Laur N. W. van ons naer gissinge 8 mylen hoogagtig Land / doet hem op als een hogen berg / diep 35 badem. Den 6 dito was het Eiland Poelle Simon W. van ons omtrent 6 mylen / stelden onse kours N. O. na t' Eiland Poelle Candoor. Den 9 dito wierd er geordinerd / dat wy met ons drie Schepen voort soude lopen na het Eiland Poelle Ceceer / te weten het schip Groeningen daer ik op was / de Engelsche Beer / en St. Nikolaes. Den 18 dito / des morgens sagen wy het Eiland Poelle Candoor N. N. O. van ons omtrent 9 mylen: is hoogagtig Land / met kleine Eilandjes / meest leggende aen de Z. O. syde van het grote Eiland / de waterplaets is aen de Z. W. syde. Des avonds liepen wy dicht beoosten het Eiland aen omtrent een groot half myl van het Oostelyke Eilanden / diep 18 en 20 badem / setten onse kours N. O. aen / na de kuste van Champai. Den 22 dito sagen wy het Land van Champai / doet hem op of t' Eilanden waren / wesende omtrent 7 a 8 mylen van t' land. Den 24 dito sagen wy onse andere Schepen wederom / wesende op de hoogte van 10 graden 35 minuten / waren omtrent anderhalf myl van het Land / is hier leegagtig Door-land / met witte sand-strand / dog hoog en heubelagtig blume-land. Des avonds syn wy altesamen by elkanderen ten anker gekomen op 35 badem / tegen een punt of haak.

* Reizen na Chini.

ge-

gelegen op de hoogte van 10 en een drie vierendeel graed / genaemd de Kaep de Ceceer? benoorden dese Kaep heeft men een grote Inwoyk / daer het boozby de see-kant langs Quinig met hoog binne-land is: het Land strekt hem van desen hoek N. O. ten Oosten. Den 25 dito waren wy nebens het Ellandeken met de sleenklippen / genaemd Poete Ceceer de Ceceer. Men siet hier benoorden het Land een Inwoyk tuschen het hooge Land / gelyk een Rebler / het Quinig Land begint hier te eindigen / en men krygt dan voort hoog dubbeld Land met dieper water / van 30 / 40 en 50 vadem. Den 26 dito kwamen wy in de Mallebai (by de Inwoonders genaemd de bai van Panderon) ten Anker. Hier ging onse Opperkruyman Abraham Chys van Blissingen over / op het Schip St. Nicolaes / gedsit-neerd na de Manieltjes / om te sien of hy eenige schepen van Willem Jansz Bloot kon vinden. Hier staen veel hooge klap-perbomen / aen de strand by de huysjes. Des anderendaegs / gingen wy met ons 4 schepen te seil na een ander bai / genaemd Camberyn / omtrent 6 mylen verder / vonden hier water en hout genoeg / als ook verbersinge in abundant: krygen omtrent 17 beesten / en een goede party Hoenderen / maer een spekt van ons overlopende by de Inwoonders / konden daer na geen verbersinge meer krygen.

Den 4 Juny trok ik met de boot na onse Makkers in de bai Panderon / om haer van ons wederbaren rapport te doen / en kwamen den 6 dito wederom; ondertus-schen was het St. kruis by ons gekomen. Des andendaegs / gingen wy onder seil / kwamen by het Jagt de Haen / die een Japanse Jonk aengehaeld had / als ook by onse andere schepen. Den 20 dito verscheide Ellanden in onse weg gesien hebbende / sagen ook twee Zeilen / dicht onder de Wal. 's Avonds kwamen wy by de Manieltjes vaerders / de Hoop met de Bul / sprade een Engelsman / hielden den heelen nacht by. Den 22 dito kwamen wy voor Makkau / lieten ons Anker vallen / op 4 vadem weeke grond / wa-

ren doe steek 75 Zeilen / so schepen en Jagten / daer onder 2 Engelsche schepen. Wy monsterden ons volk / lieten haer op-trekken rondom de Mast / daer in yonder-regt wierden na kyngs gebruik. Desge-lyks deden sy op andere schepen. Den 23 dito des middags gingen wy met ons schepen / te weten Groeningen / de Galjas en de Engelse Beer / dicht onder de stad / lieten ons Anker vallen op 3 vadem diepte met laeg water: omtrent een Botchings schoot van de wal / schoten dien avond nog 5 schoten daer in. Des nagts liepen wy met ons twee Groeningen en de Galjas / tot op een groote Musket schoot onder de stad / op 3 vadem met half bloed / weeke grond.

Daer was goed gebonden / dat ik en onse koopman Bosschert van Delft / met het volk aen Land souden varen / en te Land de Stad helpen bestormen: maer dese Resolutie wierd verandert / om het schip niet teffens van Schipper en koopman te onbloten / dat ik soude te scheep blyven / en daer de saken waarnemen / * en onse Kommandeur voer voor Veldoverste aen Land. Des morgens synde den 24 dito / so vza den dag aanbrazt / schoten wy met de gansche laeg in de stad / dat het rammelde / so veel de stukken konden verdragen: Weinig tyd daer na / is den Kommandeur Kornelis Kiepersz na Land gebaren / met omtrent 600 weerbare mannen: 2 Jagten liepen dicht by de wal / daer den Kommandeur lande / om of het de onse te kwaet viel / dat sy hare retrakte daer aen soude kunnen nemen / ook om de boots en kleine Daertuige te beschermen. De Portugeesen hadden een borstweer op-geworpen: daer de onse moesten landen / daer van sy eenige Tegenweer deden / dog de onse daer op aendringende / namen sy de vlugt op de hoogte na een Klooster. De onse aen land wesende / avan-seerden dapper op de Portugeesen / welke veel inhallen op de onse deden: maer telkens met een groote couragie te rug wierden gedreven. Eindelyk raekte door ongeluk de brand in eenige half vaten

Kruit / hetwelk de onse verlegen maekte / want daer sodra geen ander kon gebracht worden / of de Portugeesen waren daer van verwittigd door eenige overlopers / synde Japonesen. De onse van voornemen synde om af te tzeliken / kwamen de Portugeesen op dat voorszede rapport / tot by onse ingeballen / die door gebrek van kruit geen genoege same tegenstand konden doen / en sloegen veele van de onse dood. De rest rettrecerde in grote confusie van 't Land in de boten / en voeren na boord. Wy bevonden verloren te hebben 130 Man / hadden omtrent ook so veel gekweten; onder anderen de Kommandeur Koznells Rieperz. die in 't eerst doe wy landen souden / door syn bink geschoten wierd / doch wierd weder genesen. Het volk weder scheep komende / seilden wy af omtrent drie vierendeel van een myl / en haelde daer water aen een Eiland bezuiden Mecou / kregen onse Opperstuurman wederom: die te boren van ons schip was gegaen.

Den 27 vertrokken de twee Engelsche schepen / met 't schip de Trouw na Java / 't schip de Hoop werd mede onder onse Plagge gesteld. Den 28 dito is de Beer en St. Kruit na het Eiland Lemon geseld / en voort om de kust van China te besigtigen. Den 29 dito syn wy voort altemael vertrokken na de Piscadoris / uitsgesonderd het schip de Hoop / het Jacht St. Nikolaes en het klyne Jachtje Pellicaten / die daer souden blyben tot in het laetste van Augustus: om te passen op de schepen die van Malakka aldaer souden mogen komen. Den 30 passeerden wy Idcleo of anders de hasen-oren / liepen O. en Oost ten Zuiden aen / om boven Poele of Peper Blanke te lopen / deed hem van verre op als een groot schip of kraek.

Den 4 Julij sagen wy uit de Mars het Z. W. Eiland van de Piscadoris. Den 6 dito is het schip de Beer weder by ons gekomen van de kust van China; liepen met elkander buiten de Eilanden om. * Den 10 kwamen wy ten anker agter een van de Eilanden / dede hem op als een Tafel / was wel een van de hoogste Eilanden van de Piscadoris. 's Anderen

* Komen aan de Piska doris.

daegs ligten wy weer ons ander / en liepen in een schone befloten baai / op 8 a 9 vadem steek-grond. Dit Land is vlak en steunig / heeft geen bomen om hout te hakken / is met lang gras bewassen / heeft redelyk vers water het welk men uit putjes haeld / maer als 't droog weer is soo is 't brak / men bindt het in tracce intyken daer men met schepen leid / anders en heeft men hier geen verbersinge / moest daer altemet gebragt worden / en also dese plaets was belast te houden tot een Rende-bous / so deden wy op het einde van Jhe Promosa een Haven aen daer de Chinesen eenigen handel hebbe / Tajowan genoemd: daer haelden wy naderhand met ons Jachten veel verbersinge van daen / leid 3 mylen van de Piscadoris / heeft niet meer als 11 voet water in het gat / en is byzom in te komen / so dan men met groote schepen daer niet in mag.

† Den 19 dito gingen wy / te weten het schip Groeningen en de Beer onder seil / om ober na de kust van China te lopen / ontmoete het Jacht St. Kruit; des anderen daegs brak de Beer syn Fokke roe / waer door wy gencodsacht waren minder seil te voeren om by elkander te blyben. Den 21 sagen het vaste Land van China / kwamen voor de vermaerde Rivier Chintien / dese Rivier is seer kenbaer / op de rene hoek aen de N. O. syde staen twee Heubelen / waer van de eene is gelik een Pilaer van een Kerck / en aen de Z. W. syde van de Rivier is de berg dunnig Land / een weinig binnen de Zuid westhoek siet men een Coorn / of ten minsten die gelphentisse / souden daer aen de Z. W. syde onder een klein rond Eilandeken gelopen hebben / maer om het schip de Beer moesten wy weder see kiesen / want syn gebroken Ree was nog niet gemaakt; 't begon hart te waelen / so dat des ander daegs onse Fok uit de lpk waelde / hielden doen af en aen / dog dreven getweldig om de Noord. Den 25 sagen wy een seer hakkelig Land op de hoogte van 27 graden 9 minuten / het welk wy vermocden het Eiland Lauguin te wesen / setten

† Gaan van daar weder t' zeik.

ten 't daer onder op 15 vadem / sagen veel Chinese Dissers / die omtrent 3 / 4 / 5 / a 6 mylen buiten land hielden. Wy deden dagelijks ons best om om de Zuid te komen: maer dreven gestadig om de Noord: so dat daer een harde stroom om de Noord schynd te gaen.

Den 9 Augustus bevonden wy ons by de Eilanden van China / die seer veel in het getal sijn / liepen ten Anker op 15 vadem / op 't vermoeden na onse uitwysende Kaert / en bevonden breedte omtrent de Kaep de Sombet te wesen / dog konde geen vaste Kust nog Kaep sien / oordeelden daerom dat de Kaep Noordelphier leid als de Kaerten aenwysen.

Den 11 dito ligten wy ons Anker / en liepen onder 't Eiland Lakwou / leggende op 28 en een half Graed benoorden den Equinoctiael / op een tamelyke Reede / aen de Boordspde / die wy niet de boot hadden opgespeurd / om na water en verberfsing te soeken / dog bekwamen geen of weinig van eetwaren / maer daer was goed water. Hier leggende kwamen daer eenige Chineesen aen ons boord met haer Campan / die ons voor elk Schip 5 korben witte Suiker vereerden; * waren na ons vermoeden / en so veel wy uit haer verstaen konden / Chineseche Zeerovers / die op haer eigen Natie vrybuiten. Des anderendaegs haelden wy ons water en gingen weder te seil / dog niet weinig spoet.

Den 18 dito kwamen wy wederom ten Anker aen de Westspde van het selfde Eiland / op een beter Reede als de voorgaende / 't was een Haven daer men meest voor alle winden beschut lag. Hier hielden die voornoemde Zeerovers haer Havenplaets / die ons altemet eenige verberfsing bragten / die sy van elders wisten te halen / dog kon weinig helpen voor het geheele Scheeps volk. Sy presenteerden ons dikwyls / so wy niet met haer wilden seilen na de vaste Kust / en sy onder ons mogten verschuilen; sy wilden ons verberfsing ja lading genoeg beschikken; maer wy vonden 't niet geraten. Sy setten Peincevlaggen op haer Scheepkens / en roofden

onder deselfde op haer eige Matse. Wy gingen weder onder seil om ons by onse andere Schepen te boegen in de Piskadoris; daer wy na veel variabel Weder den 22 September kwamen. Sagen ons volk daer doende om een Fort of sterkte op te werpen; vonden daer twee Schepen met een Jacht meer als wy daer gelaten hadden / die van Batavia sedert aldaer gekomen waren / te weten het Schip de Gouden Leeuw / de Sampson / en het Jacht Sinka Dure.

Des anderendaegs stonden twee Jachten van de Kust van China gekomen / hebende een achter gelaten dat op de Kust gebleven was / maer het volk en geschut hadden sy geborge / waer in haer de Chineesen seer behulpsaem had geweest. Dese Jachten waren uitgesonden om met de Chineesen van den handel te spreken / demelke haer met grote hopen wederom souden / en beloofde met een Ambassadeur by ons te sulen komen in de Piskadoris / om nader met elkander te spreken; 't welk sy den 29 dito deden; kwamen met vier Jonken / met haeren Ambassadeur / om met onse Kommandeur en Raed over den handel te aklkerderen / maer er werd niet uitgeregt; want in al wat sy beloofden en hielden sy geen woord / soekende ons door dit middel van Piskadoris te krygen / het welke sreed tegen de order ons van den Generael mede gegeven. Den 18 October sijn wy met ons acht seilen / drie Schepen en vyf Jachten / gekommandeerd te gaen na de Rivier Chichieu op de Kust van China; om te sien of wy haer door vrees van onse vryandschap en geweld tot den handel mochten bewegen / doch kwamen omtrent 10 mylen te laeg; drie van onse Schepen dwaelden van ons / bleven daer nog niet met ons vphen; setten 't in een Bal daer wy door onse Jagten wel 60 a 70 Jonken / so klein als groot verbranden.

Hier gebeurden een saek verhalenswaardig; want also ons volk duende was om 2 Jonken die sy genomen hadden aen ons boord te brengen / en door harden wind het moesten setten / by haer hebben-

* Komen by eenige Zeerovers.

de den boot niet onse sloep / so sijn sy in de
 boornagt van haer Anker geligt / en dze-
 ven weg / a de een hebbende 23 van on-
 se Maets / met twee Chinesen / het Jacht
 Victoria dat by haer geset lag om haer te
 helpen / en kost door het harde weer en
 donkerheid geen hulp doen / de eene Jonk
 weg dzyvende / begaven die uit de andere
 Jonk / die met haer sesse waren / haer
 in de boot en staken de Jonk in brand ;
 dog also sy met de boot kwalijk een seil
 konden voeren / en op een lager wal spude
 wierpen de dreg uit / maar omtrent 2 uren
 booz de dreg gelegen hebbende / brak het
 dregge-tou / dzeven tegen de wal aen / in
 perphel van haer leven : te meer om dat
 haer louten in het stranden waren uitge-
 blugt en uitgegaen / en niet als Opand aen
 Land te verwagten hadden / en om geweld
 tegen te staen / waren sy al te weinig in
 getal / wesende niet meer als 5 Mannen
 en 2 Jongens ; gaben daerom God de
 sake op / en baden dat 't hem beliefsde een
 genadige uitskomst te verleenen / zaten al-
 so in groten angst en vrees in de boot / en
 verwagten den dag / stakiz kwamen er
 een party Chinesen na de boot / ons Volk
 grepen de sabel in de vuist / en riepen en
 schreuwden als of sy na haer wilden toe-
 komen. b De Chinesen dat horende / die
 door de duisterheid des nagts niet en kon-
 den sien hoe sterk de onse waren / keer-
 den wederom / en schenen van de verbeer-
 den verbeert te wesen ; de onse namen dan
 booz een seker waerteken / dat de hulp
 en bescherminge Gods over haer was :
 den dag aenkomende / resolbeerden sy de
 boot te verlaeten / (also dit voor haer on-
 mogelyk was van het Land te water te
 brengen) met musketten op de hals / en de
 sabel op syde / om also het mogelyk waer
 te Lande te ryfen / na de Rivier van
 Sammuntien / daer onse 2 Jachten booz
 lagen. De 23 Man / die met de andere
 Jonk waren weg gedreven / wierden ge-
 vangen. Eenige jaren daer na is een van de
 23 Man te recht gekomen / so ik verstaen
 heb. Dog dese konden nog Jonk / nog
 rael nog tekenen van haer stranden sien : sijn
 verhalen voort gemarsseert. Een party

Chinesen haer siende kwamen na haer toe
 en stuurden 2 Mannen booz uit om met
 de onse te spzken ; maar onse Maets
 betrouwden hun niet / lelden de Musket-
 ten op hun roe als of se schieten wilde /
 waer door sy haer lieten passeren. Onder-
 weeg een huisjen vindende / daer een Man
 met een Brouw in was / gingen daer
 in / staken haer louten op / en maekten
 hun geweer (dat geheel onklaer was om
 dat het nat geweest had / in 't Landen
 met de boot) weder klaer : hier hzegeu sy
 ook te eten / want dese Man gaf hun wat
 Eerst : hem bedankt hebbende / spoeden
 haer weg. In het gaen sagen sy wel 6 of 7
 Chinesen dood leggen op strand / ten proise
 booz Honden en Vogelen / die van de onse
 waren dood geslagen / hier uit hadden sy
 ligt af te nemen wat men haer doen sou :
 sose gekregen wierden / resolbeerden daer-
 om haer so lang te weeren als sy een sabel
 in de vuist soude kunnen voeren. Haer ont-
 moeten daerna een groote meenigte Chi-
 neesen / meenden wel van twee hondert / die
 alternael voor haer blugten. Des agter-
 middags kwamen sy by onse Jachten /
 schoten met hun musketten / een deel scho-
 ten om gehoort en gehaelt te worden van die
 in de Jachten / maer door dat schieten kwa-
 mender wel 7 a 8 hondert Chinesen / naer
 hun gissing op de been / uit een groot by
 gelegen Dorp / gingen na onse Maets toe
 gemonteerd met messen en pikken / de onse
 die niet als de dood so het scheen te ver-
 wagten hadden / schoten eenige schoten tot
 haer in / sy siende dat de onse geresolveerd
 waren al begtende te sterben / liepen terug ;
 eenige bleven van bezre staen / en wierpen
 met steenen / het scheen dat sy niet veel
 schieten moeten gehoord hebben / want sy
 waren er geweldig verbaert voor / seide
 de maets / boden eindelyk de onse alle
 vrendschap aen / nooden haer in haer
 Dorp / in het Dorp komende stonden wel
 twee duysend Chinesen na gissing / en sa-
 gen haer met verwondering aen / schenen
 haer leven geen Hollanders gesien te heb-
 ben / bragten ons Volk in haer Tempel /
 gaben haer daer te eten en dzynten / en
 wat

Wat Tabak: de onse ghigen by elkander sitten / hun geweer gestadig gecreed houdende: want sy niemand vertrouwden / vreesende dat sy hun overvallen souden / hier sittende sy hiame lonten verbzand / scheurden doe stukken van hun hemden / dat draijende tot een lont so sy best konden / trokken doe weder uit het Doorp / hun bedankende vooz de ontfangene weldaet / waren blyde dat sy daer so gelukkig waren uitgekomen / en dat niemand hun na volgde / want sy hadden geen vier schoten kruit meer in hun bandeliers / kwamen op strand / vonden een Stapan / setten het van de wal; in het water komende is 't terstond gesonken / so leek was 't; gingen doen in een Duffers huis daer eenige hun te slapen leiden / maer de andere en konden of durfden niet slapen / also sy des nagts een party Chinesen om het huis hoorde; des morgens maakten sy twee blotjes van 't geen sy best vonden / voeren daer mede na de Jagten die terstond te seil gingen / so dat het niet langer diende geduurt te hebben of hadden daer ligt moeten blyben.

Den 2 November is het Jagt St. Nikolaes gesleit na de plaets daer de boot op strand lag / die van de Chinesen gantsch geplundert was van Zeil / Mast / Sweerden / Roer / twee steenstukken en de pfer Schepf vooz uit de Steven / setten hem te water: en brogten 10 Bokken / en 3 a 4 Barkens tot revensie mede / en kwamen so met de boot aen boord. Den 4 dito nam de boot van de Beer 2 Jonken / met 25 Mannen / staken de Jonken in den brand / het Volk bragten sy aen het Jagt St. Nikolaes. Den 6 November is onse Oppersuurman gestorven aen het water / begroeven hem op een Eiland op de hoogte van 23 graden.

* Den selfden dag is de boot van de Beer na een deel Jonken geharen; maer 't begon so hart te waeijen / dat de voorszrebe boot met achtien Man / daer onder de Schipper Jan Jantsz. weg dreef tot grote droefheid van ons alle; vanden het Jagt Viktoria om na hun te soeken / dan deden niet op / hadden hier leggende met onse

twee schepen 40 Mannen van het beste bebaren Volk verloren / het welk ons dapper smarte.

Den 25 dito kwamen wy te samen vooz de Rivier Chinchieu / setten het onder een Eiland / by een Doorp daer de Inwoonders uitvlugten; bekwamen daer omtrent 43 Beesten / daer onder eenige Barkens / ook een party hoenderen / het welk ons wel kwam tot verversing / om dat er so veel van ons volk siek lagen die hun hier mede heel verkwikten. Sonden 3 Jagten de Rivier in / die het by een Doorp setten daer sy Landen / en dapper tegen de Chinesen schermutsfeerden; de Chinesen maakten 9 Jonken aen elkander vast / stakense in den brand en lietense na onse Jagten toe dypen / van meeninge om die in den brand te kypen / doch dreeben mis: wy met ons twee schepen kwamen den 28 dito by hun / schoten men ons grof geschut; op een plaetje daer van sy met seben bassen op 't Volk van de Jagten geschoten hadden / die wakker stand tegen haer hielden / hoewel die maer 50 in het getal waren daer sy eenige duisend sterck waren / droegen hun bassen weg: een stuk weegs van hun Doorp / de onse staken 4 Jonken vooz hun Doorp in den brand / en kwamen des avonds weder aen boord. Den 29 dito kwam een Chinees oberlooper / dog scheen half gek te wesen. Wy ligten ons Anker / en liepen vooz een Stad / schoten daer in / en sy weer met Bassen op ons; raekten ons twee mael / staken een Jonk in den brand / de Beer met een Jagt / liepen aen de andere syde van het Eiland / sagen daer twee grote Dorpen / daer in het een twee grote Jonken op stapel stonden / resolberden om dat af te lopen / het welk wy den 30 dito onderleiden met omtrent 70 Muskwettiers: De Inwoonders waren altemael gebligt in een seker Fort / wy verbolgden hun tot onder het Fort / sy deden twee uitballen; met sulck een afgepselpt geroep en geschreeuw of de Wereld verging; kwamen lustig op ons aen / en wy niet willende wyken sloegen elkander met de sabel om de

* Schipper Jan Jantsz. van Enkhuizen met 18 Man wierden verloren.

de oren / maer als wy niet onse musket-
ten een deel van de haren onder de voet ge-
schoten hadden spu sy geretireert / en stel-
den het op de loop; sy hadde onse Serjant
en Selmaker van de Beer onder de boet /
't ware dat wy hen ontfet hadden / sy had-
den dood geweest: * De Sergeant was de
handelier van 't luf gehouwen: vzeben hen
al dood slaende weder in het Fort. Wy ver-
loren een man / synde de Barbier van de
Beer / dog weten niet of hy dood gesla-
gen of gevangen is geworden. Wy staken
de twee Jonken als ook hun gantsch
Doorp in den brand / kwamen also des
abonds weder aen boord / met goeden buit
van Barkens.

Den 2 December voeren wy weder na
Land / plunderden nog een ander doorp
uit / en staken het als het voorgaende
mede in brand. Wy kregen hier 21 Ca-
nassers / getwerende spde uit een Pak-
huys / en bragten het / nevens de andere
buit weder aen boord. Des anderendaegs
seilden wy naar een ander Eiland / daer
een grote Coren op staet / vonden daer
geen Volk op / setten het met hoog water
op vyf te half badem / en in de voornagt
met laeg water saten wy vast / het scheen
dat hier een geweldige stroom in en uitgaet.
Ja deseifde nacht met de bloed / souden de
Chinesen 2 brandende Jonken op ons af
die dicht by de Beer die boven ons geset
lag / langs dzeben; de onse scheen of hy
ons recht voor de boeg souden komen / waer
door een grote verbaesheid in ons Schip
ontstond; wy stonden niet alle man boven /
en den een seide dit / de andere dat / dog ik
n. y. versekerende dat hy mis soude dreyben /
† maakten so grote zwartigheid niet / de
Koopman Neuwenrode by my staende /
seide: Schipper laet het tou afhouden /
ik onderregte hem / dat het niet geraden
was het touw af te houden / terwoyl wy op
de wal lagen / noodzakelyk het schip soude
moeten verliesen / en dat de Jonk ons niet
begaen kon: maer de Jonk ons naderende /
die na des Koopmans oordeel niet mis en
kande / riep hy: hou af het touw / hou af
het touw. Ik daer en tegen riep / hou niet
af / maer houd gy 't tou af / so syn wy

het schip koopt / het is mis / hou niet. Doe
de Koopman sag dat de maets / die alreeds
een hou in het tou hadde gegeven / op hiel-
den / en my hier in gehoor gaven / riep hy
tegen my / (meenende dat de Jonk also
goed als aen boort was.) Schipper Bonte-
hoe / sie daer dat is u schult / dat sal ik op
u verhalen: dog ik al bebreest mesende /
dat de Maets het tou souden afhouden /
riep al: het is mis / het is mis / hou niet /
hou niet / het welk ook waer was / want
dreef nog so verre mis / dat hy onse grote
Kee die in het kruis stond / nog misdreef /
hoewel sy Mast veel hoger was als onse
Kee / alleen onse Scampian die wy agter
aen hadden leggen / rachte in brand / die
wy doen dreyben lieten / so dat het ook niet
veel nader diende / stond geweldig yselph /
want het brande so geweldig of het vol
Swafel geweest was / en soude met ons
wel haest korte mylen / als men seid / ge-
maekt hebben. Ik had het Roer van 't
eene boort aen 't ander laten leggen / maer
daer het schip een gicr maekten / het welk
naest God de eenigste oorsaek was van
het misdreyben. Den 4 dito ligten wy
ons Anker / en liepen na het Eiland
voer in de mond van de Kiebler / daer wy
de 40 beesten van gehard hadden / haelden
daer water / en gingen den 6 dito van daer
te sell / om weder over na de Paskadoris
te lopen: mits water synde / wacide ons
voor Marsseil weg / setten des anderen-
daegs (door dien wy door het hart weer
geen sell konden gebruiken / om het gat
daer wy recht voor waren te lopen) on-
der 't naeste Eiland dat bevesten het gat
leid / op 15 badem. Den 9 dito syn wy
van ons anker gespoelt / lieten een ander
toegaen / welk tou na vier uren leggens
ook brak / dzeben doe van de Eilanden
af / en dat met een harde storm uit de Z. W.
en Noord-Oosten / en Oosten.

Den 10 dito wierd ons schip so lek /
dat wy niet twee pompen so veel te doen
hadde als wy konden om boven te houden /
hadden wel 7 boeten water in het schip /
en onse agterste pomp was staeg onkilaer.
Den 13 en 14 is het vaerbaer weer gewor-
den /

* Vreemde schermutseling. † Groot gevaar van in brand te raken.

den) gebonden ons dicht onder de kust van China / * kwamen daer by 't Schip Haerlem / Naer myn Broeder Pieter Vsbraants Bontekoe Schipper op was / dat mede garen aen de Piskadoris hadden geweest / en was door de voorgaende storm ook verdruben / kwam van Japan; wy hielden met elkander wel vier dagen by / maer dreeven meer over Auur als wy wonden / liepen daerom met elkander te See aen de kust van China. Den 20 nam het Schip Haerlem wel 7 Scampannen / daer in 36 Chinesen met 3 Jonken / die met sout / gesouten Vis / en anders geladen waren. Den selfden dito werd goed gebonden dat wy de Lading die het Schip Haerlem uit Japan gebragt had soude overnemen / om dat het Schip Haerlem zwak / en so gesteld was / dat 't niet langer doogt uit vlyben / en nootdadelijk verdubbelt moest werden / en daerentegen ons Schip nog sterk en goet; waren ook weder dicht / ruimden daerom ons Schip op en begonnen des anderendaegs te laden. Doe kwam daer twee Chinesen van Land / met een Scampanne aen het Schip Haerlem / bragten een deel Appelen / Hoenderen en Varkens aen boort / voor welke dat sy hem syn Jonk weer gaven. Haelden hier boort ons water / maekten ons weer klaer om te seil te gaen / lelden een want op de Fokker mast en See.

Den 1 Januarj 1623 werd er goed gebonden / dat de Opperstuurman Jan Gerulfsz. de Kaiser / met onttrent 60 personen van het Schip Haerlem / op ons Schip soude komen. En onse Onderstuurman Gouteln Cornelisz. nevens andere / syn weder overgegaen op het Schip Haerlem om also na Batavia / en boort na het Vaderland te gaen. De Koophlieden waren ten dien einde besig om Brieven te schryben / de eene na Batavia en de andere na de Piskadoris. Wy setten wel 84 Chinesen over aen het Schip Haerlem / dat den 4 dito van ons te seil ging na Batavia. Des nagts haelden de Chinesen een Jonk dicht by ons Schip van daen / hoewel wy na haer schoten / gingen er eventwel mede deur; wy hadden geen Sloep om haer na te jagen.

Den 5 dito kwamen de Chinesen om en by ons vissen / het scheen dat sy wisten dat wy geen sloep hadden / daer onse Cimmerlui dagelyks mee besig waren om een te maken. Wy hadden een half steet seil van 't Schip Haerlem gekregen / daer af maekten wy tot schuiten voor ons Schip wat ons nodig doogt; hielden des nagts goede wacht / dreedden voor branders / die de Chinesen ons souden kunnen toestuuren.

Den 7 dito gingen wy te seil om Zee te kieser: maer door contrarie wind in eesten wy te rug / liepen op onse oude See / namen in 't seilen een Jonk / daer wy drie Cabels neuens ander touwerk uit kregen en staken de Jonk in den brand: het volk was er uitgeblugt / welk Touwerk ons heel wel te pas kwam. Den 9 en 10 dito kregen wy ons Schuits seil / Mast / Zwaerden en ander tulg weder klaer / bleven nog al door onbekwame wind leggen. Den 11 dito sagen wy tegen den avond twee Jonken onder de wal / de Koopman wilde dat men met de boot daer na toe soude varen / maer het doogt my ongeraden / om dat het tegen de avond was / en gansch leelyk weer / en stond geschapen nog harder te sullen waijen / want 't sag er gansch onweerdig uit: so seide ik / dat men het Volk so ligt niet behoorde te wage / vrees daerom agter / begon tegen de nacht ook so te waijen / dat wy blyde waren dat de boot aen boord was gebleven. Des anderendaegs 's morgens syn wy met de boot na een Jonk gevaren / die de Bal oplabeerde / dog eer wy daer by waren kwamen 4 Corlogs Jonken hem te hulp die geweldig na ons schoten / en also het dicht aen Land was / daer wel duisend Menschen so 't scheen op strand stonden met geweer / moesten hem verlaen / en voeren weer na boort.

Den 14 dito / des nagts in de eerste wacht / ben ik met de boot na een ander Jonk gevaren / die hem te weer stelde: schoten wel 2 glazen tegen ons / en also wy te verre van 't Schip dwaalden / en weinig sparentie was hem te krygen / kwamen

* Bontekoe komt by zyn Broeder.

wy in de dagwagt aen boort. Den 25 dito was de Stuurman met de Boot weder by een Jonk / die van Ceising kwam / daer sy heftig tegen doende waren / maer moesten hem verlaten / hadden 3 gekwetsten / daer onder een gantsch dodelyk / want was met feynig geweer doorgeschoten. Den 18 dito ben ik met de boot gebaren na 5 Jonken: de eene ging syn gang: en de ander vier kortte elkander op sy / en stelden hun schyap met schilden / zwaerden / pylen en bassen / want het waren Oorlogs Jonken; so dat wy na een klein gebegt weder om keerden / de Jonken peurden ons na / ons Volk in 't Schip dit siende / en vreesende dat sy de boot sou den aentasten / maekten de twee agterstukken klacc om na hen te schieten / want het was dicht by 't Schip; wy waren geen duisent treden van het Schip af / wy gyden het seil / en steken de Folk neer / en roedden vlak in de wind op. Sy in de Jonken dit siende / keerden van ons af. Des avonds kwamen wy weder aen boort / en gingen den selfden nacht nog onder seil / hadde de Wind N. W. Den 19 dito des morgens vroeg waren wy omtrent een myl buiten de Wal van de hoek van Ceising / hadden kwater Blakto S. O. van ons omtrent 5 mylen / het welk leid op de hoogte van 24 graden 20 minuten / seilden langs de wal; op den selfden dag hiezeg ons volk randsoen / een Flapkan water daegs. Den 23 dito liepen door kontrarie wind met der Zonnen ondergang weder ten Anker op 17 badem / omtrent 6 mylen buiten land / N. ten O. van Kratjes / also wy geen voordeel sagen te doen met seilen. Hier brak ons tou stukkend / moesten daerom de seilen daer meer op setten / door hart weer; des anderen daegs weder te Reede omtrent 8 mylen bevoosten Ceising.

Den 22 dito sonden wy de boot uit na het Land toe om te vernemen of er geen beter Reede was te vinden; seilden op hun rapport tot omtrent een half Cartonschoot van de wal / op een goede Reede. Den 27 dito is onse Koozman Nienwen Rode / met de sloep en Boot na Land gebaren /

om te sien of wy geen water soude kunnen krygen / dan deden niet op / sagen eenige Jonken in de Revier leggen / daer wy des agtermiddags een chargie met muskwteten tegen hadden / maer sy schoten met bassen en kregen 't onder seil / so dat wy brugtelooz wederom kwamen.

De volgende dagen tot den 7 Februarij / haelden wy ons water / was alle dagen leelyk variabel weer / en kontrarie wind / om onse reis te verborderen. Den 8 dito voeren wy met de boot en sloep na land / met 27 Muskwteters om een landtocht te doen; kwamen in een Dorp / daer het volk uitgevlugt was / marcheerden een weinig Landwaart in / vonden een troep Buffels / daer wy er 17 van te scheep hrogten / met 4 Barchens en ettelplie Hoenderen / was alle dagen leelyk weer. Den 10 dito is de Koozman Nienwen Rode met schuit en boot weder aen Land gebaren met 25 Muskwteters / trokken landwaerts in / kwamen in 2 Dorpen / daer al 't volk uit gevlugt was / staken beide de Dorpen in den brand / en kwamen weer aen boort. Den 12 dito is nog een Jonken omgevallen en gesonken / dog de Mast die 14 palmen dik en 59 boeten lang was / kregen wy er nog uit: onse boot voer weder na Land / om stroom voor de Buffels te halen. Den 12 dito deden wy weer een Landtocht / met 50 gewapende mannen / liepen twee Dorpen af / sagen eenige Buffels / maer konden die niet vangen; kregen eenige sakken met Look en Aijen / en kwamen na dat sy wel 2 mylen in 't Land geweest hadden / weder aen boort. Den 15 dito is onsen Opperstuurman in de boeijen geset / om dat er brand in syn Kamertje geweest was / dog wierd er des avonds weder uitgelaten. Onse Chimmerlin maekten een wang op onse Grote Mast. Den 18 dito setten wy een Man over boort / die de voorgaende nacht gestorven was. Wy deden meest alle dagen tochten / so met onse jonken / schuit als boot / na Disschers en jonken / maer konden niet behouen / was meest alle dagen hout leelyk weer.

Den 20 dito / namen wy een Jonk met

met 14 Chinesen / seiden ons dat sy uit de Meier Chinchien kwamen / als ook dat den Kommandeur Rozelis Reperz. met die van Chinchien verdragen was / dog namme hem evenwel mee / en lasten syn Waren in ons Schip / ook verstedden wy onse Masten en Boegspriet.

Den 10 Maert / deden nog alle dagen als 't goed weer was / een togt om water. Op dese dag wierden uit ons Schip een Vogel in de vlugt geschoten. Den 14 dito / voeren wy meest niet alle man aen Land / haelden onse boot op 't strand / om hem te halfateren en schoon te maeken / kwamen des avonds wederom. Den 18 dito / Ongeftadig weer met Donner / Blixem en Regen. Des nagts sturf de Onder-stuurman Jan Gerritz. Vrouw van Haerlem. Den 20 dito / des nagts sprengen daer drie Chinesen over boort / meenden met de boot dooz te gaen / maer also de wagt het gewaer wierde / kregen de eene weder / maer de andere twee verdronken.

Den 2 April / setten wy twee Chinesen aen Land / die ons beloofden verbersing te brengen booz hun rantsoen / de eene was gekwest / en de andere heel oud. Den 3 dito sagen wy twee Chinesen in onse Hout jonk staen / en riepen dat men hen aen boort halen sou: Sonden onse Scampau na hun toe / bevonden dat de eene een van deselve was / die wy op den 2 deses aen Land hadden geset. Sy waren '3 nagts van andere Chinesen aen onse Hout-Jonk gebragt: * bragten met hun Hoenderen en Eijeren / en Daken / Citzoenen: Appels / Suiker-riten en tabak van elkis wat tot dankbaerheid van hun geschonken vrjheid. Voorwaer een grote deugt / beschamende vele Christenen / die als sy uit de knip syn dikwils weinig om hun beloften denken. Den 6 dito / resolbeerden wy de eene Jonk te slopen / 't hout daer van in de ander te laden en mede na de Piskadoris te nemen / also sy daer toel brandhout van doen hadden. Den 7 setten wy de boorz. twee Chinesen weder aen Land. Den 8 dito kwam er een Praentjen met 2 andere Chinesen by ons

en bragten ons (als de boozgaende) eenige verbersing / als Appelen / Eijeren / en eenige potten met Arak / waer dooz wy hun beloofden twee mannen te sullen vyf geven eene die gekwest was / en een andere op boozwaerde dat sy ons meer verbersinge soude brengen / gaben hun ook 25 Realen / om daer Daken booz te brengen / en lieten daer op na Land toe varen. Des nagts in onse Jonk (daer wy mede doende waren te slopen) geschonken. Den 9 en 10 dito / haelden wy water so voor de Jonk als ons schip / en setten 17 man van ons volk op de Jonk / om met elkander na de Piskadoris te seilen / so dza het wind en weer was. Den 11 dito kwamen de laetste 2 Chinesen weder aen Land / met hun brengende twee Daken / een partje Eijeren / Bogen / Appelen / en ander goed. Den 12 dito waeide 'er een gelye storm / streeken onse Rees neer / een Chines Praentjen dreef van ons weg / met een van onse Maets / sonder de Sloep daer na toe / haelde hem daer uit / maer het Praentjen kunnen sy door de harde wind niet oproejen hadden 't achter de Sloep gebonden / lieten het eindelijk dypven / en kwamen weer aen boort. Den 13 dito / lieten wy de Chinesen die ons verbersinge gebragt hadden / weder na Land varen / met hun beloofde twee Landslut. † Den 13 dito / waren de maets in de Jonk doende / om een Bos te bezoeven die sy op een nieuw Ropaertje geleit hadden / laden het met dubbelt scherp / setten 't met de mond na de deur van de Jonk / met so komt er een Jonkman uit een van de ruten / gaet in de deur staen / om syn Water te maken / met wetende van de anderen hun doen; daer op komt een met de lontstok van de ander kant (die Jonkman niet siende) en steekt er de brand in / en schiet de Jonkman dooz syn been. Voorwaer een droevig ongeluk: en grote onboozsichtigheid van den Wansteeker. Wy slachten in ons Schip / des achtermiddags een Buffel / met een Daken / om also des anderendaegs ons Paesch-Feezt daer mede te houden. Terwoyl de Maets doende waren / plukhaerden onse

* Vroome daad van twee Chinesen, † Onvoorsigtigheid in bezoeven van een Bos.

Domine met een Adfistent / die beide in de boeien geset wierden. Den 26 dito synde Paeschdag / wierden sy beide daer weder uigelaten. Toen kwam het Volk uit de Jonk altemael in ons Schip / om de Predikatie te horen / en bleven voort onse gast op de Buffel. Des anderendaegs kwamen wy weder om de Predikatie te horen / was alle dagen onstruimig weer; en variable winden. Den 19 dito wierd de Jongman die in syn been geschoten was het been afgeset / die omtrent een uur daerna sturf. Den 20 dito onstulung weer / uit den O. N. O. schoten onse stengen / lic ten nog een Anker vallen / 't sag er uit of 't al in stukken walsen sou wat om en aen was. De 2 Chinesen die den 13 van ons Schip waren geschieden / kwamen weder aen voort / brogten ons weder eenige verbetering / seiden ons dat er wel twee hondert Jonken gelyk souden komen om ons te verneestelen / maekten ons daerom op die waerchouwinge van alles klaer: om haer so sy kwamen / te begzoeten. Den 17 dito setten wy onse Scampan in het Schip / en 2 Bisschers Praeuwen daer uit / die de Jonk infette / verlangden om te seil te gaen / want dorsten daer niet wel langer blyuen: dog door dien dat 't allen dagen so sieck waelden en stormde / konnen niet wel te seil komen / te meer om dat de wind ons tegen was.

Den 1 Mal ongestadig weer / des morgens sagen wy dat onse Jonk van ons gedwaeld was; dog ten laetsten sagen wy hem een groot stuk aen 't van ons / lag heel in onnagt / syn seil was wegge waeld; bonden daerom goet also het heel hard begon te waelsen / het Volk daer uit te lichten. Ik voer ten dien einde met de boot heen / namen het Volk ober / dog konden nebens ons Volk / die 16 in het getal waren / niet meer als 10 Chinesen ober kypgen; de andere waren schull gekropen / de wind begon ook hard op te steeken / so dat er nog 10 Chinesen in de Jonk bleven en weg dreven. Kwamen des middags weder aen voort: gisten ons omtrent 8 mylen buiten de Oostelykste Eilanden van Moskou te wesen: en also

hier een gestadige wind waelt / omtrent half jaer om half jaer / dat men het Malson noemt: so kan die gene die te laag ver bald 't sy aen de eene of andere kant van de Diskadoris niet veel opwaerts aenkomen / voor dat Malson weer verlopen is; zwur ven om die oorzaak hier lange tyd / dan eens settende / dan eens seilende / eer wy in de Diskadoris kwamen. Uden ook veel ongemak van storm en siekte / by gebrek van verbersing; ja waren op 't laetste van 90 mannen / boven 50 gesonde mannen niet van ons eigen volk.

* In onse weg ontmoeten wy nog een Chinesche Jonk kostelyk geladen / eenige duisenden waerdig / die na de Maniesses wilde: Namen hem / hadoe wel 290 Zielen in / nam 't Volk meest ober op omtrent 20 a 25 man na / en stelden 15 a 16 Man van ons Volk daer op / en bonden de Jonk agter aen ons Schip en sleepten hem. Wy hadden doe ettenlike honderde Chinesen in ons Schip / waren bezest dat sy ons overweldigen souden / want wy als verhaeld is / maer 50 gesonde Mannen sieck waren. Lieten al ons Volk niet geweer op syde gaen / eben of 't altemael Officieren waren. Des nagts lieten wy al de Chinesen in 't ruim lopen setten dan een stut boven op het Luik / en behingen het ober al met Lampen / dat het onder 't berdek ligt was / en by 't Luik hielden 5 a 6 Man met blote sabels de wagt / en des morgens deden wy het luik op en lieten de Chinesen boven komen om haer genoeg te doen / waer door het kzielde van menschen op 't Schip. Ik was dikwyls in de Kajuit gegaen om te slapen maer konde niet; als ik boven kwam so maekten de Chinesen dadelijk ruimte / gingen aen beide syden op haer knien leggen met de handen te samen / so dat sy als Lammere waren. † Daer wierde verhaelt dat onder haer een prophete was dat haer Land ingenomen soude worden van mannen met ro baerde / en also ik een rode baerd had / scheenen sy dienshalven wy niet meer byese te aenschouwen. Dog dit was so 't seggen. Wy dorsten haer eben wel

* Neemen een kostelyke Chinesche Jonk. † Prophetie in China.

wel niet vertrouwen. Zy gingen des morgens langs de boorden van 't schip en in de rust sitten / reinigden en kanden him. Zy hadden sulken langen haer / dat het veel / als sy over einden stonden / tot de knien van de beenen hling / 't welk sy met een draai vlegtsgewys op hun hooft leggen / stecken daer een pen door die 't vast houd met een kam daer tegen aen; wy brachtense alle in de Piskadoris / daer wierdense alle / nevens de andere Chinesen / die wy en andere Schepen en Jagten daer gebragt hadden / 2 en 2 aen elkanderen gesloten / * moesten aerde aendragen tot het Fort / ja doe het Fort gemaekt was / waren er wel 14 honderd in 't getal / die alle meest na Batavia werden gebragt / en aldaer verhoft. De Piskadoris was onse rendezvous- plaets als verhaeld is / daer wy op hielden / en voeren daer van af en aen / en namen alle Chinesen die wy kypgen konden / en brachten die daer by een. Terwyl wy hier in de Piskadoris lagen / kregen wy sulken Orkaen / dat alle de schepen byna op het droge waerde / onder alle onse Jonk waerde geheel op 't Land.

In de Piskadoris leggende / kreeg ik een brief van Batavia door Christiaan Fransz. van myn broeder Pieter Psbrantsz. Bantekoe / die Schipper op het schip Haerlem was / die den 4 January op de kust van China / van ons na Batavia ging; schreef my dat onsen broeder Jakob Psbrantsz. het voorgaende Jaer ook voor Schipper in Indien was gekomen uit Holland / wesende doe met ons drie gebroeders in 't Land / alle drie Schippers / verhaelden dat Jakob met het schip Mauritijs in compagnie met 't Wapen van Rotterdam / heel miserabel aankwam / hadden onderweg ieder omtrent 1 a 5 Man verloren; het Wapen van Rotterdam had so veel gesond volk niet behouden / dat het syn spien kon gebruiken. Jakob raekt in de straet van Sunda by twee Jagten die hem voor Batavia brachten maer 't ander schip had Jakob gelaten aen de Zuidside van Java daer hy met Jagten en Daertuigen na toe wierd gesonden / om het te

soeken / vonden hem / en hy wierd er schipper op gemaekt / wierd na Amboina gesonden; schreef ook dat den Heer Generael Koen / met het schip daer Jakob mede in het Land kwam / te weten Mauritijs / uit Oost-Indien na Holland was vertrokken / en den 2 February 1623 in compagnie van nog drie schepen / † en dat den Heer Pieter de Carpentier daegs voor het vertrek van de Heer Koen tot Generael over Indien gestelt was / enz. Daer kwamen doen ook veel Huisgesinnen uit Holland op Batavia / so met het Wapen voor Hoorn / daer Schipper op was Pieter Gerritsz. Bierenbroods Pot / en andere scheepen. Daer trouwen ook veel Hollanders op Batavia / so dat vele hun hier vast maekten om so ligt niet te vertrekken.

Den 25 October is er by den E: Heer Kommandeur Cornelis Meyersz. ende syn Vaden / geordonneerd dat wy met ons 5 schepen / te weten het schip Gvoeningen / Sampson / Muiden / Crasimus en Victoria / welk laetste om reden niet mede ging / onder den Kommandeur Kristiaan Fransz. souden gaen na de Behier van Chinchieu / om deselve beset te houden / dat er geen Jonken na de Maniches / of andere onser vanden plaetse soude varen / en aen haer te versoeken / gelyk wy dikwyls gestadig gedaen hadden / den vryse handel met hen op Tajowan / en hen als dan alle vrede en vriendschap te aanbieden; dog indien sy hier in niet wilden konsentereen / hun den Oorlog aen te doen / te Water en te Lande / wact het selfde niet avantagie en tot voordeel van de Kompagnie kan geschieden / gelyk dat selfde broeder was uitgedrukt in de instructie ons van den E: Heer Kommandeur en syn Vaden mede gegeven. Gingen die selfden dag nog te seil.

Den 28 dito kwamen wy voor de vordende Rivier / setten het onder het Eiland met de Pagoden / daer al het volk was afgeblugt / behalven een oud man die wy vonden; lieten gelyk onse order was / een witte vlagge waejen / hoopten dat er iemand

* Maken een Fort op Piskadoris. † Vertrek van de Generaal Koen na Holland; Pieter de Carpentier word in zyn plaats gesteld.

hemand van Amui by ons soude komen / om met ons te spreken.

Den 29 dito wierd onder ons goed gebonden / dat men op ieder Schip 30 a 40 Zinabbers soude maken / en 8 a 9 Ballen met water; als ook een deel leeren Emmers langs het schip soude stellen / om Cos de Chineesen ons met branders toe kwamen / de brand te uiten / als ook dat men scherpe wagt soude houden / en dat twee schuiten een derdendeel van een myl van de schepen alle nagten op de wagt soude leggen / ook om water te halen; roeten de sukken op / en waren wel op onse hoeden. En also niemand van Amui by ons kwam / schreven den 30 dito een brief aen den Cotok van Amui / en bestelden die met de oude Chinees die top op 't Eiland bonden. Wy schreven dat wy aldare gekome waren om met hun den handel en vrede te versoeken / gelyk wy in de vorige konferentie tusfen hun en ons gehouden / gedaen hadde / en boort eenige komplimenten / tot sulken schryven wel voegende; publiceerden ook dien selfden dag eene Edonnantie / waer na sig het Volk van de schepen / leggende in de Keizer van Sinchiue / hun moesten reguleeren.

Den 1 November kwam er een Chinees genaemt Cipsuan aen boord / so wy seide om vrede en den handel te versoeken kwamen dat het aen hen syde niet en soude mankeren / also de Angestenen daer al wel toe genegen waren / en gaf ons boort goede hope van een goed sukses. Zeide ook dat er wel 300 Chineese kooplieden vergadert waren geweest / en hadden besloten een rekest aen den Combon van Holsien te presenteren / en te versoeken om met ons te mogen handelen / also sy / so sy seide door den Oorlog hun goed verloren / en so den Oorlog kontinueerden / geschapen stond om 'eenemaal te vernemen: resoldeerde daerom instantelyk den Handel en Vrede met ons aen den boorschryven Combon te versoeken. * Desen Cipsuan seide verder / dat er ter plaetse daer hy woonagtig was een kluisnaer of Exempt die in 't gebergte woonde / die van groten afkomst was / en was magtig ryk (mede

ook Banderin over de Probinctie) geweest hebbende hem na het overlyden van syn huysvrouw / die hy seer lief hadde / tot dese eenfacmheid begeven / deden nu niet anders so hy seide / als arme lieden die geen middelen en hebben / hun saken by de groten uit te regten; want also by de groten en by kleinen in hoge agting en aensien was / ja hy wierd boort een Propheet / en syn woorden boort Propheeten gehouden: seide ook dat hy desen kluisnaer het verskil tusfen ons en hen te kennen hadde gegeven / en hy ook verstaende dat sy grote preparatie maakte om ons te oorlogen; was hy seide de Cipsuan / by hun gegaan / hun boortseggende / dat so sy ons den Oorlog acudeeden / sy hun staet in gevaer soude stellen: waer over Christiaen Fransz den boortnoemden Cipsuan braegde / of men met den kluisnaer niet en sprak en soude kunnen komen / om hem ons cerlyk versocht met alle omstandigheden te bertonen? het welk Cipsuan beloofde te sulken beschikke en twyffelde niet of soude dat wel verwerwen by hem; en seide dit sal ik doen / om dat gy geloben sult dat ik 't wel met u meene. Daer op is hy vertrokken / verklaerde seelsgewys by ons gekomen te syn. Den 3 dito is Cipsuan met de geseide kluisnaer / nevens nog een Chinees aen ons boort gekomen / wy verklaerde hem de oorsack van onse komst en wat ons meeninge en versocht was / die na dat er eenige reden wederlyds waren gevallen / ons belofde syn uiterste best te sullen doen / om de saek tot een goed einde te brengen / gaven hem een brief van den selfden inhoud / als die wy met denouden Chinees gesonden hadden aen den Cotok. Hy belofden die selfen Cotok te behandige. Twee a dyle dagen daer na kwam Cipsuan weder by ons en bragt antwoord op de onsen / waer in de Cotok schreef: Dat hy verstaen hadde / dat wy met onse schepen onder 't Eiland met de Pagoden gearriveerd waren / de vrede en handel met hen versogten / het welk hem lief was / so wy het met goeder herten meenden / en niet gelyk boort desen / met valscheit en

* Eene Chinesche Kluisnaer.

en bedrog / gelyk hem beliefde te schrypen / gedaen hadde / soude dan wel mogelyk syn om een goed akkoord te maken / hadden ons in de laetste konferentie met ons gehouden twee wegen getwefen / te weten ; De gevangen Chinesen in vryheid te stellen / en Pehoe / by ons genaemt de Piskadoris te verlaten / en hadden geen van beiden willen accepteren / waer door de handeling doe vrugteloos affley. Wy antwoorden dat onse meeninge goed was / en also getweest hadde. Wy schreef wederom / dat wy verstaen hadde dat wy gekomen waren om de Chinesen te beroven / en geen gelt of koopmanschap mede brogten om te handelen waerop hy versogt / dat wy onse meeninge souden verklaren. Waer op wy weer aen hem antwoorden / dat onse meeninge goed was / en niet anders als voren den Handel versogten. Wy schreef wederom / dewyl wy verstaerden by onse goede meeninge / dat wy dan een Kapitein by hem souden senden om van alles met hem te handelen / en een byde of bystant tusschen elkanderen te sluiten / voor een deel jaren / of voor altoos. Wy versogten daer op aen den voorszreven Totok / dat hem soude gelleven toe te laeten dat wy met een Jagt voor Nimui mogten konen / om dicht by de hand te syn / want dese sake beter van na by / als van verre konde afgehandelt worden. Hiertoe kregen wy met den naasten licentie om met 1 a 2 Schepen voor Nimui te mogen komen. Hebben eindelyk den 13 dito met elkanderen goed gebonden dat onse Kommandeur Christiaen Fransz. met twee Jagten / Mulden en Erasmus : naer Nimui soude seilen. Den 14 dito vertrokken de Jagten / die des anderen daegs voor Nimui kwamen / en wy met de twee Schepen bleven onder het Eiland leggen.

* Tusschen den 17 en 18 in de Ranagt ben ik met de boot na onse Jagten gearen / om eens tydinge te hebben hoe de sake met hen gelegen was / want het begon ons te verdrieten / dat 't so lang duurde / daer het voor hun vertrek so nabij scheen / maer onderweg synde / dicht by de Jagten / sagen wy dat het eene Jagt in de

brand stond / en het anderen hadde ook dyle branders aen boort / voeren in grote perpekkel door een grote meeningte Vaertuigen / van Scampantjes en eenige Vozlogs jonken / en sagen omtrent 50 Branders / voeren aen het Jagt Erasmus dat door kloekmoedigheid / de eene Brander hadde uitgelycht / en de andere twee van hun gelyzen / so dat sy mirakuleuselyk van dat perpekkel verlost wierden. Maer het Jagt Mulden raekten syn Fok en voormarsyl straks in brand en scheen niet te helpen / verbranden en sprong boort met Volk met al synde een deelyke sake. Wy gingen terstond na onse Schepen met het Jagt Erasmus. De vrienden van Erasmus verhaelden ons hoe sig de sake tot so verre hadden toegedraegen / seiden daer sy voor Nimui gekome waren kregen sy terstont eenige Bedepuiterden aen boort / versockende dat eenige van de Hoofden aan Land by den Totok souden komen / om van de sake mondeling met elkanderen te spreken / welke by den Kommandeur beleefdelijk wierden afgeslagen / hem excuserende / geen bekwame Colken daer toe te hebben / maer so het den Totok geliefde / soude eenige van de sune sende / met vollemagt / om met ons een akkoord te sluiten. Daer op voeren sy weer van land / wederkomen de seiden : Dat den Totok hun volkothen hadden geauthoriseert / en vollemagt ten dien einde gegeven ; en dat alles wat van hun met ons gesloten sou worden / vast en onverbrykelyk van hem soude gehouden en van waerden gekent worden. Syn daer op met elkanderen in handeling getzeden / geakhordeert en besloten / dat sy in Tendwan met ons soude kunnen handelen en aldaer so veel Zyde waren brengen / als ons Kapitael soude strekken. Datse op de Namha / Combodia / Siam / Pantary / Jambp / Andziechery / of op eenige andere plaetsen niet en soude varen / als met vas van ons : Datse ook 4 a 6 Jonken na Batavia souden senden / om aldaer met den Heer Generael te spreken / wengens de sake van de Piskadoris daer sy ons gaern af hadden. Dit akkoord solemneel gemaect

F

syn

* Verhaal van de valsheid der Chinesen, en verradische aanslag op de onze.

ijnde / boeren sy aen Land; kwamen daer na wederom aen boord: Versogten dat eenige Kapiteinen by den Totok aen Land geliefden te komen; dat het akkoord op de eene syde in 't Chinees / en op de andere syde in 't Duits soude geschreben en bezworen worden / op dat den Totok de Kombon van Hokriewu mogt schryven / also in syn presentie geschiet te syn / bragten niet hun drie Mandaryns tot Ostagiens / * en na hun gewoonten drie Pylen tot versekering. De Kommandeur Christiaan Frantsz. niet de Raden van de Jagten / hebben daer op goed gebonden / dat hy Kommandeur selfs met Boede Floris Kraeg / Schipper op Muiden / ende Willem van Voudaen Opperkoopman op Erasmus / hun aen Land souden verhoegen / om het boven geschreben te verrigten. Aan Land gekomen ijnde met omtrent dertig Man / onder andere ook de Schipper van Erasmus / Jan Pieterz. Reus / wierden daer so het schein heel wel ontvangen. Zy stelden Tafel op strand voor 't Bootsvolk / disten wakker op. Den Kommandeur belasten Jan Pieterz. Reus / dat hy op de Maets passen sou om die straks weer aen boort te schikken / en sy wierden geleid na 't huis van den Totok / 't schein dat sy de Bootsgesellen sogte dronken te maeken: de mandaryns diende de tafel / wilden dat Schipper Jan Pieterz. Reus / mede opwaerts na Totok soude gaen. Hy geliet hem of hy nog volgen sou / maer siende sy hy hem inkeelden dat het geen klaer schapen werk was / dede de Maets opstaen en dadelijk in de boot vallen / en boer met hen na boort; 's Avonds gelijk het gesproken was ging de Stuurman Moses Klaesz. van 't Jagt Muiden / met een bemande sloep na Land om onse drie voornoemde Raden te halen. Aan Land komende wierden van de Chinesen gehonden / het Volk in de Jagten wisten niet wat sy denken souden / waerom dat de Sloep en onse Raden so lang aen Land bleven / vraegden daerom de Ostagiens / waerom de onse niet weder en kwamen? antwoorde sy / syn byolph; maer die byolphheid is wel af te meten /

* Mandaryns zyn Gouverneurs of Overheersers.

want in deselve nagt / omtrent vier uren voor dag / kwamen sy als voor verhaelt is / met wel vyftig Branders om de Jagten te vernielen / gelijk sy 't een dede / enz. De Chinesen hadden ook eenig Chinees Bier aen de Jagten gesonden / daer sy vergift in gedaen hadden / om also ons Volk te vergeven / maer wierde sonder schade by ons beken / 't schein dat het God bellesde. Dese tyding smarte ons alle dapper / want 't was een groot verlies voor ons / en een Goddeloos schelmstuk van de Chinesen. Den 18. dito haelden wy eenig brandhout uit de Hulsen / op het Eiland met de Pagoden / daer wy onder lagen / resolbeerden dan te verzeilen aen de Noordsyde van de Hevier / om aldaer te vyer voor de Branders te leggen / want wy sagen nu wel datse geen vriendschap maer byandschap met ons sogten. Den 19. dito kwam 't Schip de Engelsche Beer uit Japan by ons / die wy alle gelegenheid van ons wederbaren verhaelden / en om dese en meer andere oorzaken is de Raed van de Schepen vergaderd in het schip de Beer / en besloten een goede Resolutie om sulks in 't toekomstende te verhoeden: en heeft ons met goede verbersinge voorsien: dese verbersinge verkwikten onse sieken ultiematen / hielden de Bibler so veel doenlyk was beset en onbry / volgens onse order / so dat de Chinesen niet bry op de maneljes en elders mogten varen: namen verscheiden van hen Jonken / en anderen Baertuigen + Eindelyk ben ik weder verselt na de Piskadoris / en also myn tyd geexpreert was / en niet gesint wesende my weder op nieuw te verbinden / hoewel de Heer Cornelis Bevertsz. my daer sterck om aensogt / my presenteerende veel goede en beter handtten als ik gehad hadde / nevens merkelijke verhoginge van gagie: het wurf eindelyk na veel versoekens / dat ik mogte overgaen / op een ander schip dat geret lag om na Batavia te vertrekken / genaemt de Goede Hoop. De Kommandeur Cornelis Bevertsz. gaf ons in 't byede mede een Resolutie / waer na wy ons in de Dohagie en

+ Bontekoe vertrekt weder van de Piskadoris.

en ontmoeting van andere / onse Schepen
souden reguleeren.

Den 21 Februarij / ben ik met het
schip de Goede Hoop uit de piskadoris te
sell gegaen na Batavia / doch met in-
structie / eerst dwars over te loopen na de
Kust van China / 't welk wy deden / maer
kregen een harde storm / doe wy by de kust
waren / en bevonden dat ons Schip so on-
bestiert was / dat wy 't met de Fok kwac-
lyk vooz wind om konden kypgen / waren
ook so lelt / dat wy staeg aen de pomp
moesten staen; vonden daerom ongeraden /
daer langer by te houden / maer onse reise
na Batavia te verborderen / hielden vooz
wind af / passeerden den 24 en 25 dito /
de Eilanden van Makou hadden veel va-
riable winden.

Den 6 Maert kwamen wy by de Engel-
sche Beer / daer koopman op was Jaek
van de Werken en Schipper Frans Leen-
dersz. van Rotterdam / kwamen ons aen
boort / verhalende dat sy aen de Chineesche
Kust wel 106 Chinesen / so mans / vrou-
wen en kinderen gekregen hadden / die
wy volgens onse ontfangene instructie /
van haer wilden overnemen / en hem be-
lasten by te houden / maer sy verklaerden
ons / dat hun Schip so zwak en lelt was /
dat sy het kwalpt boven water konden
houden / en daerom genootsaekt waren
dragende te houden na Batavia. Den 8
dito / bragt de Schipper van de Beer ons
twee kleine Beesten tot verversinge.

Den 9 dito / voeren wy de Beer aen
boort / kregen weder 2 beesten / een party
bonen / eenige potten met Oly / en andere
saken. Den 17 dito liepen wy onder Po-
lion ten Anker / haelden hier water / en
namen 64 Chinesen van de Beer over /
voeren ook om brandhout te hakken. Den
20 dito / gingen wy weder onder sell
Tusschen den 25 en 26 dito / is de Beer
van ons gedwaelt. Den 30 kwamen wy
onder 't Mensch-eeters Eiland ten An-
ker.

Den eersten April lichten wy ons An-
ker / en kwamen des anderendaegs / synde
den 2 dito / op de Reede vooz Batavia.
Oeden doe wederom eenige togten om

Steen / aen de voozgenoemde Eilanden /
tusschen Bantem en Batabia. Ik van
voornemen synde om wy met de eerste ge-
legenheid na Holland te transporteren /
bevindende dat het spreekwoord waer / en
uit de erbarentheid bekrachtigd is / ieder
Vogel is gaern daer hy uitgebroeid is;
want wat schone Landen kusten sp-
ken dat men beseld en besiet / wat kondi-
tien / profeten en vermakelykheden dat
men geniet / 't souden ons maer pyn wesen
so die hope ons niet onderhiel / van dat
selfde eens na te vertellen in ons Vader-
land / want om die hope heeten onse Vies-
sen / Reisen / onderz souden tusschen de bal-
lingschap / en sulck hopeloos reisen / met
heel verschil syn. Terwyle ik hier van
Batavia af en aen voer om steen / als ver-
haelt / wierden er drie Schepen / te weten /
't Schip Hollandia / Gouda / en 't Schip
Middelburg gereed gemaekt / om na het
Patria te gaen / welke gelegenheid ik
waer nam: Versogt aen de E. E. Heer
Generael Carpentier / en spue staden / om
daer mede te mogen vertrekken / 't welk
ik vernuef: * sielden wy tot Schipper
op 't Schip Hollandia / een treffelyk ge-
monteert Schip / den Kommandeur Koz-
nelis Keyersz. was ondertusschen ook uit
de Piskadoris op Batavia gekomen / om
mede na Huis te vertrekken over de drie
voornemde Schepen; kregen hem in ons
Schip / was een gauw erbaren Man / die
de Kompagnie in veel saken grote dien-
sten gedaen hadden. Hier op Batavia synde:
sprak ik myn Landsman Willem Korne-
lisz. Schouten / hadden veel ommeegang met
hem / hy ging op het Schip Middelburg /
om mede met ons in Kompagnie na 't Va-
derland te varen.

Den 6 Februarij 1625 syn wy met ons
drie voornemde Schepen van Batavia
vertrokken / om so God wilde / na huis
te gaen. Oeden wy passant Bantam aen
daer eenige van onse Schepen lagen / ligten
daer een grof Cou met een Marsseil uit /
namen doe ons afscheid van de Orienden /
met een Westelyke Wind / dat vooz ons in
de wind was. Labeerden daerom tot on-

* Bontekoe word gestelt op 't Schip Hollandia.

der 't Eiland Sebbesee / het welk aen de
blinckant van de Straet van Sunda leit /
naest Suwatra. Bleven aldaer drie of vier
dagen leggen / na de goede Wind wagten-
de / ook om dat de stroom so hard de Straet
in viel. Den 16 dito / spruy weer t' seil ge-
gaen met de Land wind / kregen een slag-
boeg / en rachten den 16 dito buiten de
Straet van Sunda / hebbende de Wind
westelyk / liepen om de Zuid / met weinig
koelte / dog de wind wakkerde van dag tot
dag; Liepen al Zuidwaert ober / verwag-
ten een Zuidelyke Wind te kregen / Den
27 dito kregen wy de Wind uit de Zuid-
lyke hand / hadden de hoogte van 17 gra-
den Zuider breechte / wonden als doen West-
waert ober / en stelden onse kours Westelyk
aen / na de Caep de Bon Esperance toe: tot
dat wy kregen de hoogte van 20 graden
Zuider breechte; hadden een Z. O. Wind /
en hy Oostelyke nog hand ober hand: gin-
gen al Westelyk aen met stybe koelte / so
veel als wy gaende konden houden.

Den 15 Maert des morgens de Zon in
't opgaen gepeilt hebbende / bevonden 22
graden / afgaende Noordwestelyk van 't
Kompas. Den selfden dito / wierd onsen
Kommandeur Kozmells Heperfsz. heel siek.
Den 16 / 17 en 18 dito begon het so styf te
waeijen / dat wy 't boord een Schovers salt
met de Blind op geen 8 streeken konden
gaende houden / breeiden dat wy des nagts
van elkander souden raken. En also wy
het Duur des nagts voerden / so liep ik by
de Kommandeur in de Kasuit / en ontboot
daer de Scheepsraed / seide tegen de Kom-
mandeur / die als verhaelt is / heel siek lag
so wy dus te nacht selkide blyben / so
brees ik dat wy morgen van elkander sul-
len wesen / want het Volk konnen 't top
geen 8 streeken gaende houden / oordreeide
daerom best te wesen / de Zeilen by dag in
te nemen / en schieten onder Zee / want als
onse Makkers dat sien / sullen van gelijke
doen / dan heb ik wel moet dat wy elkan-
der in dese nacht so verre niet sullen ontzyp-
ben / of wy sullen elkander morgen wel
sien: Daer op seide den Kommandeur /
dunkt u dat goed te wesen Schipper / so
laet ons so doen / hetwelk wy deden / na-

men onse Folk met de Blind by dag in / be-
sloegense wel dicht en schoten onder Zee.
Onse twee andere Maets / te weten / 't
Schip Gouda en Middelburg / dat siende /
deden van gelyken / namen hun seilen en
schoten mede onder Zee / lelden 't met de
sieben Zuidwaert ober. Des glazen in de
nacht * begon het so schrikkelyk te waijen /
dat het / die 't noit gehoort nog gesien heeft
onmogelyk sou schynen / dat de wind sulken
kragt kan by brengen. De wind was ront-
om de Kompassen / want de Kompassen
draeiden rontom / dat wy niet konden sien
hoe wy gewind lagen. Het Schip salte
door de wind so laag in het Water / als of
de Wind recht van boven neer kwam / dat
het scheen dat de Ankers / die op de boeg
stonden / by 't Water kwamen / ja meende
dat het Schip sonk. † Ten lesten waeiden
onse grote Mast ober boord / en brak ont-
rent drie baden boven 't boevenet / waer
door het Schip doen weder rees: Wy ston-
den by elkaer / met de Hoofden tegen el-
kander aen / maer konden niet roepen nog
sprekien / dat wy elkaer konden verstaen /
te weten / die boven waren.

Dese onstuimige harde Wind / die men
een Orkaan noemt / duurde omtrent 6 a 8
glazen / doen begon de Wind weder te min-
deren. Doen het op syn hardste waeide /
was het Water so slegt als een Tafel / dat
het hem niet konde verheffen / maer doen
die Wind af nam / verchief hem de Zee so
gelyk / dat het scheen dat het Schip
het onderste boven soude rollen / en sling-
de altemet het boord los onder Water /
waer door wy so veel water van boven in
kregen / dat het ons heel verlegen maakte:
want het water liep in de het ruim / so dat
wy al seiven boet water in 't Schip hadden
eer wy het wps wierden / waer door wy
meenden dat het schip sonk; pompten
niet al de pompen / waer het water scheen
daer al tegen een te wassen. Hier stonden
wy verslagen / want 't was een verluste-
kans / daer op rachten de Pompen nog
onkylac dat wy niet pompen konden / want
de Lugtgaten rachten vol Peper / het
welk de Pompen verstopte. Wy hadden

* Vreeselyken storm. † Hun Mast waait over boord.

65 Stukken / so Metalen als Iseren in 't ruim onder de Peper op 't Genier liggen die raekten voor 't slingeren gaende / braken met de oren door 't Genier / waer door de Peper door 't Genier op de Bulkenning liep; en door het Water waren de bukkingen van de Bulkenning opgedreven / doe spoelden de Peper altemael in de wyangen; dog also wy hoopten en vertzoutwen dat 't Schip onder nog goed was / deden ons best / om alles te doen dat wy konden / setten de Pompen uit / en wonden stukken van oude vlaggen beneden om de einden van de Pompen / en setten deselfde einden op de Bulkenning neer / ieder in een mande / vielen doen weder met alle magt / aen 't Pompen: doen bleven de Pompen klaer: Sagen dadelijk dat het Water minderde / waer door wy weder moed kregen. Onse afgewaerde grote Mast lag de geheele nacht en rinkt-rankten onder het vlakt / en op de syde van het Schip / dat wy vreesden dat hy ons onder leli soude maken. Het Volk uit het

ruim riepen / Vek alles af dat hem vast houd / en laet hem dypben; dog wy deden ons best / hieuwen het grote Wand te loebert aen stukken: maer in ly / delwyl 't Schip so schrikkelijk ralde en slingerde / konden wy niet schrap raken / investen ons in de nacht so behelpen / maer men den dag hakten wy alles of dat wy konden sien / en raekten so van de vloot ontslagen. * Des morgens sagen wy rontom na onse twee Makkers / maer misten er een / te weten het Schip Gouda / ende het Schip Middelsburg lag te loefwaert van ons / was beide syn Masten-kwoyt / met Boegspriet / Galjoen en al / uitgesondert syn Besaensmast / waren also beide in een soheren staet. Goeden raed was duur; Het Schip Gouda dede hem niet op / vreesden dat het gesonken was / geink het ook is / so naest te geloven is / want 's nagts waren wy door een plaets gedreven daer het Water heel bruin / en slegter was als anders / eenige schepten met de Puts daer in / set-

den dat sy **W**per schepten / Doe bleef ons al op de leden dat het niet een of beide onse makkers niet wel gestelt moest wesen / hoe wel wy 't niet op 't beste hadden / so gaf ons dit verlies / van 't schip **Souda** / een groten herten wee. Het wierd des anderdaegs goed weder / het **Schip Middelburg** lag te loefwaert van ons / maer konden by elkander niet komen lagen wy beide als in onmagt. Door dag schoof **Middelburg** syn **Sloep** ober boort / en roeiden naar ons toe / kwamen met den dag agter ons **Schip** onder de **Galderp** / en riepen aen ons / waer door wy verschooten dat het wonder was ; want wy waren daer op niet verdagt dat er volk ontrent ons was / sagen uit de **Galderp** / hoordden dat het de sloep van **Middelburg** was / lieten de **Walreep** agter uit hangen / daer de **Schipper** by ober kwam / genaemt **Jan Opke** van **Wissingen** / met nog een ander / * vertelden ons hun wederbaren / en hoe dat sy gesteld waren / en wy hen het onse : klaegden ons / dat sy alle hun **Masten** en gereedschap kwijt waren / en so wy hun niet konden ontfetten / dat sy geen **Land** souden kunnen krygen ; wy hadden onse **Fokkemast** en de **Boegspriet** mit de **Baensaemast** nog behouden / als mede onse grote **Bee** / door dien ik onse **Bees** om laeg hadde doen styken / weinig te boven eer de **Wind** aen kwam / en sy hadden hun **Bees** om hoog laten staen / waren daer door al de bleit kwijt : doch de beste boeg moest voor / resolheerden daerom dat wy **Middelburg** souden overgeven onse grote **Bee** / met onse **Boorsteng** / met een **Spier** van 14 palm die wy nog in het **Schip** hadden / dan hadden sy moed so veel stompen te regten / dat sy hoopten land te krygen. Werd ook besloten dat als wy hen dit souden overgeven / dat elki dan syn best doen soude / om eerste / **Land** te krygen dat men konde / hadden het gemunt op de **Bal** van **Sancie Rossie** / aen 't **Eiland Madagascar**. Dit wierd also gearresteert by den breedten **Baed** in de **Kajuit** : En dewyl ik **Schipper** was / moest ik kommanderen aen het **Volk**. Als ik boven

kwam om te kommandeeren / stond het **Volk** tegen my op / en hadden daer veel tegen / seiden wy hebben meerder nood als **Middelburg** / wy willen 't niet overgeven. Doe stond ik doe en heek / dog selde met soete woorden : **Mannen** siet toe wat gy doet / want laten wy **Middelburg** hier leggen in onmagt / het is selier dat sy hun niet reddden kunnen / so moeten sy vergaen / want sy konden geen seil maken ; wy syn immers **Christen** menschen / laten wy ons ook **Christelick** tunen ; denkt eens wat wy wel souden willen / als wy in syn plaats waren / laet ons dan ook dat selfde aen onsen eben naesten doen ; ginc hun met so veel soete woorden aen als ik konde by brengen. Ten laetsten schoolden sy by elkander / begonnen de hoofden t' samen te steeken / en selde tegen elkander / wat sullen wy doen ? wy syn alle wel **Christen** menschen / gelyk de **Schipper** seid / en of **Middelburg** dan niet te regt kwam / wat hadden wy te seggen ? kwamen daar op weder by my / voor de grote **Mast** / en seiden wel **Schipper** / als wy **Middelburg** dit gesed by geset hebben / mogen wy dan van hem scheiden ? Waer op ik antwoorde / ja / dat het so in de **Kajuit** besloten was. † Doen lieten sy het gipen / setten de streng af / smakten die met de grote **Bee** met de 14 palm **Spiet** ober boort. Hier op namen die van **Middelburg** hun afscheid / en roelden na boort met het goed agter aen / souden elkander binden in de **Bal** **Sancie Rossie** / so 't **God** belieft. Doe vragde ons **Volk** wederom : mogey wy nu van hem scheiden ? Ik seide ja. Onse **Fokke**ree lag neer / ik seide dat aen 't **Gardeel** van de **Fok** / en hys de **Fok** omhoog / het welk sy dadelph deden / en haelden de **Fok** ten eerste omhoog / tot hoor 't **Rommel**. Te boven scheen het selier onmogelph de **Fokke**ree te hysen / maer doen 't een willige weg was / kwam 't er niet eens op aen **Den** 22 dito syn wy van **Middelburg** gescheiden / stelden onse hours na het **Eiland** **Madagascar** dat ons het narste was / en

* 't **Schip** **Middelburg** waaide de groote **Mast** af, verzogten hulp. † Zetten hem hun **Steng** en ander goed by.

en kregen den 30 dito het Land in 't gesigt / seilden dicht by 't Land / sagen wel eenige broogten branden / dog waren onbekent / waren omtrent na onse gissingen 8 a 9 mylen beoosten de Bai van Sancie Losie / wilden ons niet gaern van de wal af begeben om dat wy so schaloos waren / hebben daerom geresolveert het Anker te laten vallen / was omtrent 23 vadern diep / en de Sloep uit te setten / en by de Wal langs te roeijen of te seilen na 't te pas kwam / om te sien of wy de boorszeyven Bai niet konde aentzeffen. Hier op ben ik met de gemande sloep van 't Schip af gestoken. Vonden de voornoemde Bai omtrent 8 a 10 mylen van daer het Schip lag: pekden de Eilandjes en de hoeken en diepten met het dieplood / ober en weer ober / en bonden dat het een bekwame plaets was voor het Schip. * Dat gedaen synde / voeren verbyd weder na het Schip / kwam des anderendaegs wederom aen voort / ende vertelden alles gelegentheid wat ons wederbaren was / ligten ons Anker ende seilden daerna toe / broogten het Schip daer in / waer door wy altemael vol vzeugden waren / dankten God voor syne genade.

Den eerste April hebben wy goet gebonden het Schip te lossen / en de Centen op het Lant te maken / om het goet te verbergen en de Luggaten te klaren / en also ik met de Sloep aen Land boer / sag ik dat de Zee vry wat aen liep / dogt my daerom dat 't niet geraden was om 't goed aen Land te brengen / want sy sou perypkel lopen om schuit en boot aen stukken te kypgen. Hebben hierom besloten het Quin te lossen / en het goet in 't Schip te houden / het welk wy deden / droegen 't goet voor uit 't Schip met sakken / en stozten de Konstapels Kamer vol / en in 't Boevenet / kregen het voorschip met erhaest heel leeg / maakten een beschot dwars ober tegen de grote Mast aen / dat 't goet ons van agter niet konde toekomen; namen doe de Bullingen op / klaerden de Wzangen en de Pompvaten / schoeren de touwen van voren tot agteren door de Lughtgaten / om die klaer te houden / of sy

by ongeluk weer verstopten. Doe broogten wy 't goed uit de Konstapels kamers en Boevenet / weer voor in: Dat godsden synde / namen het goet agter uit / en bergden 't weder in de Kamer en Boevenet; klaerden daer de Bullingen en Lughtgaten ook / schoeren doe de touwen voort van de Mast af door de Lughtgaten tot agter toe / so dat wy by gelegentheid de touwen heen en weder konden halen / door de Lughtgaten. Ondertusschen spraken wy met de Inwoonders van het land / wy wesen hun dat onsen Mast en ons Schip so onklaer was / en braegden / of er geen raed was om een andere Mast te kypgen. Sy konden onse meeninge verstaen / en wesen ons Landwaert in / gingen met ons / en toonden ons daer toe bekwame bomen: seide dat sy ons soude helpen in alles wat wy vandoen hadden. Ik zok met 't volk / Lynen / Takels / Bysen en Zagen daer na toe / kregen ons geryp / sleepten en broogten de houten met grote moeiten omtrent het Schip / stelden de Timmerlui in 't werk / maecte van het swaertste eind van 't hout dat omtrent 18 Palm dik / en 18 voeten lang was / een eind' op de stomp van onse gebroken Mast / saegden een zwaelf uit 't dikste einde / hieutwen onse stomp die omtrent als geseld is drie en een half vadern boven 't Boevenet hoog was scheryp toe / en setten er 't nieuwe einde op / in elkanter sluitende / leiden doe vier wangen daer op / en woelden dat so te samen / waer door het een hegt sterk werk wierd: † namen doen onse Basaens mast / saegden die midden door / en setten de spinnen so verre van elkanteren als sy de Mars wilden wyt hebben / en vulden de gaten toe met Deelen / so dat de Mars goed werd. Waren alle dag besig om onse dingen weder te repareren / so wel in het schip als aen land. Wy hadden eenige Wfers / gelyk sy in de Lynbanen gebruyken om Couwerk te slaen / stelden een Lynbaen op het land toe / hakten van onse sware Couwen meest aen enden: dedense los / en sloegen al ons lopende Wand daer af: maakten ten naesten by een geheel Couw: voort; namen wy on-

* Komen in de Bai van Sancie Losie.

† Maken weder een Mast. se

se Kabeltouwen / halitense in stukken / en maekten daer ons grote Wand van / sogten ons zelfs also behelpen / het best dat wy konden. Des gerugte ging daer wyt en breed door 't land / dat wy daer waren / daer op kwamen de Antwoonders van wyt en syt / dreven hun Beesten voor hun he- nen tot by ons / daer sy hun neer sloegen; stelden hun Tenten op / bragten ons alles wat sy hadden / Appelen / Lemoe- nen / Cetroenen / ook Melk / die sy eerst opwelden / die sy doen aen ons verkogten / om datse soude duuren / anders was sy vade-lyk goor. Ruilden ende kogten ook van hun eenige Beesten. Hun Bisschers voe- ren ter Zee en brogten ons de Bis / die wy van hun ruilden of kogten. Dit volk was ons heel toegedaen / wesen ons dat sy Opanden hadden op 't selfde Land. Ver- fogten door beduidinge / of wy hun wil- den helpen / so soude sy ons alles doen wat sy konden. Hier viel ons Was en Honing / verkogten een deel aen ons. Wy verstou- den uit hun dat hun Koning Spaens sprak / die een dagreys 5 a 6 van daer woonde. Wy stuurde twee van onse Maets na den Koning toe / om te vragen of hy ons eenige Ryst wilde verkopen / de een was genaemt Abraham Stevensz. van Dilsin- gen / die goet Spaens sprak / met nog een ander Jongman. Sy kwamen by den Koning / wlerden van hem wel ontfan- gen / sy deden hun bootschap: Versogten eenige Ryst te kopen: Maer den Koning seide: dat sy dat Jaer seer gekwelt hadden geweest van de Sprinkhanen / die de Ryst meest op gegeten hadden / het welk voor my wel te geloven was / want ik heb zelfs gesien / na dat ik een stuk landwaert in was gelopen / dat de Sprinkhanen op kwa- men rypen uit het Land / of er een Volk kwam aendrypen / vloegen my op het lyfen op de borst / so dikt by een dat ik myn asem kwalijk konde krygen. Sy hadden vleugelen om te vliegen / en op het land staende / hiptense als andere Hiphanen.

De Koning seide: datse altemet wel 3 a 400 Mannen moesten stellen om den Ryst te bewaren / en de Sprinkhanen van daer te houden / maer hulp weinig /

konden haerom geen Ryst krygen. Wy sa- gen / dat de Antwoonders de Sprinkhanen namen / en stekten hun de vleugels af / leidense op vuur te braden / en atense op / wesen dus dat wy 't mede doen souden / dog wy hadden daer geen lust toe. De Koning kwam nevens onse twee Maets by ons / by 't Schip / schonk ons vier Beesten / daer voor wy hem 2 Muskwetten gaven: Sei- de ons doe ook / dat hy geen Ryst missen kon. * Na dat wy hier 11 dagen gelegen hadden / so is de Heer Kommandeur Cornelis Ryeersz. gestorven / wy begroe- ven hem op een Eiland dat voor in de Bat- leid vol geboomte / onder een lustigen groe- nen Boom de beste die wy konden vinden; 't was een goed Man.

De Muskwetten schoten wy dziemael af op de begraeffenis / en uit het Schip wler- den 5 schoten gedaen; namen doe ons af- scheid van het graf / trokken weder aen het werk om onse Scheeps saken klaer te maken. En also het Volk diitwoops uit- wegen en meerder vermaek als werk sogt / en ik wetende in wat staet wy waren / ver- maende 't volk alle dagen met soete woor- den: Mannen laten wy dog ons best doen om klaer te worden / dat wy onse tyd hier niet versummen / want wy syn maar booz 8 maenden gebictaljeert / versummen wy hier onse tyd in eten / de victalie raekt op / so moete wy wederom na Batavia en daer wist ik wel hadden sy geen sin aen / sprak- hen derhalven een moed aen / en in plaats van gebieden / moest ik smecken / gelyk in sulke gelegentheden meermalen geschied. Want wy hadden nog veel werks te doen: Want ik hadde des nagts genoeg te doen met te practiseren / hoe wy het des daegs souden aanleggen met maken en toestellen / om met vrede een ieder op syn werk te stel- len / so dat de Maets in het einde als ober- trigt werde in haer gemoed / dat een ieder syn best deden tot den 22 April toe. † Doen waren wy wederom klaer / en lagen met de Hee in het Ruyt / gereed om onse reise te verborderen haelden onse waterbaten vol water / en ons Volk krygen so veel Appe- len en Lemoenen / als een ieder in syn Koo- hon-

* De Commandeur Cornelis Ryeersz van Tergou sterft. † Syn weer klaar om te vertrekken.

* Vreesselyken storm. † Haar Mast waait over boort.

konde bergen. De Inwoners van dit land waren meest heel swart / sommige hadden 't haar by 't Hoofd hangen; sommige gekuld als Schaapswol: de Vrouwen hadden 't haar romtom het hoofd met kleine vlegtjes geblegt / en dat sinnerden zy met Craan / dat het glom tegen de Zon / het welk de Mannen meest mede deden. De meestendeel hadde geen meer als een kleetje om de middelen om haar schaamte te bedekken / sommige gingen heel naakt zonder schaamte. Den 23 dito / besloten wy om des anderen daags smorgens met de landwind t'zeil te gaan / * maar in dezelve nacht zyn er twee van onze Maats die de waag hadden met onze kleine Schuit aan Land gebaren / en liepen weg by de Zwarten dat wy haar niet konden vinden. Waren daar in verwonderd / want zy hadden het gansche Schip mede helpen klaar maken / en liepen suist de lesten nacht weg / en dat by zulk Barbarische Volk / daar ik niet konde merken datse van God of zyn gebod wisten. Een van deze wegloopers was genaamt Pilke Joskis uit Orie'sland / en d'andere / Gerrit Harmsz. van Noorden. Wy maakten gissing datse haar te veel vermengt hadden met de Vrouwen / die door schoonschijnende beloften / haar herten getrokken hadden om daar te blyben / want de vrouwen kragtige Instrumenten zyn om de Mannen te verlyden; Waar toe de exempel en onnodig zyn om op te halen. Wy sagen alhier veel kinderen loopen / die bykans blank waren / meer blankachtig haar by 't hoofd hangen / maakten gissinge die van Hollanders toegesied te wezen / die vooz ons wel meer in de Bai geweest hadden. Die Vrouwen waren heel graag om by ons volk te converseren / want hadde op deze plaats zoo veel Wyn of Bier te koop geweest als er vrouwen waren te krygen / wy hadden ons werk zoo dra niet uitgelegt: Maar nu als zy by die Vrouwen hadden geweest / kwamen als Lammeren nog wederom aan haar werk. Dit zeg ik van vele / de vroomte uitgesonderd. Dooz het wegloopen van dese 2 Maats / is ons betrek nog een dag langer geduurd / want wy liepen dien dag nog aan land om haar

* Twee Maats liepen weg by de wilden.

te zoeken / kregen se wel in het gezicht / maar zy ons wys wordende liepen van ons af / zoo dat wy haar daar moesten laten. † Wy zyn den 25 April met de Landwind zeil gegaan / liepen om de Zuid met redelyk weer tot den 10 Mei met een Westelyken wind / kregen verandering van Wind en weer / met Regen; de Wind heel onstuimig uit den W. Z. W. wenden 't als doen Noordwaard over; vernamen dat wy nog zoo veel dwang van Zeil agter niet en hadden / dat wy aan de Wind konden overwenden / liepen vooz de Wind om / en staken by de wind over / om boven 't Eiland Madagasker te zeilen. Het weer nam alle dagen aan / met sterke W. Z. W. wind / zoo dat wy onze Marszeilen moesten inneemen / en lieten 't al deur staan boven Madagasker heen tot dat wy het vaste land den 28 Mei in 't gezicht kregen / genaamt Terra de Matel. By 't land komende wierd het mooi weer / met een klare lugt / maar de dyningen heel hol / die van de Caap de Bon Esperance kwamen afschieten. Wenden 't al doen van de wal af / en vernamen dat er een harde stroom uit liep / die ons na de Caap toetrok / 't was een wonder om te sien / dat het land zoo hart vertierde / welk ons goede moed gaf, om boven de Caap te komen: kregen 's nagts weder onstuimig weer / met mist en regen / waar door wy 3 a 4 dagen van de wal affliepen / met Schobetzeilen / hadden de wind al Westelyk / met holle dyningen uit alle oorden / zoo dat het Schip zyn leden dikwils verzette / dat het al kzaakte. Had het geen sterk Schip geweest / het had niet mogelyk geweest om heel te blyben. Doen het weer wat bedaarde / leiden wy 't weder Noordwaard over na de wal toe / konden dooz het onstuimig weer geen hoogte nemen / dog lieten 't zoo lang doorstaan dat wy 't land sagen / doen klaarden 't weder op / namen de hoogte / en bebonden 25 graden / waar uit wy sagen dat het land van de Caap Augulles was / die op de hoogte van 45 graden leid / wenden 't van de wal af / kregen een W. Z. W. wind met regen / begon weder zoo styf te waaijen / en de Zee liep zoo tegen malkanderen aan / en sloeg in

G

't Schip

† Vervorderen haar Reis na Holland.

't Schip / dat het scheen het schip in de Zee zoude versinoren / dog door Gods genade woystelden wy daer nog door / dat geheel ongezien scheen.

Die duurde 4 dagen lang / nu met een zeil en dan met 2 Schoberzeilen by. Ons Schip was zoo styf / dat wy zonder zeil niet wel konden dypben.

Den 6 July begon het water slegt te worden / en kregen heel goed weer / namen de hoogte / en bevonden 32 graden en 16 minuten / waar uit wy bevonden a dat wy boven of binnen de Caep de Bon Esperance waren / want de Caep leid op 34 en een halve graed. Doe wierd 't hand over hand zulk bast wool weer / dat het scheen dat wy in den Hemel waren / daer wy te voren schenen in de hel te wezen / en daer wy te voren versuft en hier hopeloos ware / om boven de Caep te komen / waren wy met de stroom tegen de wind aen / met dat vreeselyk weer daer boven gedrongen / tot onzer aller verwonderinge / en daer wy te voren schier geen of weinig zeile konden voeren / konden wy nu wel 2 Marszeilen hoog voeren. b. Zetten onze cours na het Eiland St. Helena / met mooije kaelte.

Den 14 Juny kregen wy hetzelfde in 't gesicht / daer in wy altesamen zeer verblyd waren / liepen dicht by de wal langs. Om de hoek komende / als men na de Kerke baley toe komt daer de waterplaats is / c zagen wy een spaansche kraek recht boor de Kerke baley leggen; zoo zy ons gewaer wierden / brogten zy een werpanker uit na het Land toe / en korten met 't achtergat dicht aan Land / met zyn Anker te zee / en voerden dadelijk eenig Geschut met de Boots aen land / en maekten een Batterij op het land. Wy met het Schip Hollandia hem altemet nakhende kregen een dwarrelwind / deuyt het Land zeer hoog is / en de winden over 't Land dwarrelen / konden hem daerom niet bezellen / of by hem komen / want ons voornemen was hem dadelijk aan boord te leggen / zyn Couwen af te hakken en niet hem in zee te gaen / hadden 't genoeg kunnen doen / want zyn Geschut lag zoo hoog dat wy met ons

Schip wel onder zyn Beschut konnen leggen / hadden onze aenslag gelukt / wy twoufelde niet of zouden hem overmeester hebben / doch door dezelfde dwarling / kwamen op een musketschoot by hem. Wy maande onze sloep / stuurden de Onderkoopman Harmen de Koning / was uit den Haag van daen / met een Bredabaentje na haer toe; zy dat ziende manden haer boot met er haest / en kwamen ons volk in 't gemoed tussen beide de Scheyen. Wyden wallanderden / vragden ons waer wy van daen kwamen? Die onze zelden van Java: en dat wy van onze Compagnie berdwaalt waren / die wy alle uren verwagten. De onze vragden waer zy van daan kwamen? zelden van Gen. Vragden verder (alzo zy de Waterplaats in hadden) of zy wilden toelaten dat wy kwamen en haelden water / het welk wy nodig van doen hadden / en dat hebbende / zoo wilden wy dadelijk vertrekken. Waer op zy riepen: Nuda Petro / Nuda Caualy / met veel smadige woorden meer. Doe keerden ons volk met de sloep wederom. Daer op hebben wy dadelijk een Scheepsraed vergadert / overleiden wat ons hier in te doen stond / vonden goed dat de sloep dadelijk weder na haer toe zou varen / om te vragen hoe of zy haer beraden hadden / of wy zouden komere water halen of niet; en zoo zy als te voren dat niet wilden toestaen / zoo zoude zy wederom scheep komen / en men soude haer nog zoo veel tyds geben om haer te bedenken / dat men een glas zoude omkeeren / en zoo zy eer 't uitgelopen was / kwamen en stonden ons verzoek toe / zoo zouden wy haer met vreden laten / en zoo niet / zouden haer dadelijk in branden. Met deze resolutie is de sloep weder met een Bredabaen na haer toegeroelt. Zy kwame ons volk weder met haer boot in het gemoed. Daer stond een Minnik met een Kap op 't hoefte in haer boot / die ons volk pnyde. Onzen Onderkoopman de Koning / zyn reden gezeld hebbende / kreeg verlicerd antwoerd als voren / Nuda Petro / Nuda Bauaby / wy willen jou hier niet zien weg van hier. Ons

Volk

a De Kaap de Bon Esperance gepasseert. b Komen aan St. Helena. c Een Spaansche Kraek houdt hunlieden van het Land.

Volkt aen boord komende / hebbende dit rap-
 port aen ons gedaen. Doe lieten wy dadelyk
 de klok luiden / deden het gebed / setten
 een glas van een half uur op de spil / en zoo
 dra het zelve uit glas uit geloopen / en wy
 haer niet zagen komen / a hebben dadelyk
 vuur op haer gegeven / met halve Kartou-
 wen / daer van wy er elf hadden / en schoo-
 ten in de kraek dat het rammelde; want
 hy goed te raken was / zyn voorschip ofte
 kraestel was zoo 't scheen zoo hoog als onze
 Boorzmaes / alhoewel wy een Schip had-
 den van vyf honderd lasten; wy schoten
 daar zoo lang op / tot dat zy weinig meer
 uit de kraek schoten / maer met het Ge-
 schut / dat zy uit de kraek op het Land
 hadden gehaald en op haer gemaekte bat-
 tery hadde gestelt / schoten zy gestadig in ons
 schip / of zy het er niet de hand in spden /
 want elke schoot was er een dat 't rakte /
 2. 3 / a 4 voeten boven 't water / zoo dat
 wy vreesden / dat zy ons in de grond sou-
 den schieten en kregen ook eenige gekwesten.
 Onder alle wierd onze Onder Timmer-
 man / genaemt Bokken van Doort / beide
 zyn beenen afgeschoten / leefden nog een
 weening tyds / maer storf dadelyk / waar
 door wy daer niet konden blyven leggen /
 resolbeerden een worp uit te brengen na de
 wal toe / daer eenige klippen lagen / korten
 achter die klippen tot dat wy vry van haer
 schieten waren van de Battery / wy lagen
 doen zoo dicht aen 't Land / dat men niet
 een steen konde op 't land smakken: doen
 werd het nacht. Wy ontboden alle de Offi-
 cieren in de Kajuit / met de Bottelier daer
 by / vragde hem / hoe veel water wy nog
 hadden / ende rekenden 't over / hoe veel
 water dat wy van doen hadden / wetende
 dat wy de Linie Equinoctiaal nog moeste
 passeren / en konde het nog lang duuren
 eer wy in Holland kwamen. Bevonden der-
 halve dat wy niet meer als vier mutskens
 water daegs konde geven; over zulks
 vragden wy de Officieren / en de Officie-
 ren spraken met het volk wat haer daer
 van docht of zy wilden begten / als den
 desperaten tegen den vband / om 't water
 die de waterplaets in hadden / dan of wy

onze reis zouden verborderen na het Wader-
 land / en te vreden zynde met 4 mutskens
 water des daegs? Dit aldus rondom ge-
 vragt zynde / zoo wierd op eenstemming met
 alle Officieren en Boordsvolk goed gebon-
 den onze reis te verborderen / te vreden
 wezende met 4 mutskens water des daegs.
 b Ligten dadelyk ons Anker om t' zell te
 gaen: Maer met den dag alzo wy doende
 waren om van 't Land te voegseren / kwamen
 de Speliken boven op het Land met
 Musketten / en schoten van boven neer in
 't Schip en na de boot / dat men kwalpk
 duuren konde / dog raken nog met Gods
 hulpe van de wal af / hadden wy daer een
 uur langer gebleven 't zoude zyn perphel
 gelopen hebben of wy daer niet veel volk
 zoude verlooren hebben.

Deze voorgemelde kraek is zoo ny na-
 derhand berigt is / door dat wy hem zoo ge-
 troffen hadden / daer leggende gezonken:
 Want daer na kwamen er nog zes Holland-
 sche Schepen aen om te verberschen / c die
 sagen hem in de grond leggen / en de Portu-
 gesen hadden 't goed zoo veel zy konden op
 't Land gebergt / nevens het geschut / het
 welk zy op een Battery hadden gestelt / die
 zy opgeworpen hadden / daer schoten zy zoo
 geweldig van na de 6 schepen / datse niet
 landen konden; moesten daerom gelyk als
 wy / zonder te verberschen vertrekken. Wy
 stelden onze kours N. W. na 't Eiland
 Assention toe / met een goeden wind en sty-
 ve voortgang / dog sagen het niet / alleen
 zagen wy doen wy vermoeden daer omtrent
 te wezen / een groote meenigte van Zee ge-
 vogelte; de wind begon al hand over hand
 aen te nemen / zoo veel als wy voeren mog-
 ten / d met welke styve wind wy de Linie
 Equinoctiaal sonder hinder passerde / daer
 wy op onze uitresse wel ses weken over
 doende waren / eer wy die passeren konden /
 meest met stille / en hem altemet harde tra-
 vaden / soo dat het scheen dat het al stukkend
 waisen en regenen zou wat om en aen was.
 Den 2 September / na dat wy 3 dagen
 min als 3 maenden van St. Helena geweest
 waren / kwamen wy op de hoogte van

a Schieten tegen elkander, doch met weinig voordeel. b Verlaten St. Helena
 en vervorderen hunne Reis. c De Kraak gezonken. d Passeren de Linie.

24 graden 34 minuten benoorden den Linie Equinoctiael. Hier kregen wy ook heter weer / dreeven doe in stilte / trokhiendes morgens na het schaffen van de broegkost te werk / geiden onse zeilen op / schraepten en boende ons Schip buiten om de groente af / want het was geweldig ruig bewassen: hoopten dat in het zeilen te beter veert soude maken. Den 15 dito / namen smiddaegs hoogte / bebonden 28 graden Noorder breedte / sloegen onze Fok af / en sloegen een ander weder aan. Den 16 dito veranderde wy ook van Boegmars zell / zagen veel steenkruos dypen. Den 19 dito / namen wy de hoogte van 30 graden 48 minuten / veranderde ook van groot Mars-zell / met variable winden: des nagts liep de wind Noord oost ten oosten / met donder en blixem / namen onze Mars-zellen in.

Den 18 dito / setten wy onse Marszeilen daer weder op / met onze blind de hours N. O. was mistig en somtyds regen / konden geen hoogte bekomen.

Den 19 dito / begon het soo styf te waefjen / dat wy de Marszeils in namen / en onze blind waeyden weg / en ons groote zell / 't welk wy ook wilden innemen / sloeg ook aen stukken / lieten 't met de Fok die nacht door staen; tegen den dag naft het weer af / zetten onze Marszeilen daer weder by. Den 25 dito / was 't een donkere Lugt / met regenbuijen / namen onze bramsteng af. Den 26 dito / hadden wy de hoogte van 43 graden 12 minuten.

Den 27 dito / des voormiddags kwam er een Duif op ons Schip vliegen / doch door dat het Volk zoo begeerly waren hem te kypgen / is hy opgeblogen / en viel in het water neer. Namien 's Middaegs hoogte / en bebonden 44 graden 53 minuten.

Den 1 October was 't mooi weer / namen 's middags de hoogte van 48 graden 30 minuten / 't welk de hoogte is van Byzant. Den 2 dito / des morgens / zagen wy een Zeil Noordwest van ons / omtrent 3 mylen / gelieden onze zeilen op / en wagen hem in / veegt op de middag kwam hy by ons / prpden hem / het was een En-

gelsman / digt by Plymouth van daen / kwam van Cernuef / wy kogten twee duisend Visschen van hem / haelden de Schipper aen boord / was genaemt Mr. Smalwater. Den 4 dito / kwam de Engelsman weer aen ons boord / die wy na vermogen tracteerden; hadden de hoogte van 49 graden 46 minuten. Den 5 dito / begon 't styf te waeyen / onse fok waeyden stukkiend / doe dwaelde de Engelsman ook van ons. Den 6 dito / zagen wy twee zeilen / een dwars van ons / en een achter uit / hadden de hoogten van 49 graden 20 minuten. Den 8 dito / hadden wy de hoogte van 49 graden 42 minuten / dog liep wel haest West / de koers stelden wy Z. O ten O. worpen doe / geluk wy al eenige dagen te bozen gedaen hadden / het loot / maer konden geen grond bekomen / regt na de middag stierf Kapiteijn Strypken / was Kapiteyn over de Soldaten geweest / zunde een vroom en uitnemend persoon / wel geoeffend in de Kuygshandeling. Den 11 dito / des morgens wierpen wy wederom grond op 70 vadem / en des abonds op 60 vadem / met grauwtig zand / hadden de hoogte van 49 graden 55 minuten. Den 12 dito wierpen wy op 50 vadem grond / en continueerden alle vier glazen met het loot te werpen / hadden doorgaans 50 / 52 / en 53 / vadem / en des nagts wierpen wy 56 a 60 vadem / al wit / grau en somtyds wat zwart zandgrond / zagen doe ook een Schip tegen ons over komen / doch wierd soo mistig dat wy hem weder verloren. * Des anderen daegs was de wind Oost / met nebelagtig mistig weer en stilletes. Een dag 2 a 3 daer na zagen wy Land / het welk wy bevonden Ierland te wezen / liepen hi Kinsael / daer een Engels Konings Schip lag / met twee lagen Geschut / en alzoo ik wist dat de Hollansche Compagnie / onze Heeren Meesters / met de Engelschen in geen goede vriendschay stonden / zoo was elk bedugt het volk soo overbloedig niet aen Land te laten gaen / vreesende booz eenig ongemak van dit Konings Schip. Ik zetten 't Zeewaerd van hem / doch zoo

* Komen te Kinsael in Ierland.

hy eenig spel maekte / zoo komen wy de Zee kiesen / en zoo hy ons daer vervolgt / zoo zyn wy hem getzoost. Ik voer doe zelfs aen boord / noden de Overste in ons Schip / die kwam / vraegde hem na de gelegenheid / onder andere ook of hy ook eenige last had / om ons eenig leed te doen / hy antwoorde van neen / was met ons vrolyk en wel. Ik was noch niet gerust / liet aen Land een maeltijd bereyden / noden hem daer op / dronken malkander eens toe / en onder de vrolykheid des maaltjds her-
vraegde ik of hy geen last had / om ons aen te tasten: zide wederom van neen / verhaelde dat hy terwyl wy daer gelegen hadden / na Engeland geschreven had / maer had geen last tot sulks gekregen / dog ik dorst daer op niet veel vertrouwen. a On-
dertussen kwamen daer by ons twee Con-
voyers die op ons kuissten / die verstaen hadden dat wy daer lagen / de eene was Cas-
pieren Jacob Jansz. van Edam / en de an-
der was Pieter Gosen van Rotterdam / doen was ons de rug wat beter bewaerd / of het ten kwaetsten wilde aflopen. Hier dus leggende liep het volk zoo geweldig aen Land / dat ik niet wel kans zag / om haer sloop te krygen / vermaende als ik by sommige was / dat zy doch Scheep zouden komen / dat wy onze reize dienden te verborderen; dat het Kersdag was dat de Winter op handen kwam / en dat wy een vull onbenierd Schip hadden / ver-
toonde haer de perphel die daer was / om niet zulke zwaren Schip zoo laet in de tyd voor 't Land te komen / maer mogte weinig helpen / het volk bleef aen Land / het scheen of zy in het Vaderland waren / zy aten en dronken daer op aen. Ik ging eindelyk by de Maire van de Stad / vraegden hem of er geen raed zoude wezen om ons volk aen boord te krygen? Hy zei-
de neen / dat hy geen en wist: maer doe ik zyn Vrouw gesproken had / en die ik een stukje sijn Lynwaed vereerd had / doe set-
de hy / als ik hem andermael vraegde / dat hy daer toe raed schaffen sou. b Hy liet dadelijk een party Crommels de Stad

doorstaan / en ober al uitroepen / dat ieder zoude gewaerschout wezen / wie eenige van de Hollanders van de Oost-Indischbaer-
der meer als zeven schellingen borgde / die zoude dat kwoyt wezen. Op dit roepen wier-
den de meeste part / alzo haer schuld al meer beliep / ter deuren uitgeslooten / kwa-
men by my / ik wilde se al na boord heb-
ben / zy zouden daer liever nog wat geble-
ven hebben. c Ik liet daer op de Winkers opwinden / de zellen los maken / en begost 't gat uitwaerd aan 't zellen. Doe vielen zy in de schulten en andere baertuigen als Mieren en kwamen aen boord. De Waar-
den en Waardinnen kwamen ook aen boord / spraken om haer geld / het welk ik haer deed geven / en op ieders rekening te boek aentekenen; hadden doe al ons volk we-
der sloop / behalven 3 a 4 Man / die haer met 't Vrouwvolk verloost hadden / die zy daer na trouwden / die lieten wy daer bli-
ven / gingen nevens de twee Convoyers van daer i' zell / d en kwamen met redelike spoet den 24 November Zeeland in. De Heere heb lof en dank / die my tot dus ver uit zoo veel perphel geholpen heeft / heb-
bende in 't geheel uit geweest omtrent een Maend minder als 7 Jaer.

Hier mede hadde ik gemeend van schry-
ven op te houden / dewyl myn Reise vol-
trokken was: e Maer alzo ik boort ver-
haeld heb / dat het Schip Middelburg den 23 Maert 1625 seer schadeloos van ons
scheide / met voornemen / malkander in de
Bal van St. Lofte te binden / daer wy den 31 dito kwamen / en den 25 April weder
van daen gingen / zonder in die tyd nog
op ons geheele thuisreys hem gesien nog
van hem gehoord te hebben / nog nader-
hand oest te regt is gekomen / zoo moet
ik / hoewel 't juist niet noodzakelyk aen
myn Reise behoord doch evenwel daer zoo
vriend niet van en is / dat den Lezer my
zal kunnen berispen / myn Journael met
iets vreedms / of onbetamelijst vergroot
te hebben / den Lezer mededeelen / 't geen
hem zedert ons van een scheide is weder-
baren /

a Twee kruisers komen by hun. b Vreemde manier om 't volk weder sloop te krygen.
c Gaan onder zell. d Komen in Zeeland. e Aanhangfel waar in verhaelt word het we-
dervaren van 't Schip Middelburg, en van Willem Cornelisz, Schouten van Floorn.

baren / na de sekerste tyding en waerschyn-
like presumpcie. Te liever aenvaardten ik
deze moelten om dat ik daer door oorzake
zal hebben / om de Nakomelingen het
skide / van onzen by ieder vermaerde Ho-
rense Willem Cornelisz. Schouten / mynen
byzonderen vriend mede te deelen / dat tot
ieders ooren niet gekomen is / want hy als
gezeid is op dit Schip Middelsburg was
gegaen. De zake dan is sulks: Terwyl
wy in de Bai van St. Losie lagen / hoor-
den wy van de Inwoonders dat er een
Schip in de Bai van Antongiel lag / doch
wisten doe niet zeker of het Middelsburg
was of niet. Wy daer van daen gaende /
hoopten hem aen St. Helena te vinden of te
verwagten / en daer door de Spaensche
Kraek als verhaeld / niet aen konden ko-
men / voeren wy voort om onse reis te
verborderen. Naderhand komt Schipper
Pieter Gerritsz. Bierenbroods - pot van
Noorn uit Oost - Indien aen de Caep Bon
Esperance / vond daer byleven die het Schip
Middelsburg daer na gewoonte gelaten
hadde / waer in verhaeld stond dat zy ge-
meend hadden de Bai van St. Losie te be-
zellen / dat tusshen ons besloten was /
maer waren soo veel te laag gekomen / dat
zy de Bai van Antongiel aantrossen en in
liepen / en haer daer weder van alles prepa-
reerden dat noodig was / en dat daer eeni-
ge van de hare waren gestorven / onder an-
deren ook die bovengenoemden Willem
Cornelisz. Schouten / die zy daer begroe-
ven. Deze brieven verhaelden verder van
haer wederbaren in 't particulier / hoe zy
gestelt waten / daer komende / daer leggen-

de / en hoe en wanneer zy daer mede van
daen scheide. Naderhand en is er van haer
nocht tyding gekomen / zoo dat 't hier mede
zoude opgehouden hebben; maer uit Por-
tugesen en uit Portugael / is nog jongen
tyding van haer gekomen / te weten / hoe
dat 't Schip Middelsburg voornoemt / ko-
mende by het Eiland St. Helena / van
twee Kraeken omcingelt is geworden /
waer tegen het wakker slaegs was ende
schoot eindelijk de eene Kraek in de brand;
de ander dat siende / kwam zyn makker te
hulp om de brand te witen / die zy / zoo ver-
haeld word uit kregen / maer alzo de Por-
tugesen / breesde voor dit krabbelen van het
Eiland verstemmen te worden / en alzo de
nacht aen kwam / raekten zy van makkan-
deren / en lieten Middelsburg baren. Dit
is de laetste tyding die van dit Schip geko-
men is / vermoeden zy onder wegen geble-
ven / of door deze slag met de Kraeken
zoo veel gekregen hebben / dat zy daer van
gesonken zyn; men zoude ook wel kunnen
vermoede / dat zy door gebrek van victalie
en verberfinge vergaen zyn / maer alsof zy
aen de Caep hadden aen geweest en haer
daer verberst / zoo kan ik hier geen geloof
in stellen. Het is hoe het is / het is altyd
een beklagelyke zaak / dat zy niet te regt
zyn gekomen / en verplicht my tot eeuwige
dankbaarheid / om dat God my / te we-
ten / met het Schip Hollandia / zoo genade-
lyk uit zulken oogenschynelyke perphelen
gered en beholpen heeft. Bidde hem dat
zyn goedheid over my mag continueren /
Amen.

Einde des Journaals van Willem Ysbrantsz. Bontekoe.

Van den Reize gedaan by den Commandeur

DIRK ALBERTSZ. RAVEN,

Naar Groenland, in den Jaare 1639.

Den tweede Mei, in het Jaar 1639 ben ik Dirk Albertsz. Raven, voor Commandeur met het Schip Spitsbergen, voor de Ed. Heeren Bewindhebbers van de Groenlandsche Compagnie. residerende tot Hoorn, uit Texel gezeild in Compagnie van nog twee Schepen van Hoorn, zynde Zee-vischers, en twee Schepen van de Kamer van Harlingen, een Zee-vischer, ende een Capitaal Schip de Oranjeboom, daar Commandeur op was Gale Hamkes, met een Zuidelyke Wind, stelden onze cours Noord Noordwest.

Den twaalfde dito scheiden onze twee Zee-vischers met de Zee-vischer van Harlingen, benoorden Hittland van ons af; Zy hielden nog al Noord-Noordwest aan, en wy met ons twee Capitale Schepen, te waten Gale Hamkes en wy, stelden onze cours Noord-Noordoost, na de Kust van Spitsbergen, de Wind nog al Zuidelyk.

Den een-en-twintigste dito smorgens zagen wy 't Land van Spitsbergen, liepen Oostwaards over, hadden de Wind Noorden. 's Achtermiddags kwamen wy tegen het Ys aan, wenden het wederom te Zee van het Ys af, waren omtrent twaalf mylen van het Land, hadden de hoogte van drie-en-zeventig graden.

's Avonds liep de Wind Zuidelyk, zetten onze Cours Noord-Noordwest aan, naar het Voorland toe, dat omtrent achttien Mylen van ons lag, wy konden het effen zien.

Den tweëntwintigste smorgens, de Wind nog al Zuiden, gingen met malkander nog al West-Noordwest aan, zagen te Zeewaart na het Land toe nog als Y, was goed weér, zagen twee Schepen van onderen op komen laveren, die wy omtrent middag spraken, waren twee Deensche schepen, zeiden ons dat het beneden om de Noord nog al vol Ys lag, zoo datze geen water zien en konden, waar door wy te werk trökken, om nevens deze twee Deenen, en Gale Hamkes weder uit het Ys te laveren, de wind begon hand over hand aan te nemen, zoo dat wy met Schoverzeilen moesten zeilen. Weinig na de middag zagen wy nog een Schip op ons afkomen, dat wy naderhand vernamen, dat de Kamer van Delft toebehoorde, waren doe met vyf schepen by een, en het begon een geheele storm te waaijen, met vallent water.

's Avonds kwamen wy op de buitekant van het Ys, was een hart weér met jagtsneeuw vermengt, zoo de Schepen niet aan de wind wilden wenden, en voor de Wind om konden wy niet komen, door de kleine spatie tuschen ons en het Ys, want wy te lywaard waren van onze makkers, de twee Deensche schepen waren een stuk achter uit digt op de zoom van het Ys, waar tegen de Zee zoo geweldig storte en brande, dat wy dikwyls het Water en de zoom van het Ys niet en konden onderscheiden met jagtsneeuw, liepen by de wind over West Zuid west in Zee. Het Water ging zoo hol, en het waaide zoo, dat het Galjoen dik wils in Zee schoot, en het Plegtanker in het Water sleepte, zoo geweldig lag het Schip op zy. Wy hadden het Schip om beter van achteren tot voren te komen, boven met zout bestroot, het schip was anders door de groote gladdigheid niet wel te

gebruiken. Hier waren wy als op een lager wal op het Ys beset, en door de groote jagtsneeuw was het gezigt zoo goed niet als wy wel wenschten, elk deed evenwel zyn best met uitzien; eenige stonden voor, andere waren by de zeilen, die wy door de harde wind niet wel regeeren konden, altemet was 't, loef aan, dan, hou dragent.

Ten laatste zagen wy een schots Ys regt voor uit, daar wy niet boven konden zeilen, en nog een ander in ly voor uit, daar wy niet beneden om konden, eensdeels om dat de zoom van het Ys zoo na was, daar een geweldig hol water tegen aan stond: zoo dicht aan waren, hoopten derhalven tuschen beide door te loopen. Het Schip lag als verhaald, geheel op zy, en het roer te bezwaart aan boord; de achterzeilen los aan de wind, het stond geweldig vreesfelyk, want het scheen onmogelyk dat het Schip zoo kort zoude draaien, en de Schots scheen of hy voor de Boeg was, want daar was klaar gezigt, evenwel draaide het Schip nog zoo veel dat hy de loefwaardse Schots achter heen de Fokkerust onder water raakten, daar op dreven wy dadelyk tegen de inwaardse Schots aan. Ik keek terstond over boord achter uit, maar in dit stooten zagen wy geen spanen dryven, hoopten daarom dat het ook zoo veel nood niet en had; maar het openbaarden hem wel haast heel anders, want het Schip begon dadelyk voort te zinken, het welk een groote verbaastheid veroorzaakte onder ons, wy hieuwen terstond met bylen in de Masten, hakten die om met een vaard; het volk zetten de Sloepen over boord, daar door de groote benaauwtheid geparst, zoo veel volk in viel, dat zy genoodzaakt waren af te steken, en even achter het Schip komende, sloegen de Sloepen om, en verdronken altemaal.

Het scheen of het Schip met een vaard na de grond zoude geschoten hebben, zoo haalden het zyn neus voor onder: En hoewel er geen uitkomst scheen, zocht men evenwel de Dood zoo lang te ontvlugten als men kon, want vele die liepen na achteren toe na de Companje, en eenige klommen op de Bezaansmast, die oogenschynlyker langer scheen te zullen boven blyven, maar alzo het getal aan de Bezaansmast zich vermeerderde, alzo brak dezelve, en viel met het Volk in Zee, dewelke dadelyk ook verdronken.

Het Water verspreiden zich over het geheele Schip, doe kwam het met het Voor-schip weer wat op, maar het viel straks om met het Loefboord omtrent vier voet boven water.

In dit op zy vallen, verdronken nog vele van die Maats, die na de ly toe vielen, en met de Zee overstolpt wierden; onder anderen een Man die lang met myn gevaren had; hy kwam by my, zeide Commandeur heb ik u iets in eenige dingen misdaan, wild gy my dat wel vergeven? Ik antwoorde, gy hebt my niets misdaan, en zoo er iets is, gaarn vergeef ik het u, gelyk ik wil dat my ook gedaan word. Daarop scheiden hy van my, en zeide: In der eeuwigheid moeten wy malkander weer zien; doot het omvallen van het Schip brak onze proposten. Hy verdronk, als verhaald, en raakte nevens veele op de zy van het Schip, en ik stond by de groote Rust. Ik konde het daar niet lang harden, begaf my daarom ook voorby de Ankers. De Zee liep loefwaard zoo geweldig over het Schip heen, met zulken jagtsneeuw en koude, dat het na menschen begrip onmogelyk scheen, om op het Schip in het leven te kunnen blyven, elke Zee die daar over kwam nam eenige menschen weg, nu 2 dan 3, zomtyds 5 a 6 te gelyk, die dadelyk door de Zee verslonden wierden, het welk een droevig aanzien was: te meer, om dat wy die nog leefden, ook niet en verwagten: Hoewel den mensch nimmermeer voor de dood verzekert is, en welk een naauwe vierfchaar zich in de herten openbaard. Bidden dat dikwils, zynde buiten nood, niet wyder als aan de lippen komt, kwam hier al eenkennig dieper van daan: wy zagen malkander met bedroefde oogen aan, gawe God de zaak op. De twee Deensche Schepen zeilden doe voorby omtrent anderhalf musketschoot boven ons heen, maar kosten ons niet helpen.

Hier een weinig gegeten hebbende, zeide de Stuurman tegen my, daar draait het Schip voorwind om, het welk geheel te verwonderen was, want het draaide zoo kort met de geheele vleet van masten, zeilen en ander tuig, het welk nog aan het Schip vast was, dat een Schip met al zyn voorzeilen in het zeilen niet korter en eerder konde draaijen, wat een merkelyke bestieringe Gods, en willende nog éenige by het leven behouden, want zonder deze omdraaijinge van het Schip, zou 't mogelyk geen twee uren geduurt hebben, of zoude alle van het Schip af gespoelt zyn: Hoewel wy in het geheel gants geen uitkomst zagen, zoo gaf het ons evenwel nog al éenige vertroosting, want wy konde voor het overspoelen van de zee nu wat beter op het Schip blyven, om dat de zee eenigzints gebroke werd, op de kisten en ander goed dat onder het boevenet van daan kwam spoelen, als ook op de afgehouwe Masten, Rees en zeilen, waren doe nog omtrent met ons dertig op het Wrak.

De andere vier schepen zagen wy wel, maar zy konden ons niet helpen, hadden met haar zelve genoeg te doen om het perykel te ontkomen. Zy liepen West Zuidwest in Zee, met een Zuide wind met jagtsneeuw waren op de hoogte van ach-énzeventig graden, veertig minuten, omtrent negen mylen buiten het Land. Des nagts scheen het weer nog al aan te nemen, het waaiden en stormden geweldig. Wy hielden ons aan de touwen vast, hadden het zoo kwaad als het dienden om ons op het Schip te houden, want het water vloog ons geweldig over het hoofd, en het was zoo koud dat het niet te zeggen is. Ider kan wel afmeten wat een mensch is met een nat lyf in zulken vorst en jagtsneeuw, en zonder schuil of beschut, en zonder eenige apparentie van te zullen behouden worden. Wy agten de gene gelukkig die den dood gesmaakt hadden, baden den Heere dat hy ons dog een korte dood wilde geven, zeiden wy tegens malkanderen; onze andere Maats zyn voort, haar stryd is afgestreden, hoe zullen wy nog aan de dood komen? Als de Zee zomtyds ons wat meer als gemeen over het hoofd storte, zeide wy, nu komt de Heere! het zal haast gedaan zyn, hy zal een einde maken. (en meer zulke redenen.)

Den drieëntwintigste dito, 's morgens begon het weer wat af te nemen, konden doen geen Schepen zien, wy stonden en zaten doe op de zyde van de fortuining van het Compagnie, de Zee spoelden ons gestadig om de beenen, wy trappelden en beweegden het lyf zoo veel wy konden om ons wat in de warmte te houden, maar het schein onmogelyk, het vroom dat ons de voeten schenen af te vriezen. Eenige begraven haar door dien het zoo lang duurde, of dat de natuurlyke warmte in haar uitging, tot leggen, maar hadden vele geen uur gelegen, of waren al dood, die schoven wy dan by ons van daan. Ik zeide tegen een dat hy zoo ill niet zoude wezen, maar dat hy wat heen en weer zoude loopen, hy antwoorde: waar zal ik lopen, wy kunnen de dood dog niet ontgaan, wy moeten hier immers alle blyven. Ik zeide wederom: of God het nog voorzag, doe zeide hy, ja God kon wel, maar, (of hy zeggen wild) waar zyn de middelen daar door het te weeg gebragt kan worden? Het was een bedroefde zaak, de Heer is het bekend hoe bang en benaauwt dat wy waren, want na een uitkomst, om te hopen van geborgen te worden, het schein eene dwaasheid, en een hope, zonder hope.

Weinig tyds daarna, werd de Man daar ik de reden mede hadde, ook van het Schip afgeworpen, zommige in dewelke nog eenig leven was, maar het bezef niet hadden om zich vast te houden, werden mede door de Zee van het Schip afgeworpen, als zy dan in het water lagen, zagen wy dat zy hun nog verroerden. Ik stond en hadt de groote Schoot in de hand, en werd door een Zee mede van het Schip afgeworpen. Doe zeide de Maats, daar reist de Commandeur ook heen. Maar het beliefte de Heer nog niet, hield my vast, lag maar met het halve lyf in het water, had nog zoo veel kragt en moed, dat ik met Gods hulp weder by onze Maats kwam, zonder dat zy my hielpen.

Des s'namiddags beterden het weer langs hoe meer, de wind nog als voren, al te met kwam er een schots Ys by ons dryven. Na de middag schein het Schip nog lager te zinken, gingen daarom heen en sneden een grof Tou dat te loefwaard in een anker stak, met groote moeiten in sinkken, stieten dat anker nevens het Boeganker over boord, zогten het Schip daar door weer wat te doen ryzen, gelyk het ook eenigzins deed.

De Blinde-Ra, met de Blind, hing nog aan de Boegspriet, die sneden wy van boven neer; en haalden hem op zy van het Schip, regten de Blinde-Ra over einde, met nog een ander einde van een balk tot twee masten, konde die bekwaam zetten, alzo op verscheide plaatzen en vullingen tusschen de Boeghouten waren uitgespoeld, maakten van de Blind twee zeilen, stelden die schrap, meenden dat het daar door wat over zoude schieten na Land toe, maar deed geen voordeel.

Twee van de Maats zeide tegen my, laat ons een Vlot maken, daar mede zal het wat beter kunnen gaan om Land te krygen, maar ik zeide tegen haar, wild gy dat doen gy moogt, ik blyf daar ik ben. Wy waren doen wel twaalf à dertien mylen van het Land. Zy trokken evenwel met haar tweeën te werk om elk een Vlotjen te maken, namen de Bazaansroede, en ook met nog een stuk van een oude Steng, nog wat ander Houtwerk, het welk zy met Touwerk meenden te samen te binden, dog het ondreef haar tot haar groot geluk, want zouden anders wel haast een kort einde gehad hebben.

Dewyl het nu wat beter weer was, zoo waren wy nog in groote droefheid als ooit, want wy hadden nog eeten nog drinken, en waren wel genegen tot slapen, maar konden nog dorsten ons niet nederleggen, want vrooren straks dood, dronken ons eigen Water. Een van onze Maats kwam by my, en bad of hy wat van myn water mogte hebben om zyn hart te laven? Ik gaf hem iets, en hy dronk het. Een ander kwam by my en bad of hy de vogtigheid die in myn baard hing, die bevroren was, mogt aflikken, het welk ik hem toeliet. Het Harte brak my schier als ik het Volk over zag, sloeg myn oogen dikwijls ten Hemel, hoopte nog al dat de Heere het voorzien zoude, hoewel daar geen hope toe schein.

Den vierëntwintigste dito, des Morgens was het heel goed weer, wy zaten en waren geheel magt- en en moedeloos, waren geheel mismoedig, vroor dat het knelde, dreven te meer verder van Land af, dagte niet anders of zouden daar zoo zittende, met malkanderen gestorven hebben.

Omtrent de Middag ziet onze Stuurman op, en riep: een zeil! een zeil! was beneden Wind aan ons, omtrent twee Mylen, wenden af en aan, om door het Ys te komen. Wilgende na Land toe. Hier scheen onze hoop wederom te leven, om éénmaal gebergt te worden, daar toe zoo het scheen dat God ook de zake bestuurde, want had hy daar door het Ys kunnen komen, zoo zouden zy by ons niet gekomen hebben, maar zag daar geen kans. De Commandeur in de Mast wezende om na opening te zien, zag te Windwaart op, zag ons dryven, meenende dat het een doode Walvis was: riep, het is gewis onze Admiraal, die twee dagen te voren by ons verongelukte! Daar op klommen de Maats by hopen aan de stang. Doe zagen zy dat wy twee Zeilen op het wrak hadden opgeregt. Zy zetten dagelyk de Marszeils in top, laveerden opwaarts aan, met alle vlyt na ons toe.

Wy met malkanderen op het Wrak zittende, zagen zy ons, dagte aan alle tekenen dat die van het Schip ons moesten in het gezicht hebben, wy trokken te werken, en haalden het eene zeiltjen op en neder, op dat zy zouden zien dat er nog levende menschen op het Wrak waren, hetwelk zy in het schip met groote verwondering zagen; wy storten doen met ons allen ons Gebed tot God; met zulken blydschap en ernst, dat het myn hart nog doorsnyd, als ik daar aan gedenke; dankten en loofden hem voor zyne groote genade, het was of wy met Daniël uit den Kuil der Leeuwen, en met de Jongeligen uit den vuurigen Oven verlost waren.

Het Schip ons naderende, zagen wy dat het de Oranjeboom van Harlingen was, daar Gale Hamkes Commandeur op was. Zy by ons komende, zetten drie sloepen uit, haalden ons met ons twintigen van het Wrak aan boord, zoo veel waren wy nog in het leven van zesëntig Mann, die wy te vooren sterk hadden geweest, het kon met ons niet lang geduurd hebben, want wy hadden omtrent drieënveertig à vierënveertig uren op het Wrak gezeten, in zulken bitteren koude, en hadde geen droogen draat aan het Lyf, zonder eeten of drinken, als ons eigen Water, als verhaald is, en zonder te kunnen slapen. Zy zetten ons dadelyk met de Voeren in warme Pekel, want die waren geheel doof bevroren, en als de Pekel het leven weer in de beenen begon te werken, leden wy zulken hevige pyn, dat het onlydelyk scheen: daarop bragten zy ons ter kooi om wat te rusten.

Onze Hoog-Bootsman, doe hy in de warme Pekel gezet wierd, hadden geen gevoel in zyn beenen want het leven was daar uit, het welk droevig was.

Den vyfëntwintigste dito kwamen de andere drie Schepen, die mede by ons waren geweest doen wy ons Schip verloren: waren altemaal op het hoogste verwonderd als zy verstonen, dat er nog iemand in het leven was.

Gale Hamkes en alle de andere Commandeurs dede elk hunne Chirugyn aan boord komen, want hy was niet wel voorzien van een goede Chirugyn. De Chirugyn aan boord komende, viziteerden ons terstond en verbonden onze voeten; onze Hoog-bootsman, alzo zyn voeten dood waren, sneden zy tot omtrent half weeg de knieën; doe begon hy eenigzints levens te gevoelen, want het was hem min of meer pynlyk; De Meesters rezolveerden om hem 's anderdaags zyn Beenen beneven de Kniën af te zetten, dog meenden dat het wel eer met hem veranderen zou, gelyk het ook dede: want 's anderendaags zynde de zestienden dito, des agtermiddags is hy gestorven: sprak niet één woord, stierf alzo snuivende en snurkende als of hy lag en sliep, even gelyk als de Maats die te voren op het

Wrak van groote koude gestorven waren. Den zevenëntwintigste dito hebben zy onze Hoog-Bootsman over hoord gezet digt voor de west baai die nog vol Ys lag, moesten daarom weder Zee kiezen. Ondertuschen beterden het met ons hand overhand, en kwamen door Gods genade wederom tot onze voorige gezondheid, alleen dat een van de Maars een stuk van zyn groote Teen verloor. Den vierden July, kwamen wy in de Westbaai, doe bragten de sloepen van Gale Hamkes ons aan onze Tenten, daar wy terstond te werk gingen, en maakten onze drie Sloepen gereed, die wy het voorgaande Jaar daar gelaten hadden, met al haar toebehooren, daar mede wy naderhand nog drie Visschen vingen. Den zesentwintigste dito, kwam er een Zeevischer by ons in de Baai, met een goede party Spek. Den twee-en-twintigste Augustus, is onze tweede Zeevischer ook by ons in de Baai gekomen met het Schip vol spek, daar over wy zeer verblyd waren, verdeelden doe ons volk op beide schepen, en maakten gereed om weder te vertrekken. Den dertigste dito, zyn wy van daar gezeid na het Vaderland. Den drie-en-twintigste September kwamen wy in het Vlie.

Den vierentwintigste dito kwamen wy voor Hoorn, de Heere zy geloof en gedankt voor zyne genade, die hy over ons in zulken gevaarlyken toestand bewezen heeft. De Heere geeft, dat wy die voortaan met een heilig leven dankbaar erkennen.

HIER VOLGEN NOG FEENIGE AVONTUURLYKE GEDENKWAARDIGE GESCHIEDENISSEN.

Kort Verhaal uit het Journal van Personen die op Spitsbergen in het overwinteren gestorven zyn, Anno 1634.

Na dat in het Jaar 1633 op Spitsbergen, als ook aan het Eiland Mauritius, om te overwinteren, waren gelaten op yder zeven Man, zoo hadden de Schepen het navolgende Jaar van 1634 wederom last van de Ed: Heeren van de Groenlandsche Compagnie, om wederom de oude afgelost hebbende, zeven Man op yder te laten, te weten vrywillige, waar toe zich gewillig verscheidenen Persoonen presenteerden. Ziende dat de zeven op Spitsbergen in goede gezondheid overgebleven waren, zoo hebben de Commandour daar weder zeven andere uitgekozen, om aldaar weder te overwinteren, met namen Andries Jansz. van Middelburg; Cornelis Thysz, van Rotterdam; Jeroen Carcoen van Delfshaven; Tjebbe Jelles uit Vriesland; Claas Florisz. van Hoorn; Adiaan Jansz. van Delft; Ferje Ottes uit Vriesland. Welke personen nadat zy na behooren, van alles wel voorzien waren, wat tot het overwinteren noodig was, van spys, drank en Medicinale Dranken en Kruiden; aan Land zyn gelaten, en hebben van haar wedervaren Dagregister gehouden, hetwelk ik om veel onnodige reden te vermyden, van weer en winden, niet in het geheel wil volgen, maar alleen het voornaamste daar uittemen tot die tyd toe dat zy hebben opgehouden te schryven, of haar overlyden.

Den elfden September 1634 gingen de Schepen van daar na Patria, die zy geluk op de Reis wenschten. Daar blyvende, zagen zy verscheide Walvischen, waren ook dikwils doende om die te schieten, maar konde die niet vangen; zогten ook vlytig na Groente, Rhee, Vossen en Beeren, maar konden niets bekomen. Den twintigsten of een-en-twintigsten October, verliet haar de Zon. Den vier-en-twintigste November, begon de scheurbaik zig onder haar te openbaren, waardoor zy vlytig uitzagen na verversinge van Groente, Beeren of Vossen, maar konde niet opdoen, tot haar groote droefheid, dan zy gettoosten haar onder mekander, dat God haar groente en verversinge wezen zoude, en dat hy het voorzien konden.

Den tweede December, nam Klaas Florisz. een drank in tegen de Scheurbuik, en zy zetten een Val om Vosfen te vangen.

Den elfde dito, nam Jeroen Carcoen, ook een drank in tegen de Scheurbuik, en begonnen elk apart te eeten en te drinken, omdat de eene meer met Scheurbuik gekweld was dan de andere: zогten alle dagen na verving, maar vonden niet. Beveelde zich alzoo in de hand Gods.

Den twaalfden dito, nam Cornelis Thyfz. ook een drank in voor de Scheurbuik. Den drie-en-twintigste December zagen zy de eerste Beer, zoo de Kok water uit goot, stond hy voor het Venster, maar gerugt hoorende gingen zy op de loop; zy hem ziende waren zoo blyde, als of zy hem al in hunne tent hadden, zy volgden hem na met twee Lantaarnen, maar konden hem niet krygen, hoewel zy hem wel van node hadden om van te koken, ja van hun alle gegeten te worden tot verving, want niemand van hun alleen was zonder pyn. Schreven: wil het niet beter worden, zoo zyn wy ten éénemaal dood eer de Schepen hier komen, God weet wat ons van nooden is.

Den vyf-en-twintigste December, nam Cornelis Thyfz. nog een drank in voor de Scheurbuik, want het was met hem heel kwalyk gestelt.

Den veertiende January 1635 stierf Adriaan Jansz. van Delft, zynde de eerste van haar zevenen, dog de andere waren doe ook altemaal vol pyn en ziek.

Den vyftiende dito, stierf, Fetje Ottes. Den zeventiende dito, stierf Cornelis Thyfz. op welke zy haar meeste hoop wel gestelt hadden naast God, voor die drie overledenen maakten zy nog kisten daar zy haar in leiden, hoewel zy kwalyk de magt hadden, en wierden nog alle dagen zwakker. Den agt-en-twintigste dito, zagen zy de eerste Vos, dog konden hem niet krygen, Den negen-en-twintigste dito, dooden zy haar roode Vlisfinger Hond, waar van zy des avonds aten. Den zevenden February vingen zy haar eerste Vos, waardoor zy zeer verblyd waren, maar somyds wel drie, vier, zes, tien à twaalf, maar zy hadden de magt niet om één Roer af te schieten, en of zy al getreft hadden om haar na te loopen, want konden de eene voet voor den andere niet zetten nog geen Brood byten: hadden vreesfelyke pyn in de leden en in het lyf, en hoe kwader weér, hoe slimmer; de eene spoog bloed, de ander loste bloed door de stoelgang, Jeroen Carcoen was de sterkste nog, die haalden tuschen beide nog wat kolen om vuur aan te leggen. Den drie-en-twintigste lagen zy meest plat ter Kooi, gaven het op in Gods hand. Den vier-en-twintigste zagen zy de Zonne weder, daar voor loofden zy Gode, want zy hem zedert den twintigste of een-en-twintigste October des voorleden Jaars niet gezien hadden.

Den zes en-twintigste zynde de laatste dag dat zy geschreven hebben, waar na zy waarschynelyk niet lang geleefd hebben, schryven zy aldus: Wy leggen met ons vieren die nog in het leven zyn plat te Kooi, wy zouden wel eten, was er één zoo kloek, dat hy uit zyn kooi komen konde om vuur aan te leggen, wy kunnen ons niet roeren van pyn, wy bidden God met gevouwen handen, dat hy ons uit deze benaanwde Wereld verlossen wil: als het hem belieft, zoo zyn wy gered, want konden het niet langer houden zonder eeten of vuur, en malkanderen niet helpen, elk moet zyn eigen last dragen.

De Schepen het navolgende Jaar 1635 daar weder komende, vonden zy hun alle dood leggen, haar Tent hadden zy van binnen wel wat toe gemaakt om voor Beeren en anders bevryd te zyn, en alzoo het de Tent van Middelburg was, zoo braken zy die voor ons aan Land kwamen, de agterdeur, en een Bakker klom daar in, en liep over de

Solder daar nog eenige stukken van de voornoemde Hond te droogen hing, en klom op de trap in het victualie vertrek weer neer: en alzoo het donker was, trad hy op een de hond want zy hadden twee honden gehad, die daar voor de trap leggende gestorven ware. Daar dede hy de binnendeur open, en liep in donker na de voordeur om die open te doen, maar onderweeg liep hy tegen de dooden aan. De deur geopent zynde, zagen zy liun daar liggen, die stonden in kisten; Klaas Florisz. en nog een, lagen elk in een krep dood, en de andere twee lagen midden op de vloer op eenige zeilen en ander goed, hadden de Knieën byna tegen de kin getrokken, zoo krom waren zy gestorven, zy maakten kisten voor de vier, en begroeven haar nevens de andere drie in de Sneeuw, aizoo daar nog door de groote koude geen andere gelegenheid was; maar naderhand doe de Sneeuw begon te smelten en het Land begon bloot te komen, begroeven zy ze met Aarde, het best dat zy konde, alle zeven naast elkander, leiden steenen op haar kisten op dat zy van het wild niet verscheurd zouden worden; naderhand is er geen meer volk op Spitsbergen gebleven om te overwinnen.

Een ander.

In met Jaar 1633, alzoo de Commandeur Dirk Albertsz. Raven, doe met een Schip nevens andere voor de E. E. Heeren Bewindhebbers van de Groenlandsche Compagnie, aan Mauritius of Majjen Eiland lag om Walvisschen te vangen, zoo geschieden daar een zaak aanmerkenswaardig, en was als volgt: Den zeventienden Juny is daar een van de voorsz. Commandeurs Sloepen by het Land langs varende, door een schielijke grypwind, die voor het Land kwam vallen, omgeslagen met zes Man, den eene zynde een Bootsman genaamt Thys Sywertsz. van Enkhuizen, alzoo hy wel zwemmen kon, nam het einde van de lyn en zwom daar mede na Land toe, dat omtrent een kleine Muskwefschoot ver was, de anderen zouden hem bot vieren, en de lyn onder de Sloep van daan redden: maar hy omtrent ter halverweeg gezwommen zynde, kon niet voortkomen met de lyn, alzoo die niet wilden schaken, zwom daarom weder aan de Sloep, die te meer na Zeewaard indreef, verdronk, den één, dan de ander; onder anderen ook een gaauw Harponier, Klaas Lenter, genaamt: was van Schagen, Thys Sywertsz. hiew het alleen op de Sloep, zoude doe wel na Land toe gewild hebben, maar het was te ver om dat in zulken koude als het daar was te bezwemmen; dreef als verdwaald van het Eiland af te Zeewaard in. Hy liep en trappelden om de warmte op de Sloep, maar dorsten nog kosten niet slapen. Des anderendaags zynde den agttiende dto, is den Commandeur Adriaan Minnen van Rotterdam, met een Sloep uit de Baai geroeit, om iets te halen of te zoeken. Buiten komende zag men Zeewaards iets dryven, zoo hem dogte, gelyk het ook was, roeide daar na toe, dat naderende durfde hy zyn oogen kwalyk vertrouwen, want daar een mensch te zien dogt hem een droom te wezen, kwamen daar by, zagen hem op de Sloep heen en weer wandelen, zyn gezigt was al gebroken, het hoofd scheen hem ligt te wezen, want doe hy hem daar af wilde halen zag hy zeer wild, en zeide: Wat wild gy my kwaad doen? zy namen hem in haar Sloep, hadde omtrent zeven-en-twintig à agt-en-twintig uren op de Sloep geweest, nat en koud, zonder eeten, zonder drinken noch slapen; en hadde de andere vyf man voor zyn oogen zien sterven, zyn voeten waren zeer bevrozen ofte verkleumt, zy bragten hem by den Commandeur Dirk Aldertsz. Raven in de Tent, en het zou oogschynelyk niet lang met hem geduurt hebben. Daar wierd een groot vuur aangeleid en zetten hem daar voor; den Commandeur trok hem een schoon hembd en andere drooge kleederen aan, en omtrent één uur daarna gaven zy hem een weinig te drinken en te eeten, leiden hem toen warm te Kooi, daar hy een wyl tyds rusten, en naderhand kwam hy weder tot vorige gezondheid.

Een ander.

Een zeker Schipper van Hoorn, genaamt Pieter Jansz. Pikman, (eenige jaren overleden, zyn vaart meest hebbende op Ierland, Schotland en die gewesten, by vele wel bekend door zyn

zyn praktyk van het Geschut te visfen op de kust van Ierland van de gebleven Spaansche Schepen van het Jaar 1588) is het gebeurt, hy met een Schip vol Deelen van Dronthem uit Noorwegen kwam in het Jaar 1616, dat hy in zyn vaarwater na Ierland varende met een groote flite, verviel hy aan een groote Klip of klein Eilandje, en alzoo zy door de stroom na de Klip dreven, vreesden zy daar op te dryven, waren derhalven genoodzaakt de Boot uit te zetten, en het Schip voort te boegferen, om alzoo dezelve mis te dryven. Voeren ook aan dezelve Klip om Eijeren, maar daar komende, komt daar een Man voor den dag, waar door zy alle zeer verbaast in de Boot vielen, en schoon de Man geweldig riep en wenkte, roeiden wy weder na boord, zetten de Boot weder in het schip, vreesden dat daar eenige bandieten of rovens op waren, verlangden zeer na Wind, Ondertuschen zetten haar de stroom zoo geweldig na de Klip toe, dat zy de Boot weder moesten uitzetten, en boegzeren het Schip van de Klip af, de Man die zy op de Klip gezien hadden, stond vast en wysde en wenkte, bewyzende door waarschynelyke tekenen verlegen te wezen, viel op zyn knieën, de handen te zamen na hun toe. Zy onder elkanderen beraatslaagden wat zy zouden doen, of zy daar na toe zouden varen of niet, en alzoo zy verscheiden zwarigheden vreesden, waren van voornemen daar niet heen te roeijen, ondertuschen wysde, wenkte en bad dezelve Man, en deed al wat mogelyk was om hulpe. Zy eindelyk door de groote waarschynelykheid en medogen overwonnen zynde, roeiden daar na toe, kwamen by de Klip, maar kosten door de groote steylte daar niet aankomen: de Man wenkte en zeide, dat zy aan de andere kant zoude roeijen, daar was het lager, hetwelk zy deden, kwamen daar aan en by hem, hy viel voor haar neder, daar dagte haar het hart te breken door medelyden, ziende daar een Mensch zoo ruig en ongedaan, dat het schier geen Mensch en geleeck, was byna zwart van honger, kou en ongemak; was zoo ingevallen en mager, dat tuschen hem en de dood niet veel onderscheide en was. Zy zagen daar geen of weinig schuilplaats om een Mensch voor regen, koude of hitte te beschermen, daar was loof nog gras op, was enkel steen, daar waren eenige borjes, of stukken van Luiken tegen malkander aangezet, daar hy tuschen kroop als hy had willen slapen. Zy namen hem in de Boot, voeren met hem aan Boord, zynde in het ondergaan van de Zon, en dadelyk kwam er een doorgaande koelte. Daar verschikte elk over de ongedaanheid van deze Man, hy was een Schots- of Engelschman; zy vraagde hem hoe hy daar op gekomen was, hoe, en hoe lang hy hem daar op onthouden hadde? Doe begon hy haar zyn elende te verhalen, en zeide, het is omtrent één Jaar geleden dat ik met een Veerbeek van Engeland na Dublin in Ierland zoude varen, dat een Fransche Zeerover ons nam en plunderde, en hiel ons eenige dagen by hem, wy baden en verzogten met alle beleeftheid onze ontslaging, maar kon daar niet toe rezolveren, eindelyk brak er een geweldige storm en onweer op, en alzoo die lang aanhield zoo liet hy ons eindelyk varen, of veel liever dryven, dewyl het geen vaarbaar weêr en was, zagen gestadig de dood voor onze oogen, hadden doen liever in zyn Scheepjen geweest, als zoo met onze Berkskens aan het geweld der Zee overgegeven te wezen, dreven allengskens tuschen Schotland en Ierland door, na de ruime Zee, op Gods genade, kwalik voorzien van alle nooddrift, eindelyk (geen rekening gemaakt hebbende, als te zamen door de Zee verslonden te worden) geraakten wy aan deze Klip, onze Berk of Scheepken sleet aan stukken; wy geraakten met ons beiden, alzoo wy met ons twee waren, te lande, en de plaats overziende, ook om dat wy niet gebergt hadden, dagten dat wy gelukkig zouden geweest hebben, zoo wy door de Zee ons leven geëindigt hadden. Hier was goed raad met ons duur, stonden en zagen malkander bedroeft aan, hadde te drinken nog te eeten, dog zagen geen middelen om daar aan te komen; evenwel haalden wy nog eenige plankjes en stukken houts van ons gebroken Scheepje op de Klip, stelden die tegen malkander aan, gelyk gy die nog gezien hebt, om een schuil te hebben. Wy vingten eenige Meeuwen, die plukten wy, en myn Makker had een Mes, daar vilden wy die mede, droogden die wat in de Zon of Wind, en aten die zoo rauw op. Met de drank hadden wy het t kwaatst, hadden dikwils in verscheide dagen geen vers Water, maar als het regende, zoo bleef het Water in de kuilen en grippels van de Klip staan, dat was onze drank: Maar alzoo de Klip klein was gebeurden het dikwils als het wat stormde of waaide, dat het Water over de gan-

sche klip heen stoot, het welk het Water dat in de grippels stond zoo brak maakte, dat het onbekwaam was om te drinken. Daar kwamen eenige Zee-robber op de Klip, deden groote vlyt om een of eenige daar van te doden, om zoo wat voorraad tegen de Winter te hebben, alzoo wy geen geweer of gereedschap hadden, moesten wy dikwyls daar van of voorloopen, zoo geweldig kwamen de ouden op ons toezetten; eindelyk sloegen wy daar eenige van dood, die wy ook vilden en met ons mes ontweiden, en lieten die van gelyken in de Wind of Zon wat drogen om die wat te spoelen, en ook om dat het ons beter te eten was. Hoewel wy daar in zulken droefheid waren, dat het ons verdroot langer te leven, was het doe nog blydschap en bruiloft, hebbende doe nog gezelschap, heul en troost aan malkanderen, by dat het daar na met my wierd: want doe wy omtrent zes weken op geweest waren, doe verloor ik myn Makker, het welk myn droefheid en pyn zoo verdubbelde, dat men wel denken kan, al zeide ik niet hoe ik te moe waar, door wanhoop en vertwyffeling my in Zee te werpen; dat liet myn gemoed niet, en myn kruis my van den Hemel opgeleid te dragen, schein onmogelyk; nu schreiden ik dat ik in tranen dagt te smelten, dan zugten ik dat my de ziel schein uit het lyf te varen, maar wat was het, niemand hoorde my, maar nu bevind ik dat God my verhoord heeft. De Schipper vraagden hem onder alle: hoe hy zyn makker verloor? Ja zeide hy, dat weet ik niet, door ziekte is hy niet gestorven; des avonds waren wy nog by malkanderen, en des Morgens miste ik hem en heb hem nooit weer gezien; of hy door misnoedigheid hem zelve al hopeloos verdrongen heeft, dan of hy droomde of anders onnozel verongelukt is, en weet ik niet; maar myn naaste vermoeden is, dat hy was gegaan om Eijeren te zoeken, die aan de steilte van de Klippen in reten en scheuren van de Meeuwen worden geleid, en dat hy onverhoeds van boven neer is gevallen. Het Més had hy by hem, doe was ik verlegen, want ik kon geen Robben, dat myn meeste kost was, nog Meeuwen bereiden, om te eten. Armoede zeld men zoekt list; ik klopte een spyker uit een van de berghouten, en die sloop ik door veel en menigvuldig slypen scherp, waar mede ik my konde behelpen. Op die manier heb ik van die tyd af geleefd, met veel kommer, hartzeer en lyden, ruim elf maanden lang. Verleden Winter had ik ook een groot deel van myn tentje met sneeuw bedekt, waar door ik belet werd om Robben en Meeuwen te vangen; ik stak na veel lyden en praktizerens stokjes boven uit myn tentje, met een stukje spek van Robbenvellen, en vast gebonden; daar op gingen de Meeuwen zitten, en ik stak myn hand van onder de sneeuw van daan, greep haar, pluktenze en atze, kreeg naauwelyk zoo veel dat ik het leven behouden heb. Voor deze hadde ik nog wel eenige hoop gehad dat God nog wel middelen zoude verschaffen om my daar af te helpen, maar dewyl het zoo lang duurde, gaf ik de hoop op, maakte rekening om daar myn leven te eindigen, en nu heeft God u hier gevoerd om my te verlossen, waar voor ik hem eeuwig loven en pryzen zal.

In het Schip zynde, spysden zy hem een weinig, vreesden dat hy anders eten zou dat het hem kwalyk bekwam, hy was geweldig zeeziek, het schein of de Man sterven zou, bragten hem te Dery in Ierland aan land, daar hy na dat de zake rugbaar was geworden, veel geschenken kreeg, en alzoo de Schipper zyn Waren daar niet veel wilden gelden, zoo zeilden hy na Dublin; daar leggende kwam de Man van Dery tot Dublin over Land reizen, sprak, de Schipper daar nog aan, en na duizende bedankingse scheiden hy van hem en reisden na huis; hy was een Man van omtrent tuschen de dertig en veertig Jaren.

